

Česká zemědělská univerzita

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Statistická analýza pojistného trhu s životním pojištěním
v České republice a jeho perspektivy**

Natália Kielárová

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Natália Kielárová

Podnikání a administrativa

Název práce

Statistická analýza pojistného trhu s životním pojištěním v České republice a jeho perspektivy

Název anglicky

Statistical analysis of life insurance market in the Czech Republic and its prospects

Cíle práce

Cílem práce je analýza vývoje pojistného trhu s životním pojištěním v České republice. Práce bude hodnotit vývojové tendence významných ukazatelů s ohledem na ekonomické, demografické a legislativní faktory. Výsledky analýz budou použity k formulaci návrhů a doporučení pro další rozvoj pojistného trhu s životním pojištěním a jeho struktury.

Metodika

Získaná databáze bude analyzována statistickými metodami z oblasti časových řad a indexní analýzy.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2016-09/2016

Předložení literární rešerše: 10/2016

Sběr dat a jejich analýza: 08/2016-01/2017

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2017

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

pojištění, riziko, životní pojištění, analýza, smlouva, pojistný trh, pojistné plnění, pojistná událost, pojistitel, pojistník

Doporučené zdroje informací

ANDĚL, J.: Statistické metody. Praha: Matfyzpress, 2007. ISBN 978-80-7378-003-6.

ČEJKOVÁ, V.: Pojistný trh. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0137-5.

DAŇHEL, J.: Kapitoly z pojistné teorie. Praha: VŠE, 2002. ISBN 80-245-0306-9.

DUCHÁČKOVÁ, E., DAŇHEL, J.: Teorie pojistných trhů. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-015-7.

DUCHÁČKOVÁ, E.: Pojišťovnictví a pojištění. Praha: VŠE-Fakulta financí a účetnictví, 2000. ISBN 80-245-0023-X.

DUCHÁČKOVÁ, E.: Principy pojištění a pojišťovnictví. Praha: Express, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

HENDL, J.: Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0200-4.

HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J.: Statistika pro ekonomy. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

JANDA, J.: Spořit nebo investovat?. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3670-9.

SVATOŠOVÁ, L.: Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2004. ISBN 80-213-1189-4.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Statistická analýza pojistného trhu s životním pojištěním v České republice a jeho perspektivy“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracování diplomové práce.

Statistická analýza pojistného trhu s životním pojištěním v České republice a jeho perspektivy

Statistical analysis of life insurance market in the Czech Republic and its prospects

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na analýzu současné situace pojistného trhu s životním pojištěním v České republice a jeho perspektiv. Analýza se týká vývojových tendencí základních veřejně dostupných ukazatelů, jako jsou předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, počet vyřízených pojistných událostí, propojištěnost, počet smluv ve kmeni, průměrné pojistné na jednoho obyvatele za rok, kapitalizace, ziskovost a také hospodaření pojišťoven z hlediska pojistně technických rezerv. Vývoj pojistného trhu je analyzován zejména se zaměřením na životní pojištění a také porovnán s vývojem v Evropské unii a vybraných zemích EU. Analýza stavu a vývoje pojistného trhu se zaměřením na životní pojištění je provedena ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2015. Ke zkoumání vývojových tendencí sledovaného období jsou použity elementární charakteristiky časových řad a na základě trendových funkcí jsou sestrojeny predikce budoucího vývoje některých z ukazatelů pojistného trhu.

Klíčová slova: pojištění, riziko, životní pojištění, analýza, smlouva, pojistný trh, pojistné plnění, pojistná událost, pojistitel, pojistník

Summary

The thesis is focused on the analysis of the current situation of life insurance market in the Czech Republic and its perspectives. The analysis covers basic trends publicly available indicators, such as premiums written, claims paid, claims settled, insurance penetration, contracts in insurance portfolio, average premium per capita per year, capitalization, profitability and management of insurance companies in terms of technical reserves. Development of insurance market is analyzed with particular focus on life insurance and also contrasted with developments in the European Union and selected EU countries. Analysis of the status and development of life insurance market with a focus on

life insurance is done in the period from 2000 to 2015. To examine the trends of the reporting period are used elemental characteristics of time series and based on the trend functions are constructed predictions indicators of the insurance market.

Keywords: insurance, risk life insurance, analysis, contract, insurance market, claims paid, insured event, insurer, policyholder

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika práce	12
3	Literární rešerše	17
3.1	Finanční trh	17
3.1.1	Členění finančního trhu	17
3.2	Pojistný trh.....	18
3.2.1	Členění pojistného trhu.....	18
3.2.2	Ukazatele pojistného trhu	19
3.2.3	Pojistně technické rezervy	20
3.2.4	Pojistný trh v ČR.....	20
3.3	Pojišťovnictví.....	21
3.3.1	Pojišťovny.....	22
3.3.2	Pojišťovací zprostředkovatelé (brokeři)	23
3.3.3	Asociace (svazy) pojišťoven.....	24
3.3.4	Regulace pojišťovnictví	25
3.4	Pojištění	28
3.4.1	Účastníci pojištění.....	28
3.4.2	Pojistná smlouva	29
3.4.3	Pojistné riziko	29
3.4.4	Členění pojištění	30
3.5	Životní pojištění.....	32
4	Pojistný trh České republiky v roce 2015.....	37
5	Praktická část	44
5.1	Analýza vývoje počtu pojišťoven podle kapitálu	44
5.2	Analýza vývoje kapitalizace a ziskovosti pojistného trhu	45
5.3	Analýza vývoje počtu pojišťoven podle zaměření.....	47
5.4	Analýza vývoje počtu smluv ve kmeni.....	49
5.4.1	Trendové funkce a predikce počtu smluv ve kmeni pro rok 2016 a 2017.....	50
5.5	Analýza vývoje předepsaného smluvního pojistného.....	51

5.5.1	Trendové funkce a predikce předepsaného smluvního pojistného pro rok 2016 a 2017.....	54
5.6	Analýza vývoje podílu pojistného na HDP (propojištěnost)	55
5.7	Analýza vývoje vyplaceného pojistného plnění a počtu vyřízených pojistných událostí pojišťovnou	57
5.8	Analýza vývoje pojistně technických rezerv	59
5.8.1	Trendové funkce a predikce pojistně technických rezerv pro rok 2016 a 2017.....	61
5.9	Analýza vývoje pojistného trhu s životním pojištěním	62
5.9.1	Struktura pojistného trhu s životním pojištěním.....	62
5.9.2	Vývoj předepsaného pojistného životního pojištění	65
5.9.3	Vývoj počtu pojistných událostí životního pojištění	68
5.10	Analýza vývoje pojistného trhu ČR ve srovnání s EU	70
5.10.1	Podíl předepsaného pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU.....	70
5.10.2	Průměrné roční pojistné na jednoho obyvatele za rok.....	73
5.11	Perspektivy pojistného trhu s životním pojištěním.....	75
6	Závěr	77
7	Seznam použitých zdrojů.....	81
8	Seznam příloh, tabulek a grafů	85

1 Úvod

Někteří lidé rádi riskují, jiní se riziku vyhýbají. Přesto pro všechny bez rozdílu platí, že život je riziková záležitost. I přestože žijeme v 21. století, kdy je lékařská péče nejkvalitnější v historii, válečné konflikty se našim končinám již delší dobu vyhýbají a výskyt pracovních úrazů je v historické perspektivě nepatrný, se člověk může ocitnout ve špatném okamžiku na špatném místě. Navzdory pokrokům lékařské vědy, jsme jako lidé stále závislí na našich genetických informacích spojených s našim zdravotním stavem a stylem způsobu života. Člověk je již od nepaměti ovládán strachem. Obava ze smrti, úrazů či nemocí, ať již na vědomé či nevědomé úrovni, je přítomna v každém člověku. Lidé na základě rozumu upřednostňují jistotu, za kterou platí v podobě životního pojištění. Často pod vlivem emocí a vedeni snahou zjednodušit si pojištěním život. Aby životní pojištění mělo smysl, musí poskytovat skutečný užitek. To znamená, že je správně nastaveno z pohledu aktuálních životních potřeb jedince. Životní pojištění historicky vzniklo za účelem pojištění lidského života. Dnes má životní pojištění dvě základní funkce, kryje riziko smrti a riziko dožití. Základními formami životního pojištění jsou pojištění smrti v případě ztráty života a pojištění dožití při dožití se sjednaného věku. Životní pojištění tedy kryje riziko, že člověk bude žít a nebude mít dostatečný příjem finančních prostředků, i to, že člověk žít nebude a nedostatečný příjem prostředků budou mít ti, kteří na něm byli finančně závislí. Pojištění obou rizik je nabízeno odděleně, nejčastěji však současně v jednom produktu jako pojištění rizika úmrtí i dožití. Do životního pojištění je kromě pojištění dvou výše uvedených životních rizik zahrnováno rovněž tzv. svatební pojištění, pojištění prostředků na výživu dětí a důchodové pojištění. Za životní pojištění je označováno i pojištění pro případ úrazu nebo nemoci, je-li doplňkovým pojištěním, resp. připojištěním životního pojištění. Sečteno a podtrženo, životní pojištění na jedné straně slouží k náhradě příjmu v případě, že dojde k nepříznivým životním událostem, jako jsou úmrtí, vážná nemoc nebo invalidita. Na straně druhé má podobu spořicího nebo investičního nástroje. Výše zmíněná pestrost životního pojištění je důvodem, proč je považováno za jeden z nejsložitějších finančních produktů. Hledali bychom obtížně jiný, ve kterém mohou být kombinovány různé finanční služby, ať již je to pojištění široké škály životních rizik, nesčetné formy spoření a investic, možnost půjčky, peněžní i nepeněžní plnění nebo nabídka různých doplňkových služeb. Ačkoliv je životní pojištění jedním z nejsložitějších finančních produktů a jednotlivé produkty se odlišují

v celé řadě parametrů, neměly by nás od sjednání životního pojištění odradit. I přesto, že je český pojistný trh vyspělý, nedosahuje životní pojištění u lidí takového zájmu jako na trzích západní Evropy. V posledních letech dochází k snížení předpisu i počtu smluv v životním pojištění. Pozitivním momentem v životním pojištění je preference pojistné ochrany před investicemi do rezervotvorných složek. Souvisí to určitě s vyšší úrovní pojistné gramotnosti lidí, kteří začínají chápat pravou podstatu produktu, jež spočívá spíše v ochraně před riziky, než v možnosti využít životní pojištění jako pouhý investiční či spořicí nástroj. Je důležité si uvědomit, že životní pojištění mělo, má a bude mít v životě a zabezpečení rodiny zásadní a nezastupitelnou roli.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je analýza vývoje pojistného trhu s životním pojištěním v České republice. Práce bude hodnotit vývojové tendence základních ukazatelů s ohledem na ekonomické, demografické a legislativní faktory. Těmito základními ukazateli budou předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, počet vyřízených pojistných událostí, propojištěnost, počet smluv ve kmeni, průměrné pojistné na jednoho obyvatele za rok, kapitalizace, ziskovost a technické rezervy pojišťoven. Součástí práce bude také odhad budoucího vývoje ukazatelů předepsaného pojistného, pojistného na 1 obyvatele za rok, technických rezerv a smluv ve kmeni. Výsledky analýz budou použity k formulaci návrhů a doporučení pro další rozvoj pojistného trhu s životním pojištěním a jeho struktury v České republice.

2.2 Metodika práce

Teoretická část diplomové práce je zpracována na základě prostudované literatury, tj. tištěných publikací a internetových zdrojů o dané problematice. Praktická část je analyzována statistickými metodami z oblasti časových řad za využití podkladů z výročních zpráv České asociace pojišťoven. Data jsou zpracována pomocí tabulkového procesoru Excel od Microsoft Office a statistického softwaru STATISTICA verze 12.

2.2.1 Analýza časových řad

Zkoumání změn jevů v čase je jednou z nejdůležitějších statistických úloh. Ekonomické informace – údaje na úrovni podniku nebo národního hospodářství v podobě chronologicky uspořádaných údajů jsou zachyceny ve formě časových řad. Časová řada představuje posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování, která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času. (Hindls, 2000, str. 89; Svatošová, 2006, str. 144)

Elementární charakteristiky časových řad

K orientačnímu posouzení vlastností časových řad je dobré získat i mnohé jiné elementární informace. K tomuto účelu se používá celá skupina dalších charakteristik, jakými jsou absolutní charakteristiky (diference různého řádu) a relativní charakteristiky (koeficienty růstu, tempa růstu aj.). Tyto údaje umožňují rychle získat dobrou výchozí představu o charakteru procesu, který časová řada reprezentuje. (Hindls, 2000, str. 89)

Absolutní charakteristiky

Absolutní charakteristiky umožňují absolutní porovnání hodnot jednotlivých členů časové řady.

První absolutní diference

Označíme-li hodnoty časové řady jako $y_t, t = 1, 2, \dots, n$, lze definovat první absolutní diference jako rozdíly sousedních pozorování řady,

$$dy_t = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.1)$$

Tyto diference charakterizují absolutní přírůstek nebo úbytek zkoumaného ukazatele v určitém okamžiku (období) proti okamžiku (období) bezprostředně předcházejícímu.

Rozdílem dvou sousedních absolutních přírůstků (prvních absolutních diferencí) lze získat druhé absolutní diference.

Druhá absolutní diference

$$d^{(2)}y_t = dy_t - dy_{t-1} = y_t - 2y_{t-1} + y_{t-2}, \quad t = 3, \dots, n. \quad (2.2)$$

Druhé absolutní diference charakterizují absolutní zrychlení, respektive zpomalení vývoje ve zkoumané časové řadě, udávají, o kolik byl následující přírůstek větší, respektive menší než předcházející.

Relativní charakteristiky

Vedle absolutních charakteristik se často užívají také relativní charakteristiky růstu, respektive poklesu, jež jsou bezrozměrnými veličinami.

Koeficient růstu

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.3)$$

Koeficienty růstu charakterizují relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě. Vyjádříme-li koeficient růstu v procentech, hovoříme o tempu růstu.

Za celou časovou řadu lze určit průměrný koeficient růstu \bar{k} , definovaný nejčastěji jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů k_t .

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} * \frac{y_3}{y_2} \dots \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}. \quad (2.4)$$

Úroveň ukazatelů časové řady se nejčastěji charakterizuje pomocí průměrů. Pracujeme-li s intervalovou řadou, určuje se průměr jako obvyklý aritmetický průměr. Jsou-li všechny intervaly stejně dlouhé, určí se prostý aritmetický průměr.

Bazický index

$$BI = \frac{y_i}{y_0}. \quad (2.5)$$

Bazický index vyjadřuje poměr mezi hodnotou ukazatele časové řady mezi srovnávaným a základním obdobím.

Modelování časových řad

Nejjednodušší a nejužívanější koncepcí modelování časové řady reálných hodnot je model jednorozměrný ve tvaru některé elementární funkce času, kde je modelová (teoretická) hodnota ukazatele v čase t , a to taková, aby rozdíly označované a zpravidla nazývané nepravidelnými (náhodnými) poruchami, byly v úhrnu co nejmenší a zahrnovaly působení také ostatních faktorů na vývoj sledovaného ukazatele. (Hindls, 2000, str. 95)

K jednorozměrnému modelu se přistupuje pomocí klasického (formálního) modelu, který vychází z dekompozice řady na čtyři složky časového pohybu, a sice na složku trendovou, sezónní, cyklickou a nepravidelnou. (Hindls, 2000, str. 96)

Extrapolace časových řad

Analýza časových řad slouží nejen k popisu zákonitostí vývoje příslušného ukazatele v minulosti, ale zejména k prognózování budoucího vývoje tohoto ukazatele. Základem statistického prognózování je metoda extrapolace, která spočívá v určení intervalu známých hodnot, kterých ukazatel dosahoval v minulých obdobích. Na základě známých hodnot lze poté stanovit předpokládané budoucí hodnoty, a to obvykle s 95 % či 99 % pravděpodobností.

Nejdříve je nutné zvolit vhodnou trendovou funkci, vystihující nejlépe vývoj sledovaného ukazatele. K tomuto stanovení vhodného modelu slouží indexy determinace a korelace. Index determinace měří poměr síly závislosti proměnné x a proměnné y a index

korelace měří těsnost závislosti. Následně lze vypočítat bodový odhad, který stanovuje předpokládanou budoucí hodnotu ukazatele a také stanovit intervalový odhad, jenž určuje rozpětí, ve kterém by se daný ukazatel měl v příštích letech pohybovat. (Svatošová, 2008)

Bodový odhad

Bodovým odhadem parametru θ se rozumí statistika T , jejíž hodnoty kolísají kolem θ .

$$T = T(x_1, x_2, \dots, x_n) = T(x) \quad (2.6)$$

Bodový odhad parametru θ tedy spočívá v jeho nahrazení jedním číslem (bodem). Potom $\hat{\theta} = T(x)$.

Intervalový odhad

$$P(T_1 \leq \theta \leq T_2) = 1 - \alpha \quad (2.7)$$

kde T_1 je dolní mez intervalu spolehlivosti,

T_2 je horní mez intervalu spolehlivosti,

$1 - \alpha$ pravděpodobnost s jakou interval obsahuje neznámou hodnotu θ ,

θ je neznámá hodnota daného ukazatele.

Trendové funkce

Tradičním způsobem popisu trendu časové řady je její vyrovnávání (vyhlazení) matematickou funkcí. Získá se tak souhrnná informace o charakteru hlavní tendence vývoje analyzovaného ukazatele v čase a navíc lze modelovat i další vývoj trendu v budoucnu, ovšem za předpokladu, že se jeho charakter nezmění. Jednoduché a nejvyužívanější matematické funkce, které byly použity v diplomové práci, jsou lineární a kvadratická funkce.

$$\text{Lineární funkce} \quad T_t = a + bt, \quad (2.8)$$

kde a, b jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná.

$$\text{Kvadratická funkce} \quad T_t = a + bt + ct^2, \quad (2.9)$$

kde a, b, c jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná.

Volba vhodného modelu trendu

Odhad strukturálních parametrů trendové funkce je důležitým momentem při konstrukci matematicko-statistického modelu časové řady. Odhad se týká strukturálních parametrů modelu a rovněž parametrů tzv. stochastické struktury modelu (míry shody). Parametry stochastické struktury charakterizují stupeň souladu modelu se zjištěnými empirickými údaji. (Svatošová, 2006, str. 152)

Standardním ukazatelem sloužícím k syntetickému popisu stupně shody modelu s empirickými údaji je index determinace I^2 .

Index determinace

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - \hat{y}_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}, \quad (2.10)$$

kde \bar{y} je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady y_1, \dots, y_n . Index determinace je bezrozměrné číslo, splňující relaci $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím je hodnota I^2 bližší jedné, tím model lépe popisuje zkoumaný jev.

Vedle indexu determinace I^2 byl v práci použit index korelace I .

3 Literární rešerše

3.1 Finanční trh

Finanční trh je systém ekonomických vztahů a institucí, který umožňuje akumulaci, alokaci a realokaci volných finančních prostředků prostřednictvím finančních instrumentů, čili platebních prostředků, cenných papírů, deviz, drahých kovů, pojistné ochrany apod. (Čejková, 2002)

Finanční trh může být posuzován jako určitý kanál, kterým protéká množství peněžních prostředků neustále odčerpávané dodavateli, který má přebytek finančních prostředků a neustále doplňované žadateli, který má nedostatek těchto peněžních fondů a rezerv. Na finančním trhu tak dochází ke střetu nabídky a poptávky po finančních instrumentech. (Čejková, 2002)

Finanční trh není jednoduchým trhem. Důležitým znakem finančního trhu je jeho efektivnost. Ve vyspělých tržních ekonomikách patří mezi nejefektivnější. Představuje vysoce koncentrovanou, vrcholovou a vzájemně provázanou soustavu ekonomiky. (Jílek, 1997)

Nedílnou součástí finančních trhů je životní pojištění. Jako hlavní důvod tvrzení lze uvést tvorbu dlouhodobých úspor, které je nutné konkurenceschopně alokovat. Velikost vytvořeného kapitálu vytváří vhodné podmínky pro to, aby pojistné plnění bylo lépe využito než jen spotřebováno, a tak životní pojištění působí pozitivně i na hospodářský růst. (Daňhel, 2005, str. 183)

3.1.1 Členění finančního trhu

Finanční trh je možné rozčlenit podle různých hledisek a kritérií. Finanční trh se obvykle člení z hlediska času a z hlediska jeho jednotlivých segmentů. (Čejková, 2002)

Členění finančního trhu z hlediska času:

- krátkodobý (do 1 roku),
- střednědobý (1 – 4 roky),
- dlouhodobý (nad 4 roky).

Členění finančního trhu z hlediska jeho jednotlivých segmentů:

- peněžní trh – trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry s dobou splatnosti do 1 roku,
- kapitálový trh – trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry s dobou splatnosti nad 1 rok,
- devizový trh – trh s cizími měnami a s instrumenty v cizích měnách,
- komoditní trh – trh s cennými kovy a jinými komoditami,
- pojistný trh – trh pojištění a zajištění. (Čejková, 2002)

3.2 Pojistný trh

Pojistný trh je charakteristický tím, že se na něm střetává nabídka a poptávka po pojistné ochraně. (Majtánová, 2006)

Předmětem obchodů na pojistném trhu je pojištění a zajištění. Pojištění i zajištění můžeme přitom definovat jako specifický druh zboží resp. služby, který má fiktivní charakter. Tato služba se na pojistném trhu nabízí, prodává a kupující za ni musí zaplatit. Na straně nabídky vystupují pojistitelé, zajišťovatelé a zprostředkovatelé. Stranu poptávky představuje různorodá skupina fyzických osob, právnických osob a sdružení. (Čejková, 2002)

Existence solidního, důvěryhodného pojistného trhu je symptomem zdravé, úspěšné ekonomiky a dobrého fungování finanční sféry na daném teritoriu. (Daňhel, 2005, str. 45)

3.2.1 Členění pojistného trhu

Pojistný trh můžeme členit podle více kritérií. Rozhodujícím kritériem tohoto členění a segmentace je předmět činnosti pojistitele. (Čejková, 2002)

Podle předmětu činnosti pojistitele můžeme rozdělit pojistný trh na věcný pojistný trh a investiční pojistný trh.

Věcný pojistný trh

Věcný pojistný trh je součástí trhu zboží a služeb. Předmětem podnikání na věcném pojistném trhu je pojišťovací, zajišťovací, zábranná a zprostředkovatelská činnost a další činnosti souvisící s pojištěním, které slouží k podpoře a rozvoji pojišťovnictví, rozšiřování a zkvalitňování pojišťovacích služeb. (Ducháčková, 2000)

Investiční pojistný trh

Pojišťovny investují na finančním trhu své dočasně volné peněžní prostředky, zejména pojistně technické rezervy, které pojišťovny tvoří v souvislosti s provozováním pojištění a především životního pojištění. Pojišťovny jsou z tohoto hlediska významnými institucionálními investory finančního trhu. (Ducháčková, 2000)

3.2.2 Ukazatele pojistného trhu

Vývoj pojistného trhu není možné hodnotit bez posouzení vývoje ukazatelů pojistného trhu. Obecně ukazatele pojistného trhu hodnotí účinnost použití zdrojů a vynaložených prostředků. Pojistný trh je možné charakterizovat vícero ukazateli. (Čejková, 2002)

Mezi hlavní ukazatele pojistného trhu se řadí:

- předepsané pojistné;
- pojistné plnění;
- škodovost;
- pojištěnost. (Čejková, 2002)

Předepsané pojistné

Předepsané pojistné je pojistné, které je stanoveno na dohodnuté pojistné období. Neuhrazením předepsaného pojistného ve stanovené nebo dohodnuté lhůtě pojištění zaniká a pojišťovna má nárok na dlužné pojistné. Předpis pojistného je účetní seznam všech položek pojistného, které se v daném časovém rozpětí (účetním období) mají uhradit pojišťovně. Předepsané pojistné je důležitým ukazatelem výkonnosti každé komerční pojišťovny za příslušné období. Podle jeho výše se komerční pojišťovny seřazují na pojistném trhu v daném regionu či státě. Lze jej dělit na předepsané pojistné životního pojištění a na předepsané pojistné neživotního pojištění. (Čejková, 2002)

Pojistné plnění

Pojistné plnění představuje pojišťovnou vyplacené náhrady škod na pojištěném majetku fyzických a právnických osob a výplaty z úrazového, životního a důchodového pojištění. Podmínkou výplaty pojistného plnění je realizace nahodilosti, eventuálně i jiné, v životě člověka významné události. (Daňhel, 2002, str. 37)

Podobně jako předepsané pojistné můžeme i pojistné plnění dělit na pojistné plnění za životní a neživotní pojištění. (Čejková, 2002)

Škodovost

Škodovost je ukazatel, který vyjadřuje poměr mezi výší poskytnutých pojistných plnění a výší předepsaného či přijatého pojistného. Udává se v procentech. Lze ji členit na škodovost životního a neživotního pojištění. (Čejková, 2002)

Pojištěnost

Agregátní ukazatel pojištěnosti je jedním z nejdůležitějších ukazatelů rozvoje pojistného trhu. Vyjadřuje poměr předepsaného pojistného k hrubému domácímu produktu v běžných cenách. Uvádí se v procentech a v podmínkách tržního hospodářství vyjadřuje kapacitu pojistného trhu. (Čejková, 2002)

Mezi další ukazatele pojistného trhu lze zařadit například počet komerčních pojišťoven, počet zaměstnanců v pojišťovnictví, počet uzavřených pojistných smluv, průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu, počet vyřízených pojistných událostí, průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost, koncentrace pojistného trhu apod.

3.2.3 Pojistně technické rezervy

Pojišťovna je povinna vytvářet pojistně technické rezervy k plnění závazků z provozované pojišťovací činnosti, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou.

Technické rezervy pojišťoven podle novelizovaného zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví jsou uvedeny v příloze č. 1.

3.2.4 Pojistný trh v ČR

V České republice byl vytvořen pojistný trh na počátku devadesátých let, do té doby nelze o pojistném trhu mluvit, neboť pojištění bylo uskutečňováno pouze státní pojišťovnou. V období od počátku devadesátých let se podoba pojistného trhu významně změnila. A to z pohledu struktury subjektů na pojistném trhu operujících, z pohledu struktury a podoby pojistných produktů i z pohledu regulace pojišťovacích aktivit. Pro pojišťovnictví v České republice je charakteristické postupné zvyšování významu pojištění v ekonomice, především zvyšování významu životního pojištění. (Ducháčková, 2003, str. 211)

Situace na pojistném trhu v České republice je ovlivněna situací na světovém pojistném trhu - především na evropském pojistném trhu a také obecnými faktory, podle kterých pojišťovny provozují svoji činnost. K těmto obecným faktorům, které ovlivňují podobu a strukturu pojistného trhu, se řadí:

- obecné ekonomické podmínky,
- situace na finančním trhu,
- situace na světovém pojistném a zajistném trhu,
- legislativní podmínky,
- rozsah rizik krytých státem,
- existence jiných finančních nástrojů, pomocí nichž jsou některá rizika kryta,
- podmínky ve škodovosti. (Ducháčková, 2003, str. 203)

Vývoj na českém pojistném trhu charakterizuje vývoj ve velikosti předepsaného pojistného, růst předepsaného pojistného v jednotlivých letech v životním a neživotním pojištění, podíl životního a neživotního pojištění na předepsaném pojistném. (Ducháčková, 2003, str. 211)

3.3 Pojišťovnictví

Pojišťovnictví zahrnuje všechny pojišťovací instituce, které mají na základě zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví oprávnění k podnikání v pojištění v dané ekonomice, ve všech jejich formách. Předmětem pojišťovnictví je také regulace pojišťoven ze strany státních orgánů, které dohlížejí na dodržování správného podnikání v oblasti pojištění, dále je předmětem pojišťovnictví řízení pojišťoven, kalkulace pojistného, tvorba technických rezerv apod.

V podmínkách České republiky se do pojišťovnictví zahrnují instituce zabývající se komerčním pojištěním.

Mezi instituce, které se zahrnují pod pojem pojišťovnictví, patří:

- pojišťovny a zajišťovny;
- pojišťovací zprostředkovatelé;
- státní dozor nad pojišťovnictvím;
- asociace (svazy) pojišťoven a zprostředkovatelů;
- samostatní likvidátoři pojistných událostí;

- finanční instituce zabývající se pojištěním vedle pojišťoven (například banky);
- poradenské a ostatní firmy v oblasti pojišťovnictví. (Ducháčková, 2005, str. 170)

3.3.1 Pojišťovny

Podle zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, se pojišťovnou obecně rozumí právnická osoba provozující pojišťovací činnost. Pojišťovací činností se přitom rozumí uzavírání pojistných smluv podle zvláštního právního předpisu pojišťovnou, správa pojištění a poskytování plnění z pojistných smluv, poskytování asistenčních služeb a zpracování osobních údajů s těmito činnostmi souvisejících. Součástí pojišťovací činnosti je nakládání s aktivy, jejichž zdrojem jsou technické rezervy pojišťovny (finanční umístění), uzavírání smluv pojišťovnou se zajišťovny o zajištění závazků pojišťovny vyplývajících z jí uzavřených pojistných smluv (pasivní zajištění) a činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků (zábranná činnost). (Hradec, 2005, str. 79)

Pojišťovny lze rozčlenit z hlediska jejich zaměření činnosti nebo z hlediska právní formy.

Z hlediska právní formy lze pojišťovny členit takto:

- státní, které jsou zřizovány státem nebo státními orgány a zabezpečují pojistné krytí pro klienty v případě, že pro akciové pojišťovny by nebyla daná oblast dostatečně atraktivní;
- vzájemné (družstevní), pro něž je charakteristická vzájemná pomoc při krytí rizika, přičemž riziko nesou členové (vlastníci), kteří jsou současně pojistníky (klienty);
- akciové pojišťovny, jejichž základní kapitál je tvořen vklady akcionářů a jsou převažující právní formou pojišťoven v tržní ekonomice. (Ducháčková, 2005, str. 172)

Z hlediska zaměření činnosti se pojišťovny člení na:

- pojišťovny univerzální, které provozují pojistné produkty z oblasti životního i neživotního pojištění;
- pojišťovny životní, které se zabývají provozováním životních druhů pojištění;
- pojišťovny neživotní, které se zabývají provozováním neživotních druhů pojištění;

- pojišťovny specializované, tedy pojišťovny specializující se na určitý druh nebo odvětví pojištění, na pojišťování určitých rizik a na některé skupiny pojištěných. (Ducháčková, 2005, str. 170)

Zajišťovny

Zajišťovny se řadí mezi specializované pojišťovny. Podle zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, se zajišťovnou rozumí právnická osoba, jejíž činností je přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou, která provozuje zajišťovací činnost. Zajišťovací činností je uzavírání smluv, kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, uzavírání zajišťovacích smluv mezi zajišťovnami, správa zajištění a poskytování plnění ze zajišťovacích smluv. Součástí zajišťovací činnosti je nakládání s aktivy, jejichž zdrojem jsou technické rezervy zajišťovny. (Hradec, 2005, str. 79)

3.3.2 Pojišťovací zprostředkovatelé (brokeři)

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou samostatnými podnikatelskými subjekty a působí na pojišťovacím trhu jako mezičlánek mezi pojistitelem a pojistníkem. Způsobem prodeje pojišťovacích produktů brokery je zprostředkovatelská činnost. (Ducháčková, 2005, str. 175)

Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví je odborná činnost prováděná fyzickými a právnickými osobami, která spočívá v:

- uzavírání pojistných (zajistných) smluv jménem a na účet pojišťovny (zajišťovny);
- předkládání návrhů pojistných (zajistných) smluv zájemcům o pojištění (zajištění);
- provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných (zajistných) smluv;
- pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných (zajistných) smluv, tj. péče o klienta.

Všechny fyzické nebo právnické osoby vykonávající zprostředkovatelskou činnost, které splnily podmínky stanovené zákonem, musí být zapsány do registru, který vede Česká národní banka. (Ducháčková, 2005, str. 195)

Úlohou pojišťovacích zprostředkovatelů je dát dohromady kupce a prodejce pojišťovací služby s výhledem na uzavření pojistné smlouvy. (Ducháčková, 2000)

Pojišťovací zprostředkovatelé mohou sjednávat pojistné smlouvy pouze pro jednu pojišťovnu, nebo pro více pojišťoven. Specifickým typem zprostředkovatele je makléř. Makléř hledá pro svého zákazníka optimální pojistnou ochranu na základě plné moci nebo na základě smlouvy s klientem či klienty. (Ducháčková, 2005, str. 176)

Obsah zprostředkovatelské činnosti vymezuje zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

3.3.3 Asociace (svazy) pojišťoven

Pojišťovací instituce se v jednotlivých zemích sdružují do určitých svazů, což jsou dobrovolná sdružení pojišťoven, která by měla prosazovat společné zájmy zúčastněných institucí při jednání s orgány státní správy a zahraničními partnery, pomáhat při řešení společných odborných problémů. (Ducháčková, 2009, str. 202)

Pojišťovny v České republice jsou sdružovány pod Českou asociaci pojišťoven (ČAP), která zde působí od roku 1994. (Čejková, 2002)

Činnost asociace v současné době zahrnuje:

- oblast legislativní (prosazování, navrhování, zpracování nových právních předpisů v pojišťovnictví);
- oblast vzdělávání pracovníků v pojišťovnictví (organizování seminářů, kursů pro pracovníky pojišťoven);
- ekonomické otázky pojištění (řešení ekonomických otázek v pojišťovnictví, např. uplatňování zajištění, zdanění, pojistná matematika apod.). (Ducháčková, 2009, str. 202)

Asociace se zabývá také výchovou, vzděláváním a vydavatelskou činností a dalšími činnostmi. (Janda, 2011; Ducháčková, 2000)

Od roku 1998 je ČAP řádným členem evropské pojišťovací a zajišťovací federace Insurance Europe (IE).

V současné době sdružuje Česká asociace pojišťoven 25 řádných členů a 2 členy se zvláštním statutem. Řádní členové pojišťovny podnikají na území České republiky v souladu se zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných

likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů. Členové se zvláštním statutem jsou specializovaná sdružení pojišťovacích odborníků a dále právnické osoby, jiné než pojišťovny, působící v komerčním pojišťovníctví a zřízené podle zvláštních zákonů.

Celkový výčet současných členů ČAP je uveden v příloze č. 2.

Všichni členové se řídí stanovami asociace a jsou povinni dodržovat Kodex etiky v pojišťovníctví, který je uveden v příloze č. 3. (cap.cz, cit. online 2016-11-19)

3.3.4 Regulace pojišťovníctví

Nutnost regulace pojišťovací činnosti ze strany státu vyplývá z charakteru pojišťovací služby. Klienti si za předem zaplacené pojistné kupují finanční krytí důsledků událostí, které mají nahodilý charakter a nastanou v budoucnu (u neživotního pojištění hrazení škod, v rámci životního pojištění výplata pojistných plnění na konci pojistné doby, která může být sjednána i na několik desítek let). Dochází k časovému rozdílu mezi placením pojistného a výplatou pojistného plnění. V rámci tohoto časového prostoru může dojít ke skutečnostem, které by mohly mít negativní dopad na možnost hrazení závazků ze strany pojistitele vůči klientům. Tento možný negativní dopad lze eliminovat prostřednictvím regulace. (Ducháčková, 2009, str. 179)

Existence státní regulace pojišťovníctví je potřebná k ochraně klientů pojištěných ze strany státu. Státní regulace by měla na jedné straně klienty pojištěven chránit, ovšem na druhé straně by měla být regulace uplatněna v takové míře, aby umožňovala přizpůsobovat nabídku pojistných produktů – pojistné ochrany ze strany pojištěven potřebám klientů, aby výrazně neomezovala konkurenci na pojistném trhu a umožnila uplatnění pojistných produktů odpovídajícím potřebám příslušného období a odpovídajícím příslušné aktuální ekonomické situaci.

Mezi základní cíle regulace v pojišťovníctví patří:

- ochrana klientů využívajících pojistné produkty;
- zabezpečení stability odvětví pojišťovníctví a důvěryhodnosti konkrétních institucí;
- podpora transparentnosti při provozování pojišťovacích služeb.

Regulace znamená konstruování pravidel správného fungování pojišťovníctví ve vztahu k výše uvedeným základním cílům regulace. (Ducháčková, 2009, str. 180)

Základem regulace pojišťovnictví je existence právních předpisů upravujících přímo pojišťovací činnost. Vedle obecných právních předpisů bývá pojišťovnictví upraveno souborem legislativních norem.

V podmínkách, kdy Česká republika je členským státem Evropské unie a tedy součástí Jednotného evropského pojišťovacího trhu, v základních přístupech k regulaci pojišťovnictví vychází z legislativních norem Evropské unie. Fungování Jednotného pojišťovacího trhu je založeno na těchto základních principech:

- volný pohyb pojišťovacích služeb v rámci jednotného trhu;
- volný pohyb zprostředkovatelských služeb v pojišťovnictví v rámci jednotného trhu;
- volný pohyb kapitálu v rámci jednotného trhu;
- princip jediné licence;
- vzájemné uznávání povolení vydaných k pojišťovací, zprostředkovatelské a likvidační činnosti v rámci jednotného trhu. (Ducháčková, 2009, str. 181)

Státní dozor nad pojišťovnictvím

Existence státního dohledu a činnost specifického státního orgánu vykonávajícího dohled nad pojišťovnami a subjekty provozujícími pojišťovací činnost vyplývá ze specifik pojišťovací činnosti. Pro ochranu spotřebitelů – pojištěných nestačí pouze existence pojišťovací legislativy, ale pojišťovací činnost je třeba regulovat prostřednictvím výkonu státního dohledu. Jde zejména o sledování dodržování pravidel pro činnost subjektů působících v pojišťovnictví a sledování schopnosti dostát závazkům vyplývajícím z uskutečněných pojišťovacích obchodů ze strany pojistitelů, zprostředkovatelů a dalších subjektů z pohledu ochrany jejich zákazníků. (Ducháčková, 2009, str. 183)

Úkolem státního dozoru v pojišťovnictví je kontrola, zda založení a vedení pojišťovny poskytuje záruku splnitelnosti převzatých závazků v zájmu ochrany spotřebitele. Hlavním úkolem dozoru je tedy chránit zájmy pojištěných subjektů a zabezpečit možnost, aby na pojistném trhu byla široká škála produktů, o které je zájem. Současně kontrolovat pojišťovny, aby nabízely solidní produkty a hospodařily tak, aby byly za všech okolností schopny plnit své závazky. Státní dohled v ČR vykonává od roku 2006 Česká národní banka v rámci konsolidovaného dohledu nad finančním trhem (do té

doby byl státní dohled vykonáván při Ministerstvu financí ČR). (Ducháčková, 2009, str. 199)

Legislativní rámec

Základní rámec a pravidla pro podnikání v pojišťovnictví udává zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Určuje možné právní formy podnikání v pojišťovnictví (družstevní a akciové pojišťovny), definuje pojmy související s pojišťovací a zajišťovací činností, vymezuje pravomoci a činnost státního dozoru nad pojišťovnictvím. Zákon obsahuje výčet pojistně technických rezerv, které jsou pojišťovny povinny vytvářet, určuje způsoby jejich investování, propočet solventnosti pojišťoven, upravuje účetnictví pojišťoven. (Ducháčková, 2009, str. 191)

Provozovat pojišťovací nebo zajišťovací činnost je tuzemská pojišťovna oprávněna pouze na základě povolení České národní banky a za podmínky umístění jejího statutárního orgánu i skutečného sídla na území ČR. Povolení vydané Českou národní bankou je platné pro všechny členské státy a opravňuje tuzemskou pojišťovnu k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti na území jiného členského státu, a to buď prostřednictvím pobočky zřízené v členském státě, nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby. (Ducháčková, 2009, str. 193)

Pojišťovnictví se v ČR řídí dále podle:

- zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (novela zákona č. 363/1999 Sb.);
- zákona č. 39/2004 Sb. (novela zákona č. 363/1999 Sb.);
- vyhlášky č. 75/2000 Sb. (prováděcí vyhláška, kterou se provádí zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví);
- zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů;
- zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů;
- vyhlášky č. 433/2009 Sb., „o výkaznictví v pojišťovnictví“;
- vyhlášky č. 434/2009 Sb., „o obezřetnosti v pojišťovnictví“;
- občanského zákoníku. (Cipra, 2015, str. 181)

3.4 Pojištění

Ekonomický subjekt má dvě možnosti, jak se finančně vyrovnat s nahodilými událostmi. Může je krýt z vlastních zdrojů (samopojištěním), nebo může využít pojištění. Pojištění zajišťuje přesun rizika z ekonomického subjektu na instituci provozující pojištění (pojišťovnu). (Janda, 2011)

Pojištění nemůže ovlivňovat výskyt náhodných událostí, vznik škod, ale finančně eliminuje dopad nahodilých událostí. (Ducháčková, 2003, str. 31)

Pojištění je tedy nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. (Daňhel, 2005)

Pojištění patří mezi finanční služby. Předmětem této finanční služby je za úplatu poskytnutá pojistná ochrana. Pojištění přesouvá část finančních prostředků tam, kde jsou v daném okamžiku třeba z hlediska výskytu nahodilých potřeb. (Ducháčková, 2003, str. 32)

Z právního pohledu představuje pojištění právní vztah, při kterém pojistitel (pojišťovna) na sebe přebírá závazek, že pojištěnému poskytne pojistné plnění, nastane-li nahodilá, v pojistných podmínkách blíže označená, událost. (Ducháčková, 2000)

3.4.1 Účastníci pojištění

Základní subjekty pojištění

- Pojistitel – právnická osoba, která je oprávněna provozovat pojištění, tj. pojišťovna nebo jiný subjekt, jemuž bylo uděleno povolení k pojišťovací činnosti (agent, makléř).
- Pojistník – fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela s pojistitelem pojistnou smlouvu. Je oprávněn měnit její obsah nebo ji vypovědět. Je povinen platit pojistné. Má právo stanovit obmyšleného pro případ, že pojistnou událostí je smrt pojištěného. Může být zároveň pojištěným.
- Pojištěný (pojištěnec, účastník) – fyzická osoba, na jejíž majetek, život, zdraví anebo odpovědnost za škodu se pojištění vztahuje. Má právo na pojistné plnění. Pojistník a pojištěný mohou být případně tatáž fyzická osoba.

Další subjekty pojištění

- Oprávněná osoba (obmyšlený) – fyzická nebo právnická osoba, které vzniká v důsledku pojistné události právo na pojistné plnění.
- Obmyšlený – oprávněná osoba, které vzniká právo na výplatu sjednaného pojistného plnění v případě smrti pojištěného. Určuje ji pojistník a specifikuje ji jménem nebo vztahem k pojištěnému. Pokud není pojistník zároveň pojištěným, může tak učinit pouze se souhlasem pojištěného.
- Poškozený – osoba, která utrpěla škodu na majetku, životě nebo zdraví, za níž podle platných právních předpisů odpovídá někdo jiný. (Pojistník, pojištěný a oprávněná osoba mohou být případně tatáž osoba). (Cipra, 1995, str. 221; cap.cz, cit. online 2016-11-19)

3.4.2 Pojistná smlouva

Vztah mezi pojistníkem a pojistitelem je právně vymezen v pojistné smlouvě na základě zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů. Ve smlouvě o finančních službách se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu pojistné plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné. Součástí jsou konkrétní pojistné podmínky a podmínky realizace pojištění, které jsou závazné pro obě smluvní strany. Pojistná smlouva musí být uzavřena vždy písemně a podepsaná oběma zúčastněnými stranami s výjimkou pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok. (cap.cz, cit. online 2016-11-19)

Právní úprava pojistné smlouvy taxativně vymezuje její obsah. Jednotný obsah pojistných smluv znamená přehlednost a také jeden z nástrojů ochrany klientů pojišťoven. (Ducháčková, 2009, str. 186)

Povinné náležitosti pojistné smlouvy jsou uvedeny v příloze č. 4.

3.4.3 Pojistné riziko

Pojistné riziko je potenciální možnost vzniku pojistné události, při níž pojišťovna podle sjednané pojistné smlouvy vyplácí pojistné plnění. Přitom předmětem pojištění jsou pouze tzv. čistá rizika prokazatelně náhodného charakteru (např. doba života, úraz, požár, dopravní havárie apod. na rozdíl od uměle vytvářených spekulativních rizik, jako je např. sázková a loterijní činnost). Nahodilost pojistné události může být absolutní (např. požár)

nebo relativní (např. úmrtí: určitě nastane, ale náhodný je jeho okamžik). (Cipra, 2015, str. 177)

3.4.4 Členění pojištění

Pojem pojištění se používá v souvislosti s různými podobami pojištění. Jedním z členění pojištění je členění z hlediska právního, a to na:

- pojištění dobrovolné, které se sjednává mezi zájemcem o pojištění a pojistitelem – pojišťovnou (formou pojistné smlouvy), a to na základě dobrovolného rozhodnutí zájemce o pojištění;
- pojištění povinné
 - povinné smluvní, kdy v právním předpise je určena povinnost sjednání pojištění (formou pojistné smlouvy) pro dané subjekty;
 - zákonné, jehož povinnost ukládá zákon a kdy se pojistná smlouva nesjednává. (Cipra, 2015, str. 180)

Z hlediska způsobu financování se pojištění člení na pojištění sociální a pojištění komerční (soukromé). (Ducháčková, 2000)

Sociální pojištění

Sociální pojištění je takové pojištění, kde občan svou činností sám sebe povinně zajišťuje pro případ budoucí pojistné události či jej takto povinně zajišťuje někdo jiný. (Hradec, 2005, str. 23)

Sociální pojištění se zaměřuje na tzv. sociální rizika a rozsah sociálního pojištění vyplývá z rozhodnutí příslušného státu. V rámci sociálního pojištění se uplatňuje princip solidarity. (Ducháčková, 2003, str. 33)

V rámci sociálního pojištění jsou kryta rizika, která mají sociální charakter a z nich vyplývající potřeby. Sociální pojištění je jednou ze základních metod realizace sociálního zabezpečení, které v sobě zahrnuje sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc. (Hradec, 2005, str. 20)

Charakteristickým rysem sociálního pojištění je povinnost – jedná se o zákonné pojištění, které má nastaveno osobní rozsah, okruh povinně pojištěných osob a povinných plátců pojistného. (Hradec, 2005, str. 24)

Způsoby financování sociálního pojištění mohou být v jednotlivých zemích různé. Sociální pojištění může být financováno v rámci státního rozpočtu nebo v rámci fondu sociálního pojištění. Sociální pojištění v ČR je financováno prostřednictvím státního rozpočtu. Znamená to, že pojistné hrazené zaměstnanci a zaměstnavateli přichází do státního rozpočtu a dávky sociálního pojištění jsou ze státního rozpočtu hrazeny. (Ducháčková, 2000)

Komerční pojištění

Komerční pojištění kryje rizika způsobem odpovídajícím pojistné metodě tvorby a použití pojistného fondu. Tzn. platí zde zásada ekvivalence (velikost příspěvků zúčastněných subjektů se odvíjí od velikosti rizika). Pro komerční pojištění je typická smluvní podoba pojištění.

V rámci komerčního pojištění lze rozlišit podle způsobu tvorby rezerv:

- pojištění riziková, v rámci kterých platí podmíněná návratnost finančních prostředků daná vznikem pojistné události. U těchto pojištění není jasné, zda pojistná událost jednoznačně vznikne. Jestliže k pojistné události nedojde během trvání pojištění, pojišťovna neposkytuje pojistné plnění. Počet pojistných událostí během trvání pojištění není omezený.
- pojištění rezervotvorná, v rámci kterých se vytváří rezerva na výplatu sjednaných pojistných plnění v budoucnosti (pro případ dožití). V těchto pojištěních se pojistné plnění vyplácí téměř vždy. (Ducháčková, 2000)

Komerční pojištění je možné dále členit na odvětví pojištění, a to podle různých hledisek. Základním členěním komerčního pojištění je členění podle druhu krytých rizik na:

- pojištění životní, kryjící životní rizika, tj. riziko úmrtí a riziko dožití, které obsahuje spořicí složku;
- pojištění neživotní, zahrnující krytí celé řady druhů neživotních rizik:
 - pojistná nebezpečí vztahující se k osobám - úraz, nemoc, invalidita apod.,
 - majetková pojistná nebezpečí – živelní, odcizení, havarijní, strojní apod.,
 - pojistná nebezpečí související s finančními ztrátami,
 - pojistná nebezpečí spojená s odpovědností za škodu. (Ducháčková, 2000)

3.5 Životní pojištění

V české právní úpravě pojišťovnictví není jasně vymezena definice životního pojištění. Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, odkazuje na svou přílohu, která vymezuje jednotlivá odvětví tohoto pojištění. (Šídlo, 2010, str. 11)

Životní pojištění bylo prvoplánově zamýšleno především jako zabezpečení určitých finančních zdrojů pro rodinu v případě úmrtí nebo ztráty výdělečné schopnosti živitele. (Daňhel, 2002, str. 105)

Dnešní význam životního pojištění se posouvá od pojištění pro případ smrti, které však pořád zůstává požadovaným rizikem, k rezervotvorným pojištěním. Klient sice potřebuje krytí rizika předčasného úmrtí, ale zároveň si uvědomuje možnost svého dožití se konce pojistné doby. V případě dožití předpokládá výplatu pojistného plnění. Druhou a stále častější možností využití plnění od pojišťovny v případě dožití je financování postaktivního období jedince. (Daňhel, 2005, str. 182)

V dnešní společnosti je oprávněně žádoucí, aby se společenské postavení jedince i jeho ekonomické možnosti po nástupu důchodového věku výrazně nezměnily. Očekává se, že s rostoucím věkem bude růst i postavení jedince ve společnosti a jeho celkové úspory. Pro zajištění takového předpokladu je konstruována i dnešní podoba životního pojištění. Stává se tak jedním z nejvhodnějších finančních nástrojů pro zajištění budoucích potřeb obyvatel. (Daňhel, 2005, str. 183)

Životní pojištění je určeno pro fyzické osoby – občany. V tomto druhu pojištění lze pojistit riziko smrti nebo riziko dožití. (Hradec, 2005)

V současné době životní pojištění různými způsoby kombinuje riziko smrti a riziko dožití, přičemž bývají do krytí v rámci některých produktů zahrnuta ještě další pojistná nebezpečí neživotního charakteru (invalidita, úraz, vážné nemoci apod.). (Ducháčková, 2009, str. 109)

Životní pojištění tím, že zahrnuje krytí rizika úmrtí a dožití prostřednictvím sjednání určité velikosti pojistné částky zvolené pojistníkem, plní vedle vlastního krytí rizik úspornou funkci. Životní pojištění tedy může být chápáno jako spořicí a investiční instrument, neboť v rámci životního pojištění vytváří specifickým způsobem úspory. (Ducháčková, 2000)

Zisk v životním pojištění plyne z toho, že pojišťovna dosahuje výnosů z investování prostředků pojistně technických rezerv životního pojištění na kapitálovém trhu. Zisk dosahovaný v životních pojištěních je z větší části rozdělován mezi pojištěné, účastníky životního pojištění, a to různými formami. (Ducháčková, 2000)

Výhody a nevýhody životního pojištění

Výhody životního pojištění

Hlavní výhodou životního pojištění je pojistná ochrana, kterou je pojišťovna povinna začít plnit v případě vzniku pojistné události. Některé životní pojistky nabízejí zhodnocení vložených peněžních prostředků, případně si můžete zvolit optimální investiční strategii. U pojištění, které počítají s výplatou peněz po ukončení pojistné ochrany závislé na dosažení určitého věku, můžete uplatnit daňové výhody. Zaměstnavatelé platící příspěvky na životní pojištění svým zaměstnancům si je mohou odečíst z daňového základu. Vklady do pojištění nejsou předmětem exekuce. (Janda, 2011)

Nevýhody životního pojištění

Největší nevýhodou u životního pojištění je, že pojišťovna může odmítnout plnění pojištění. Jde o případy, kdy dotyčný onemocněl, anebo pojišťovna nabude dojmu, že došlo k nějakému porušení pojistných podmínek. Nevýhodou je i to, že pokud nejste se svou pojistkou spokojeni a chtěli byste si ji sjednat u jiné pojišťovny, hrozí vám, zejména v prvních několika letech po uzavření, relativně vysoké ztráty plynoucí z vyšších nákladů pojišťoven. Ty z přijatého pojistného hradí poradcům provize za zprostředkování smlouvy. S naspořenými penězi můžete nakládat až po ukončení pojištění. (Janda, 2011)

Členění životního pojištění

Životní pojištění zahrnuje sice krytí pouze dvou rizik, ale v rámci životního pojištění je krytí těchto rizik kombinováno v různých podobách, proto existuje celá řada druhů a podob životního pojištění.

Základní rozdělení životního pojištění:

- pojištění pro případ smrti, kdy je pojistnou událostí smrt pojištěného (nahodilost pojistné události zde nespočívá v tom, zda smrt nastane, ale kdy nastane);
- pojištění pro případ dožití, kdy pojistnou událostí je dožití se sjednaného věku pojištěným;

- smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití, kdy jsou tato dvě rizika kombinována. (Ducháčková, 2009, str. 114)

Pojištění pro případ smrti

Pojištění pro případ smrti, nazýváno také rizikovým životním pojištěním, kryje pouze riziko úmrtí. Sjednaná pojistná částka je v případě realizace rizika vyplacena osobě určené pojistníkem (uvedené v pojistné smlouvě).

Nejčastějším důvodem pro sjednání pojištění pro případ smrti je zajištění jistiny úvěru. Druhým důvodem je finanční zabezpečení pozůstalých pojištěného. (Daňhel, 2005, str. 190)

Dalšími důvody může být úhrada závazků pojistníka, úhrada nákladů v souvislosti s úmrtím a pohřbem apod. (Ducháčková, 2000)

Pojištění pro případ úmrtí se vyskytuje v podobě několika druhů pojištění. Základní rozdělení pojištění pro případ úmrtí je členění podle způsobu sjednání pojistné doby, a to na dočasné pojištění pro případ úmrtí a časově neomezené pojištění pro případ úmrtí. (Ducháčková, 2009, str. 114)

Pojištění pro případ dožití

U pojištění pro případ dožití může nastat pouze jedna událost a tou je dožití se pojištěného sjednaného věku, lépe řečeno konce pojistné doby. (Daňhel, 2005, str. 191)

Ve své základní a nejjednodušší podobě, je pojištění pro případ dožití obdobou spoření, jde totiž o tvorbu úspor. Mezi životním pojištěním a spořením jsou určité rozdíly, proto uplatnění pojištění pro případ dožití v této základní podobě není obvyklé. Typické je využití odvozených druhů pojištění pro případ dožití, a to důchodového pojištění a tzv. termínové (věnové) pojištění. (Ducháčková, 2000)

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je vlastně pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky, tedy od sjednaného okamžiku je pojištěnému vyplácena sjednaná velikost důchodu.

Základní podoba důchodového pojištění – krytí rizika dožití – bývá často doplněna krytím i dalších rizik (například o riziko úmrtí, invalidity apod.). (Ducháčková, 2009, str. 116)

Termínové (věnové) pojištění

Jde o pojištění na dožití, které se sjednává na dožití se finančně závislé osoby (dítěte). Pojistné plnění se vyplácí při dožití pojištěné osoby (závislé osoby, dítěte) sjednaného věku (plnoletosti, ukončení školních studií, začátek studia, sňatek apod.). Protože termínové pojištění je určeno na zabezpečení dětí, obvykle nemá pouze čistě podobu pojištění na dožití, ale bývá doplňováno o krytí dalších rizik. Zejména riziko úmrtí rodiče nebo rodičů, riziko invalidity rodiče, riziko smrti pojištěného dítěte. (Ducháčková, 2000)

Smíšené životní pojištění

Smíšené životní pojištění je kombinací pojištění pro případ smrti a pojištění pro případ dožití. Bývá také označováno jako kapitálové životní pojištění. U smíšeného pojištění je pojistnou událostí dožití nebo smrt pojištěného. (Daňhel, 2005, str. 193)

Při uplatnění klasického smíšeného životního pojištění se pojišťovna zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku ve sjednaný den v případě, že se pojistník tohoto dne dožije, a v případě, že se pojistník tohoto dne nedožije, pak jde o pojistné plnění ve stejné výši před koncem sjednané pojistné doby (v souvislosti se smrtí pojištěného) ve prospěch osoby, kterou pojistník sám určí. Smíšené životní pojištění dnes bývá rozšiřováno o krytí dalších rizik, tzn. v rámci smíšeného životního pojištění lze obvykle připojistit úrazové pojištění a invalidní připojištění. (Ducháčková, 2000)

Modifikované podoby smíšeného životního pojištění:

V reakci na potřeby potenciálních pojištěných pojišťovny reagovaly novými podobami životního, zejména smíšeného životního pojištění. Postupně se vyvinulo tzv. univerzální životní pojištění, které umožňuje uplatnění variantnosti ve své konstrukci, a dále formy životního pojištění spojené s investováním. (Ducháčková, 2009, str. 119)

Univerzální životní pojištění

Jde o pružné pojištění, které umožňuje pojištěným různými způsoby přizpůsobovat rozsah pojistné ochrany svým momentálním finančním možnostem. Pojistník může v každém okamžiku platnosti pojistné smlouvy modifikovat pojistné a dobu placení pojistného v závislosti na svých potřebách a finančních možnostech, může dočasně zastavit placení pojistného, opět ho obnovit, zaplatit pojistné jednorázově apod.

Univerzální životní pojištění se skládá ze dvou základních složek:

- spořicí složka – výplata pojistné částky při dožití se daného věku;
- riziková složka – výplaty pojistných plnění (sjednaných pojistných částek) v případě smrti, úrazu, invalidity, vážné nemoci apod. (Ducháčková, 2009, str. 120)

Investiční životní pojištění

Pro životní pojištění spojené s investováním, tzv. investiční životní pojištění je charakteristické, že výše pojistného plnění závisí na výnosech z investování rezerv pojistného, přitom investiční riziko nese pojistník. Investiční životní pojištění lze klasifikovat jako spojení rizikového životního pojištění a investování prostřednictvím otevřeného podílového fondu. Výsledná hodnota naspořených prostředků není předem známa, ale závisí na výnosech a ztrátách realizovaných na kapitálovém, peněžním, devizovém či jiném trhu. Investiční životní pojištění tedy klientům nabízí vyšší výnosový potenciál při zhodnocování rezerv, ovšem za cenu vyššího rizika. (Ducháčková, 2000)

Doplňková pojištění (připojištění k životnímu pojištění)

Dnes je pro životní pojištění typické, že bývá doplňováno o krytí neživotních rizik. Typické je v souvislosti se sjednáváním životního pojištění sjednávání připojištění v různých podobách. K nim patří zejména:

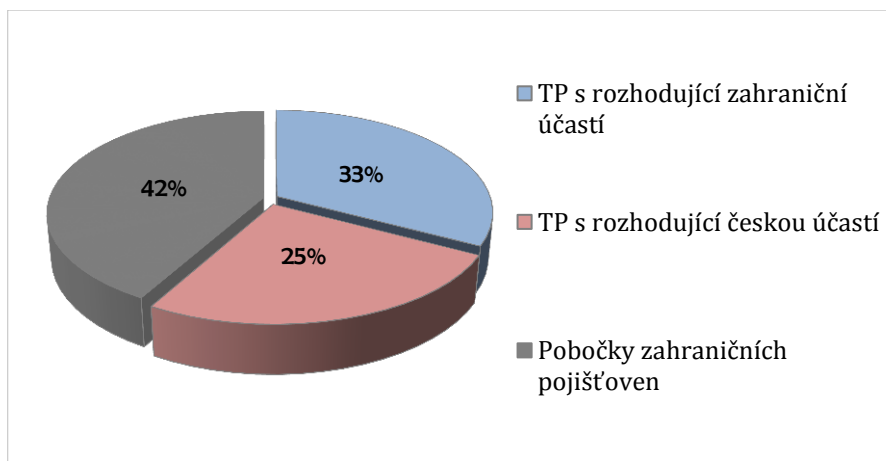
- úrazové pojištění, tedy krytí rizika úrazu v různém rozsahu a v různé podobě;
- invalidní pojištění, které může mít podobu výplaty důchodu nebo i jednorázového pojistného plnění v případě invalidity pojištěné osoby nebo jako zproštění od placení pojistného v případě invalidity;
- pojištění vážných chorob, tedy výplata pojistného plnění v případě nastání některé z vážných s pojišťovnou sjednaných chorob (infarkt, mozková mrtvice, rakovina, selhání ledvin, apod.), někdy může toto pojistné plnění nahrazovat pojistné plnění pro případ úmrtí;
- nemocenské pojištění, tedy výplata sjednané velikosti pojistného plnění v případě dočasné pracovní neschopnosti;
- pojištění dlouhodobé péče, tzn. výplata sjednaného pojistného plnění pro potřebu dlouhodobé péče v důsledku vážné nemoci. (Ducháčková, 2009, str. 122)

4 Pojistný trh České republiky v roce 2015

Pojišťovny podle kapitálu

V roce 2015 působilo na českém pojistném trhu podle údajů ČNB celkem 55 subjektů. Počet pojišťoven podle kapitálu na českém trhu v roce 2015 je uveden v příloze č. 4. Z celkového počtu 55 působících subjektů byla převážná část, tedy 32 pojišťoven tuzemských. Počet poboček zahraničních pojišťoven se oproti předchozímu roku navýšil z 20 na 23. Podíl pojišťoven podle kapitálu na českém trhu v roce 2015 zachycuje graf 1. Z uvedeného počtu 55 subjektů působících na pojistném trhu, tvořilo 58 % tuzemských pojišťoven, z nichž převážnou část představovaly tuzemské pojišťovny s rozhodující zahraniční účastí, tj. 18 subjektů v podobě 33 %. Zbývajících 25 % připadalo na 14 tuzemských pojišťoven s rozhodující českou účastí. Oproti podílu pojišťoven podle kapitálu v předchozím roce 2014, kdy na tuzemském pojistném trhu působilo celkem 53 subjektů, došlo k nárůstu o 2 pojišťovny. Tento nárůst byl způsoben navýšením tuzemských pojišťoven s převažujícím tuzemským kapitálem o 2 pojišťovny a také nárůstem počtu zahraničních poboček o 3. V meziročním srovnání však došlo k poklesu tuzemských pojišťoven s rozhodující zahraniční účastí o 3 pojišťovny.

Graf 1: Podíl pojišťoven podle kapitálu na českém trhu v roce 2015 (v %)

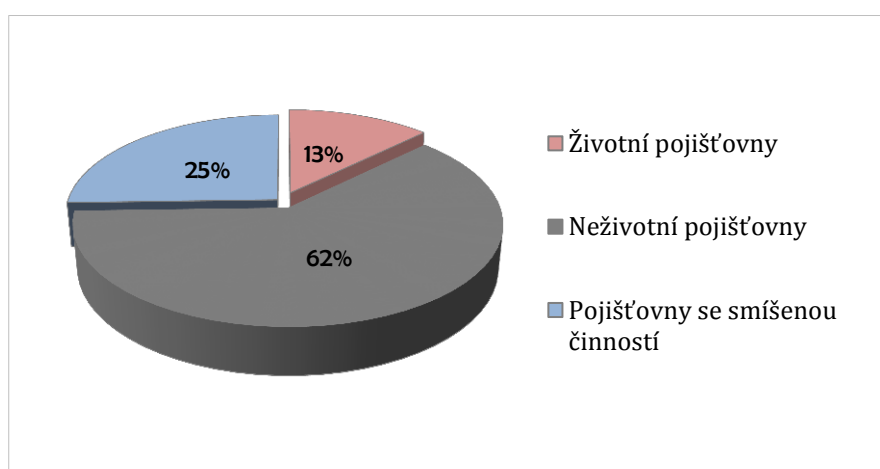
Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Pojišťovny podle zaměření

Co se týče podílu pojišťoven podle zaměření, jsou podkladové údaje z roku 2015 k nalezení v příloze č. 5. Jak bylo zmíněno výše, celkový počet subjektů na tuzemském pojistném trhu byl v uvedeném roce 55. Převážnou část, a to 62 % tvořily neživotní

pojišťovny, s celkovým počtem 34 pojišťoven. Zbývajících 38 % celého pojistného trhu připadalo na pojišťovací subjekty nabízející životní pojištění. V roce 2015 jich působilo v ČR celkem 21, z nichž 7 subjektů bylo životních pojišťoven a zbylých 14 pojišťoven se věnovalo smíšené činnosti. Podíl pojišťoven podle zaměření v roce 2015 je uveden v grafu 2. V meziročním srovnání podílu pojišťoven podle zaměření, došlo oproti předcházejícímu roku 2014 k nárůstu životních pojišťoven o jednu pojišťovnu, a také ke zvýšení počtu neživotních pojišťoven, a to o 2 subjekty. Zároveň však došlo k poklesu pojišťoven se smíšenou činností o 1 subjekt.

Graf 2: Podíl pojišťoven podle zaměření v ČR v roce 2015 (v %)

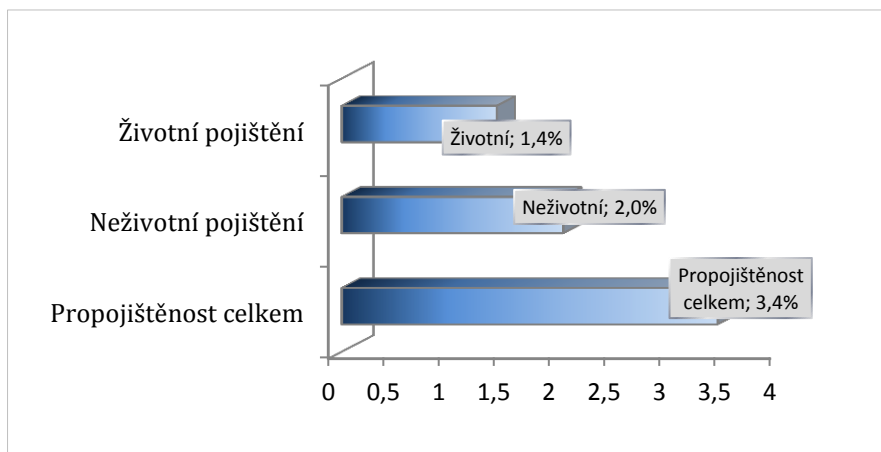

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Podíl pojistného na hrubém domácím produktu (propojištěnost)

Ukazatel podílu pojistného na hrubém domácím produktu neboli propojištěnost, je jedním z důležitých ukazatelů pojistného trhu dané země a také z hlediska národní ekonomiky. Celkový podíl pojistného na hrubém domácím produktu neboli propojištěnost na českém trhu v roce 2015 je zachycena v grafu 3 a výchozí data jsou v příloze č. 6. Z grafu 3 je patrné, že celková propojištěnost se v ČR v roce 2015 pohybovala na úrovni 3,4 %. V porovnání s rokem 2014 došlo ke snížení o 0,3 % z 3,7 %. Z hlediska zastoupení životního a neživotního pojištění, tvořilo v roce 2015 větší část podílu pojistného na HDP neživotní pojištění s celými 2 % (meziročně beze změny). Z toho na segment životního pojištění připadalo 1,4 % (1,7 % v roce 2014).

Graf 3: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v roce 2015 (v %)

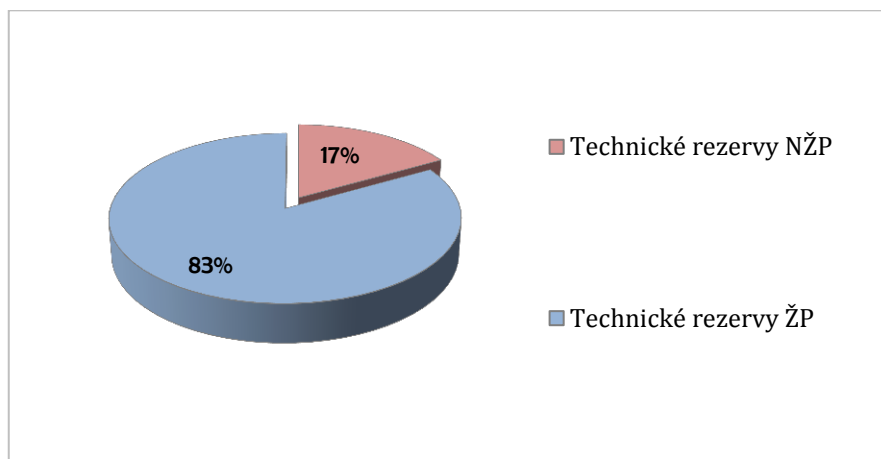
Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Hospodaření pojišťoven – technické rezervy pojišťoven

Finanční stabilitu pojistného trhu ilustruje vývoj technických rezerv pojišťoven.

Struktura technických rezerv životního a neživotního pojištění v roce 2015 je zachycena v příloze č. 7 a v grafu 4.

Graf 4: Technické rezervy životního a neživotního pojištění v roce 2015 (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

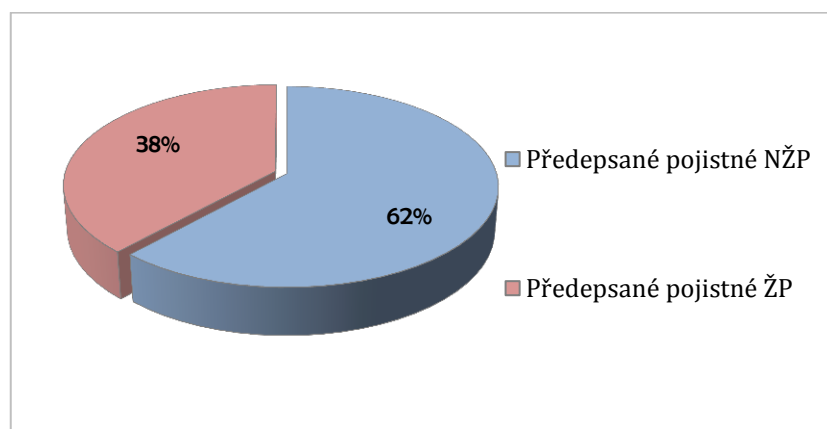
Z výše uvedeného grafu 4 je dobře vidět, že v roce 2015 tvořily převážnou část technických rezerv technické rezervy životního pojištění. Technické rezervy ŽP tvořily dokonce 83 % celkových rezerv ve výši 274 mld. Kč. 17 % podíl technických rezerv připadal na technické rezervy neživotního pojištění, s hodnotou 56 mld. Kč. Rok 2015 znamenal pro celkové technické rezervy mírný pokles, a to o 1,5 % z 335 mld. Kč na 330

mld. Kč, a to především vlivem snížení rezerv o 2 % v životním pojištění. V neživotním pojištění se hodnota technické rezervy meziročně zvýšila v roce 2015 o 1,2 % na 56 mld. Kč z 55 mld. Kč v roce 2014.

Předepsané smluvní pojistné

Podkladové údaje předepsaného smluvního pojistného za rok 2015 jsou uvedeny v příloze č. 8 a graficky znázorněny v grafu 5. Celkové předepsané smluvní pojistné se v roce 2015 navýšilo o 1 % ze 115 mld. Kč v předešlém roce na 116 mld. Kč. Z grafu 5 je patrná převaha předepsaného pojistného neživotního pojištění, které se na celkovém předepsaném smluvním pojistném v roce 2015 podílelo z 62 %. V meziročním srovnání dokonce došlo k zvýšení podílu tohoto předepsaného pojistného o 4 % z hodnoty 69 mld. Kč na 72 mld. Kč. Naopak podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném podle hodnot, které za celý český pojistný trh zveřejnila ČNB, klesl v roce 2015 na 38,3 % ze 40 % podílu v roce 2014. V České republice na rozdíl od zahraničí (především vyspělé západní státy), kde je dlouhodobě ustálen poměr segmentů 60:40 ve prospěch životního pojištění, tím pádem převažoval stejný poměr, ale ve prospěch neživotního pojištění. Větší zastoupení neživotního pojištění na tuzemském trhu převládá odjakživa. Lidé dávají přednost spíše produktům neživotního pojištění, jako např. pojištění majetku a v porovnání se západoevropskými zeměmi je životní pojištění v ČR méně významné, i když jedním z hlavních cílů české ekonomiky a subjektů pojišťoven je snaha tento rozdíl vyrovnávat a zvyšovat povědomí klientů o důležité nezastupitelné roli životního pojištění.

Graf 5: Předepsané smluvní pojistné životního a neživotního pojištění v roce 2015 (v %)

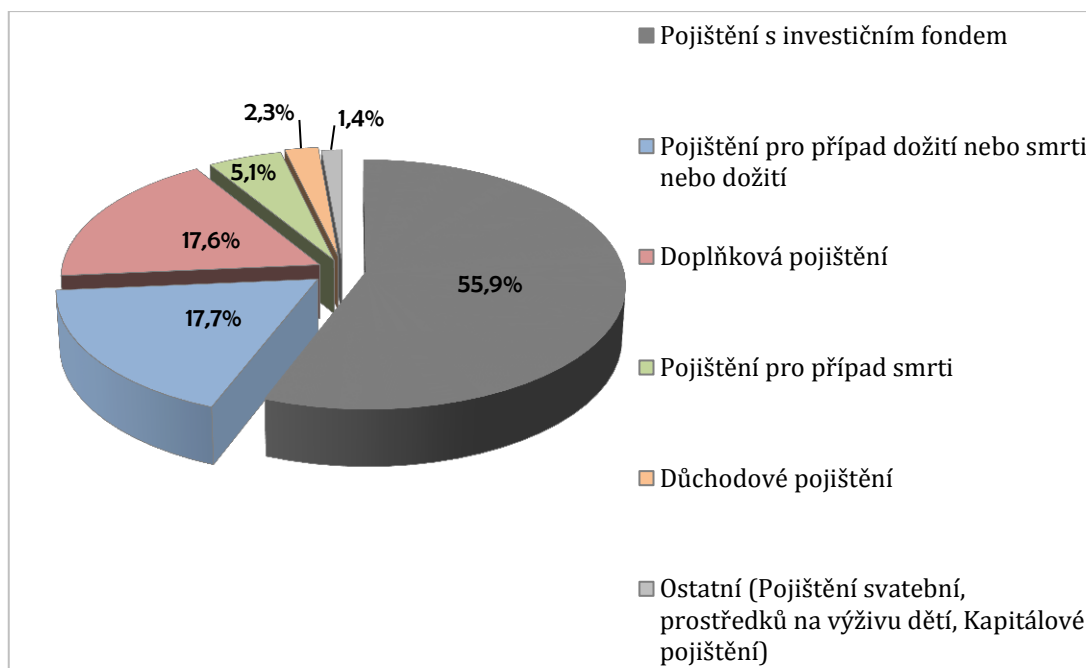

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Struktura pojistného trhu s životním pojištěním

Struktura vývoje pojistného trhu s životním pojištěním v roce 2015 z hlediska předepsaného pojistného dle jednotlivých druhů životního pojištění je uvedena v příloze č. 9. Podíl jednotlivých druhů pojištění životního pojištění v roce 2015 znázorňuje také graf 6. Celková výše předepsaného pojistného životního pojištění se v roce 2015, jak již bylo uvedeno, dostala na hodnotu 45 mld. Kč. Struktura pojistného trhu s životním pojištěním je sledována z hlediska sedmi druhů životních pojištění. Jednotlivé kategorie životního pojištění jsou uvedeny také v grafu 6. Jedná se o pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití, pojištění pro případ smrti, svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí, důchodové pojištění, pojištění spojené s investičním fondem, kapitálové pojištění a připojištění životního pojištění ve formě doplňkových pojištění. V roce 2015 v životním pojištění pokračoval růst podílu předepsaného pojistného u produktů spojených s investičním fondem (tzv. investiční životní pojištění) na celkovém předpisu životního pojištění. Ten v roce 2015 dosáhl 55,9 %, tj. o 4 procentní body více než v roce 2014, a tím potvrdil dominantní postavení těchto produktů z posledních let. Charakter vývoje struktury ostatních druhů životního pojištění se ovšem v roce 2015 změnil. Významně klesla hodnota podílu předepsaného pojistného u pojištění pro případ dožití a smrti nebo dožití (tzv. kapitálové životní pojištění) z 24,8 % v roce 2014 na 17,7 %, tedy došlo k poklesu o více než 7 procentních bodů. Tento vývoj tak již nepotvrdil pouze dlouhodobý trend, kdy dochází k postupnému přechodu od tradičních smluv kapitálového životního pojištění s garantovaným výnosem, ke smlouvám, u kterých nese investiční riziko pojistník, ale stále více souvisí s celkovým úbytkem smluv životního pojištění v posledních letech (včetně vlivu změny režimu daňové uznatelnosti). Třetí nejvýznamnější podíl s 17,6 % (15,3 % v roce 2014) patřil v roce 2015 doplňkovým pojištěním úrazu nebo nemoci, jehož objem v posledních letech také stále roste. Opět se jedná o dlouhodobý trend odklonu od samostatného úrazového pojištění v rámci neživotního pojištění ke krytí těchto rizik v rámci připojištění u smluv životního pojištění. Podíl samostatného pojištění pro případ smrti také mírně narostl ze 4,2 % v roce 2014 na 5,1 % v roce 2015. Nepatrný nárůst z 2,2 % na 2,3 % v roce 2015 zaznamenalo důchodové pojištění. Nezměněno zůstalo zastoupení zbylých druhů pojištění, tj. pojištění svatební, prostředků na výživu dětí a kapitálové pojištění, které dotvářely trh s životním pojištěním z necelého 1,5 %.

Graf 6: Struktura pojistného trhu – životní pojištění (v %)

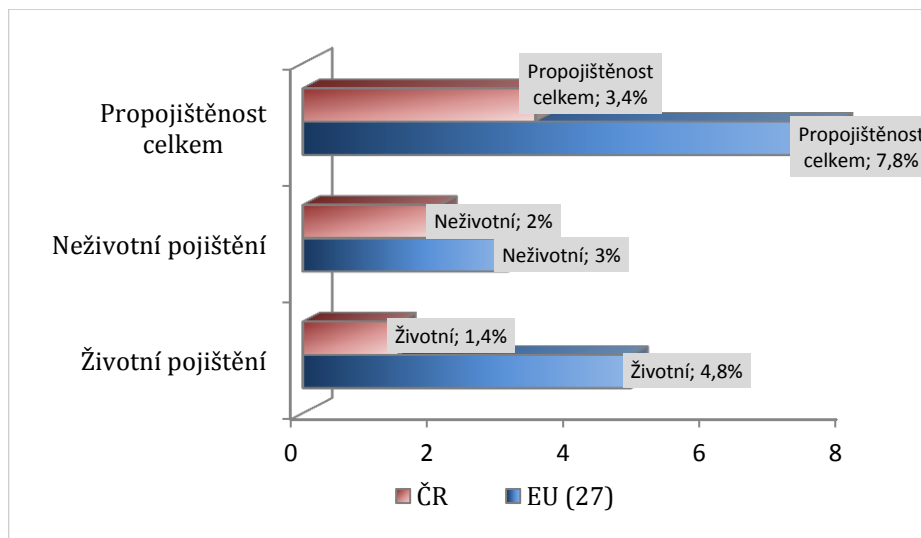
Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Český pojistný trh v porovnání s trhem EU

Význam pojišťovnictví lze posuzovat a porovnávat i z hlediska jeho váhy v ekonomice země či skupiny zemí poměřované podílem pojistného na hrubém domácím produktu neboli propojištěností. Ukazatel propojištěnosti je velice důležitý z hlediska propojištěnosti země. Změny tohoto ukazatele silně závisí zejména na vývoji hrubého domácího produktu, který definuje výkonnost ekonomiky země. Porovnání podílu pojistného podle zaměření na HDP, tedy propojištěnost v ČR a EU zachycuje graf 7 a výchozí data jsou k nalezení v příloze č. 10. Z grafu 7 je zřejmé, že hodnoty jak celkové propojištěnosti, tak propojištěnosti neživotního a životního pojištění jsou v ČR oproti hodnotám v EU podstatně nižší. Celkový podíl pojistného na HDP v ČR za rok 2015 dosáhl výše 3,4 %, naopak průměr zemí EU dosáhl více než dvojnásobného podílu, tedy 7,8 %. Jedná se tedy o více než 56 % rozdíl mezi porovnávanými subjekty. Co se týče podílu pojistného na HDP podle zaměření, tedy propojištěnost životního pojištění a neživotního pojištění, je situace také příznivější v zemích EU. Markantní a největší rozdíl lze zaznamenat v úrovni propojištěnosti životního pojištění. Česká republika s hodnotou 1,4 % zaostává oproti EU o více než 70 %, kde se úroveň propojištěnosti životního pojištění pohybovala v roce 2015 na úrovni 4,8 %. Tato situace je způsobena především celkovou výší životního pojištění, která je v zemích EU oproti tuzemskému trhu

dvojnásobná. Méně výrazné rozdíly lze spatřit v podílu pojistného na HDP neživotního pojištění, kde ČR ztrácelo v porovnání s EU pouze třetinu, tedy 1 %.

Graf 7: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR ve srovnání s EU v roce 2015 (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5 Praktická část

Diplomová práce se věnuje vývoji základních veřejně dostupných ukazatelů pojistného trhu s životním pojištěním v České republice ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2015. Vybrané ukazatele jako jsou předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, počet vyřízených pojistných událostí, propojištěnost, počet smluv ve kmeni, průměrné pojistné na jednoho obyvatele za rok, kapitalizace, ziskovost a také hospodaření pojišťoven z hlediska pojistně technických rezerv jsou analyzovány za pomoci použití elementárních charakteristik časových řad. Vývoj pojistného trhu je zaměřen zejména na životní pojištění, jenž souvisí s politickou situací, potřebami, preferencemi a také příjmy obyvatelstva. Vývoj pojistného trhu v ČR je dále porovnáván s vývojem v Evropské unii a vybraných zemích EU. V diplomové práci jsou na základě trendových funkcí sestrojeny predikce budoucího vývoje ukazatelů pojistného trhu, tedy budoucí odhad počtu smluv ve kmeni, hodnot předepsaného smluvního pojistné, pojistně technických rezerv a průměrného ročního pojistného na jednoho obyvatele.

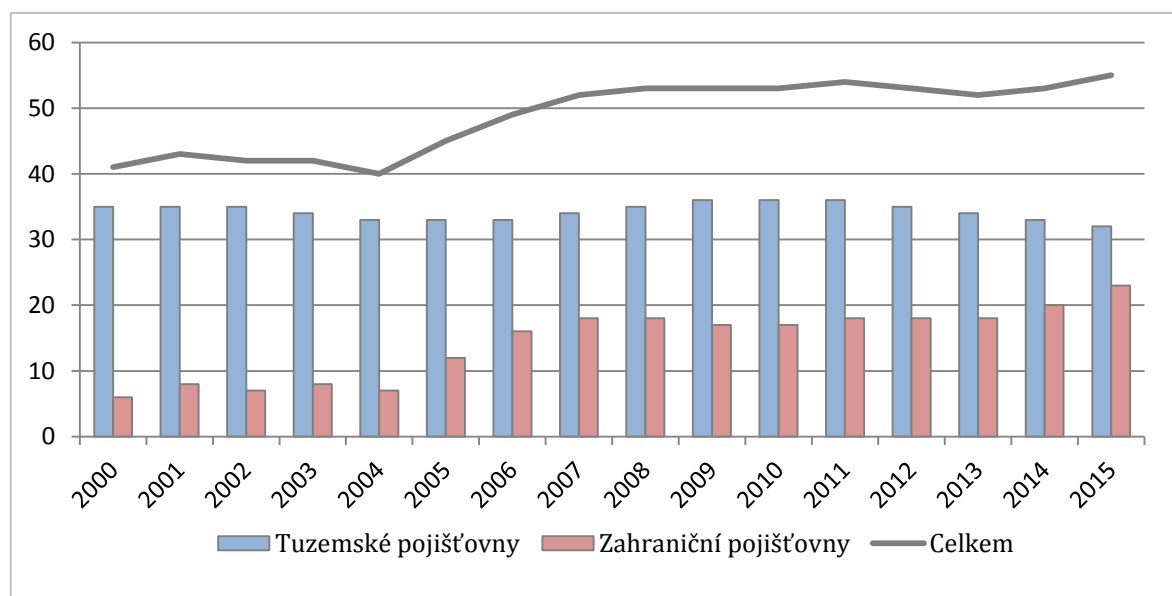
5.1 Analýza vývoje počtu pojišťoven podle kapitálu

Na českém pojistném trhu působí jednak subjekty tuzemských pojišťoven, tak pojišťoven zahraničních. Podle kapitálu je možné rozlišit tuzemské pojišťovny s převažujícím zahraničním kapitálem nebo s převažujícím tuzemským kapitálem. Vývoj počtu pojišťoven podle kapitálu v České republice od roku 2000 do roku 2015 je uveden v příloze č. 4.

Vývoj tuzemských a zahraničních pojišťoven ve sledovaném období zachycuje také graf 8. Z grafu 8 je patrné, že na začátku období v roce 2000 působilo v ČR celkem 41 pojišťoven, jejichž celkový počet každoročně rostl. Od roku 2000 do roku 2015 narostl jejich počet o 34 %, tedy o 14 pojišťoven, na celkový počet 55 pojišťoven. K výraznějšímu meziročnímu nárůstu o 5 jednotek došlo v letech 2004 a 2005. Tato změna na přelomu let byla zapříčiněna zejména klíčovým vstupem České republiky do Evropské unie. ČR se tak k 1. 5. 2004 stala členem EU, a tím usnadnila vstup dalších zahraničních pojišťoven na český trh a tím pádem zvýšila konkurenci na pojistném trhu. To také dokládá zvýšení počtu zahraničních pojišťoven z celkového počtu 7 pojišťoven v roce 2004 na 12 v roce 2005. Tím došlo k nárůstu o 5 zahraničních pojišťoven. I přes tento markantní nárůst lze ve vývoji zahraničních pojišťoven spatřovat mírný, téměř každoročně narůstající

trend. Na začátku sledovaného období bylo na trhu pouze 6 poboček zahraničních pojišťoven, kdežto na konci byl jejich počet více než trojnásobný, tj. v roce 2015 působilo na českém trhu 23 poboček zahraničních pojišťoven. Jak již bylo zmíněno, ten nárůst byl způsoben především vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004. Od tohoto roku docházelo téměř každým rokem k navyšování počtu poboček zahraničních pojišťoven na tuzemském pojistném trhu. Počet tuzemských pojišťoven s převažujícím zahraničním i tuzemským kapitálem se ve sledovaném období téměř neměnil, v průměru působilo v ČR okolo 34 pojišťoven. Od roku 2000 do roku 2015 došlo k poklesu tuzemských pojišťoven o 3 pojišťovny z 35 v roce 2000 na 32 v roce 2015.

Graf 8: Vývoj počtu tuzemských a zahraničních pojišťoven v ČR v letech 2000 až 2015 (v ks)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5.2 Analýza vývoje kapitalizace a ziskovosti pojistného trhu

Jedním z důležitých ukazatelů pojišťovnictví, je ukazatel kapitalizace a ziskovosti pojistného trhu. Vývoj ukazatele ziskovosti pojišťoven na českém pojistném trhu od roku 2001 do roku 2015 znázorňuje tabulka 1. Z této tabulky je patrné, že vlastní kapitál pojišťoven se ve sledovaném jedenáctiletém období zvyšuje. Růst vlastního kapitálu byl ve většině zajištěn z vlastních zdrojů jednotlivých pojišťoven a z významné části byl také tvořen nerozděleným ziskem minulých období. Růst vlastního kapitálu pojišťoven znamená dobrou zprávu pro případ možné opakující se recese. Od začátku do konce

sledovaného období došlo k značnému nárůstu vlastního kapitálu z 30 mld. Kč na 76 mld. Kč. Co se týče výsledku hospodaření, byl každoročně generován vysoký zisk.

Od roku 2001 do roku 2015 došlo k jeho nárůstu ze 4 418,2 mil. Kč na hodnotu 13 798,5 mil. Kč. Vysoká ziskovost pojišťovacího sektoru otevírá možnosti pro cenovou konkurenci jednotlivých pojišťoven. Zkratka ROE (Return on Equity) neboli rentabilita vlastního kapitálu, uvedená v tabulce 1, označuje, kolik čistého zisku připadá na jednu korunu investovaného kapitálu. Je zajímavé, že i přes rostoucí kapitalizaci trhu ROE v celém sledovaném období neklesá nikterak markantně. Vývoj ROE celého trhu ve sledovaném období se pohybuje v průměru na úrovni 18 % a to i přesto, že se na trhu pohybovaly pojišťovací společnosti, které masivně investovaly do svého rozvoje. Největší procento rentability vlastního kapitálu, tj. 26 % zaznamenal rok 2010. V uvedeném roce dosáhla hodnota vlastního kapitálu 81 133 mil. Kč a zisk tedy činil 26 %, tj. více než 21 135 mil. Kč. Naopak nejnižší úroveň ROE byla zaznamenána v roce 2002, kdy se vlastní kapitál pohyboval na úrovni 38 106 mil. Kč a 8,7 % ziskovost činila pouhé 3 298 mil. Kč.

Tabulka 1: Ziskovost pojišťoven na českém pojistném trhu od roku 2001 do roku 2015

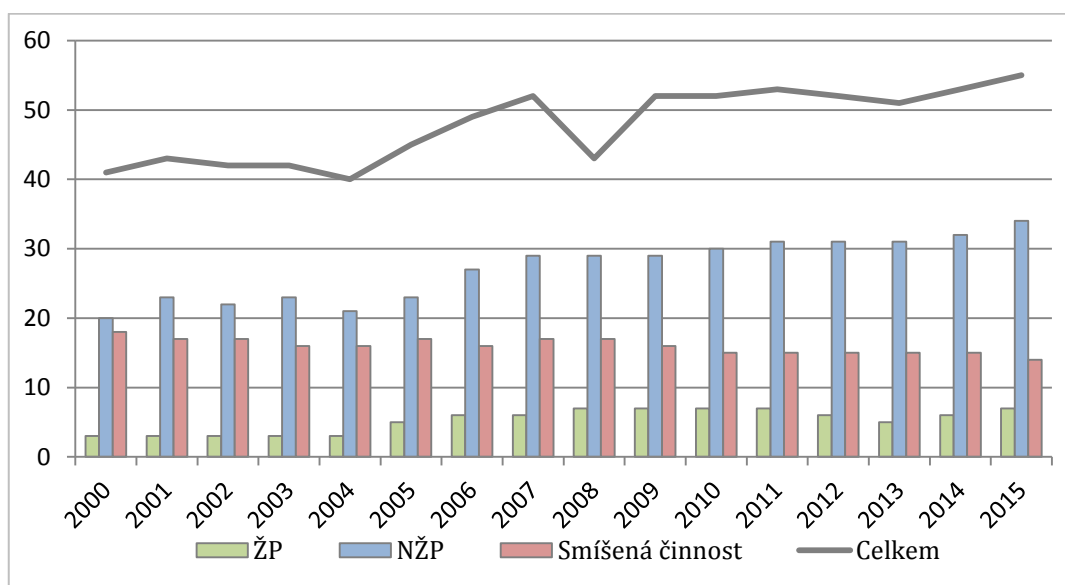
Rok	Vlastní kapitál (mil. Kč)	VH - zisk/ztráta (mil. Kč)	ROE (%)
2001	30 120	4 418	14,7
2002	38 106	3 298	8,7
2003	40 375	5 741	14,2
2004	52 127	10 861	20,8
2005	57 734	8 180	14,2
2006	55 565	14 396	25,9
2007	56 414	12 739	22,6
2008	62 516	9 927	15,9
2009	72 436	15 534	21,4
2010	81 133	21 135	26
2011	62 163	10 081	16,2
2012	70 564	12 323	17,5
2013	69 581	11 968	17,2
2014	71 884	12 047	16,8
2015	75 559	13 799	18,3

Zdroj: ČAP výroční zprávy, vlastní zpracování

5.3 Analýza vývoje počtu pojišťoven podle zaměření

Pro český pojistný trh je typické zastoupení tří druhů pojišťoven podle zaměření, tj. životních pojišťoven, neživotních pojišťoven a pojišťoven se smíšenou činností. Vývoj počtu pojišťoven podle zaměření ve sledovaném období zachycuje graf 9 a výchozí data jsou uvedena v příloze č. 5. Z grafu 9 je patrné, že od roku 2000 do roku 2015 převládaly pojišťovny s neživotním zaměřením, a to o více než dvojnásobek v porovnání s životními pojišťovnami, které jsou na trhu zastoupeny v daleko menší míře. Ve sledovaném období došlo od začátku až do konce k nárůstu neživotních pojišťoven z 20 na 34 a u životních pojišťoven z 3 na 7. Významnou, i když postupně pomalu snižující se roli představují pojišťovny se smíšenou činností. V roce 2000 jich působilo na českém pojistném trhu 18 a v posledních šesti letech v průměru už jen 15 (v roce 2015 dokonce jen 14). Pokles pojišťoven se smíšenou činností je dán zejména narůstajícím trendem v počtu pojišťoven zaměřených na životní nebo neživotní pojištění. Z grafu je dále patrné, že v celém sledovaném období rozdíl v počtu pojišťoven nebyl nikterak výrazný. Nejnižší počet všech pojišťoven byl zaznamenán v roce 2004 v celkovém součtu 40 pojišťoven. Tento nevelký počet pojišťovacích subjektů na území ČR byl dán do té doby nepříliš příznivou situací pro pobočky zahraničních pojišťoven. Situace se začala měnit po připojení ČR k zemím EU k 1. 5. 2004. Od vstupu do EU narostl celkový počet poboček na trhu na 55 pojišťoven v roce 2015. Tento počet byl ve sledovaném období nejvyšší.

Graf 9: Vývoj počtu pojišťoven podle zaměření v období 2000 – 2015 (v ks)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Graf 9 o vývoji počtu pojišťoven podle zaměření ve sledovaném období doplňuje tabulka 2, kde jsou uvedeny hodnoty koeficientu růstu, resp. tempa růstu odvětví pojištění podle zaměření.

Tabulka 2: Koeficient růstu (tempo růstu) odvětví pojištění podle zaměření v období 2000 – 2015 (v %)

Rok	Koeficient růstu pojišťoven celkem	Tempo růstu pojišťoven celkem	Koeficient růstu ŽP	Tempo růstu ŽP	Koeficient růstu NŽP	Tempo růstu NŽP	Koeficient růstu smíšená činnost	Tempo růstu smíšená činnost
2000	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	1,0488	104,88	1	100	1,15	115	0,9444	94,44
2002	0,9767	97,67	1	100	0,9565	95,65	1	100
2003	1	100	1	100	1,0455	104,55	0,9412	94,12
2004	0,9524	95,24	1	100	0,913	91,3	1	100
2005	1,125	112,5	1,6667	166,67	1,0952	109,52	1,0625	106,25
2006	1,0889	108,89	1,2	120	1,1739	117,39	0,9412	94,12
2007	1,0612	106,12	1	100	1,0741	107,41	1,0625	106,25
2008	0,8269	82,69	1,1667	116,67	1	100	1	100
2009	1,2093	120,93	1	100	1	100	0,9412	94,12
2010	1	100	1	100	1,0345	103,45	0,9375	93,75
2011	1,0192	101,92	1	100	1,0333	103,33	1	100
2012	0,9811	98,11	0,8571	85,71	1	100	1	100
2013	0,9808	98,08	0,8333	83,33	1	100	1	100
2014	1,0392	103,92	1,2	120	1,0323	103,23	1	100
2015	1,0377	103,77	1,1667	116,67	1,0625	106,25	0,9333	93,33
Průměr	1,0231	102,32	1,0727	107,27	1,0381	103,81	0,9843	98,43

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka 2 zachycuje průměrné tempo růstu, které vyjadřuje nárůst či pokles jednotlivých pojišťoven podle jejich zaměření. Pokud ve všech odvětvích pojištění ve sledovaném období srovnáme počáteční a koncový rok, zjistíme, že tempo růstu bylo nejvýznamnější u životních pojišťoven a poté u pojišťoven neživotních. K nejvýraznějším změnám v tempu růstu co se týče růstu i poklesu hodnot, došlo u životních pojišťoven. V roce 2005 bylo tempo růstu nejvyšší a došlo k nárůstu pojišťoven o 66 %. Naopak 17 % pokles byl u životních pojišťoven zaznamenán v roce 2013. U neživotních pojišťoven byl nejvýznamnější nárůst o 17 % v roce 2006 a pokles o 9 % v roce 2004. Nejméně výrazné změny tempa růstu vykazovaly pojišťovny se smíšenou činností, u nichž došlo k navýšení počtu pojišťoven o 6 % v letech 2005 a 2007. Tyto univerzální pojišťovny zaznamenaly největší pokles o 7 % v posledním sledovaném roce 2015. Na základě výsledných hodnot

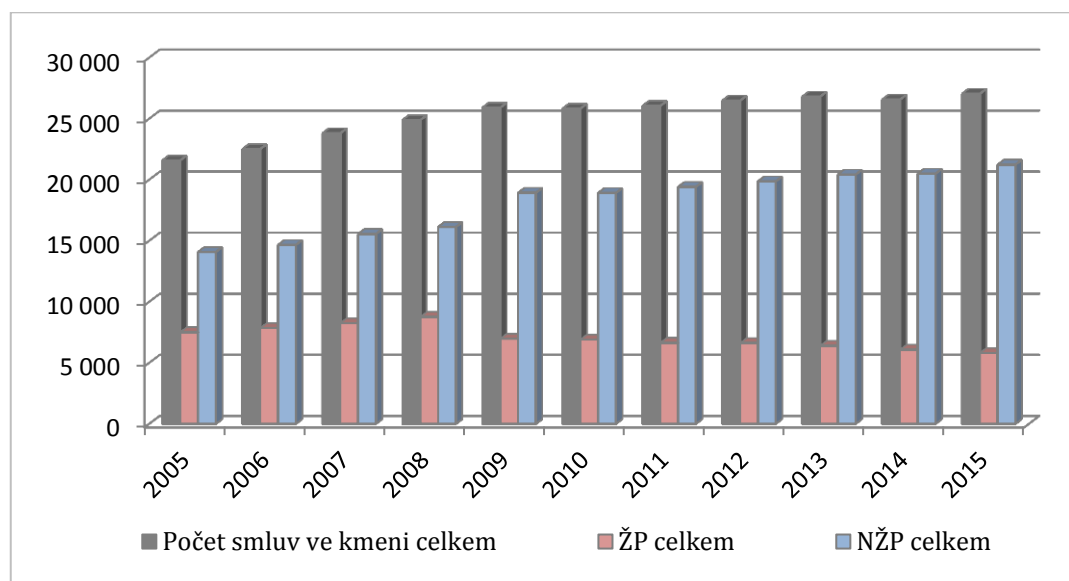
z tabulky 2 lze tvrdit, že průměrné nejvyšší tempo růstu zaznamenaly životní pojišťovny a po nich také pojišťovny neživotní, což znamená, že celkový počet pojišťoven zaměřených na životní a neživotní pojištění vzrostl. Počet životních pojišťoven ve sledovaném období rostl průměrně o 7,27 %. Tempem růstu 3,81 % byl také navýšen počet neživotních pojišťoven. Naopak tempo růstu se takřka nezměnilo u pojišťoven se smíšenou činností. U těchto pojišťoven bylo průměrné tempo růstu menší než 1, což znamená, že jejich počet ve sledovaném období klesl, a to v průměru téměř o 1,5 %.

5.4 Analýza vývoje počtu smluv ve kmeni

Počet smluv ve kmeni vyjadřuje počet platných smluv klientů pojišťoven.

Vývoj počtu smluv ve kmeni se od roku 2005 do roku 2015 příliš nezměnil. Tento vývoj smluv ve kmeni je uveden v tabulce 3 a zachycen v grafu 10.

Graf 10: Počet smluv ve kmeni v ČR od roku 2005 do roku 2015 (v tis. ks)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že docházelo k postupnému navyšování celkového počtu smluv. V komparaci posledního roku 2015, kdy se celkový počet smluv ve kmeni rovnal 27 mil. kusům, s rokem 2005, který vykázal celkem 21,6 mil. ks smluv, došlo k navýšení o 5 457 tis. ks smluv. Vývoj počtu smluv ve kmeni se ve sledovaném období u životních a neživotních pojišťoven lišil. Zatímco neživotní pojišťovny zaznamenaly ve sledovaném období rostoucí tendenci, u životních pojišťoven naopak počet smluv ve kmeni postupně klesal. Tento silný trend předčasného ukončování smluv v životním pojištění přetrvává

od roku 2009 a je spojen s výplatou odkupného. Navíc v roce 2014 došlo ke změně legislativy, která významně omezila daňové výhody spojené s uhrazením pojistného. Počet smluv ve kmeni neživotního pojištění se z 14 mil. ks v roce 2005 navýšil o více než 50 % na úroveň 21 mil. ks. Vývoj počtu smluv ve kmeni životního pojištění od začátku do konce sledovaného období již tak příznivý nebyl. Zatímco v prvním sledovaném období byl počet smluv ve kmeni ŽP 7,5 mil. ks, v roce 2015 byl jejich počet pouze 5,8 mil. ks, což znamená pokles o 23 %.

Tabulka 3: Tempo růstu počtu smluv ve kmeni v ČR od roku 2005 do roku 2015

Rok	Počet smluv celkem (tis. ks)	Tempo růstu smluv celkem (%)	Počet smluv ŽP (tis. ks)	Tempo růstu smluv ŽP (%)	Počet smluv NŽP (tis. ks)	Tempo růstu smluv NŽP (%)
2005	21 586	-	7 509	-	14 077	-
2006	22 514	104,3	7 855	104,61	14 658	104,13
2007	23 806	105,74	8 255	105,08	15 551	106,09
2008	24 888	104,54	8 760	106,13	16 127	103,7
2009	25 907	104,1	6 979	79,67	18 928	117,37
2010	25 822	99,67	6 907	98,97	18 915	99,93
2011	26 046	100,87	6 638	96,1	19 408	102,61
2012	26 483	101,68	6 619	99,72	19 864	102,35
2013	26 805	101,22	6 391	96,55	20 414	102,77
2014	26 565	99,1	6 072	95,02	20 493	100,38
2015	27 043	101,8	5 810	95,69	21 232	103,61
Průměr	25 224	102,3	7 072	97,75	18 152	104,29

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5.4.1 Trendové funkce a predikce počtu smluv ve kmeni pro rok 2016 a 2017

V programu STATISTICA byly vymodelovány trendové funkce vystihující nejlépe trend časové řady počtu smluv ve kmeni celkem a počtu smluv ve kmeni ŽP. Na základě níže uvedených trendových funkcí byla provedena predikce budoucího počtu smluv ve kmeni pro rok 2016 a 2017.

Jednotlivé výstupy z programu STATISTICA jsou uvedeny v příloze č. 14.

Počet smluv ve kmeni celkem

Trendová funkce: $y' = 11618546 - 31827 ti$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,99982$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj počtu smluv ve kmeni. Danou funkcí je vývoj vystižen z více jak 99 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,99966$).

Počet smluv ve kmeni ŽP

Trendová funkce: $y' = 3976060 - 23519 ti$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,99947$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj počtu smluv ve kmeni. Danou funkcí je vývoj vystižen z více jak 99 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,99893$).

Predikce počtu smluv ve kmeni celkem

Pro rok 2016 bylo odhadnuto s 95 % pravděpodobností 28 268 tis. ks smluv ve kmeni celkem v intervalu od 27 170 tis. ks do 29 367 tis. ks. V roce 2017 bylo odhadnuto celkem 28 775 tis. ks smluv v intervalu od 27 532 tis. ks do 30 020 tis. ks s pravděpodobností 95 %. Predikce odpovídá vývojovému trendu ve sledovaném období. V roce 2016 by mělo dojít k navýšení počtu smluv ve kmeni o 1 226 tis. ks a v následujícím roce 2017 o dalších 507 tis. ks.

Predikce počtu smluv ve kmeni ŽP

S 95 % pravděpodobností bude v roce 2016 5 663 tis. ks smluv ve kmeni ŽP v daném intervalu (4 897 tis. ks; 6 429 tis. ks). Pro rok 2017 byla v intervalu od 4 560 tis. ks do 6 295 tis. ks zjištěna s pravděpodobností 95 % úroveň 5 428 tis. ks smluv. Budoucí počet smluv ve kmeni ŽP také odpovídá vývojovému trendu od roku 2005 do roku 2015. V roce 2016 pravděpodobně poklesne počet smluv o 2,5 % a v roce 2017 o další 4 %.

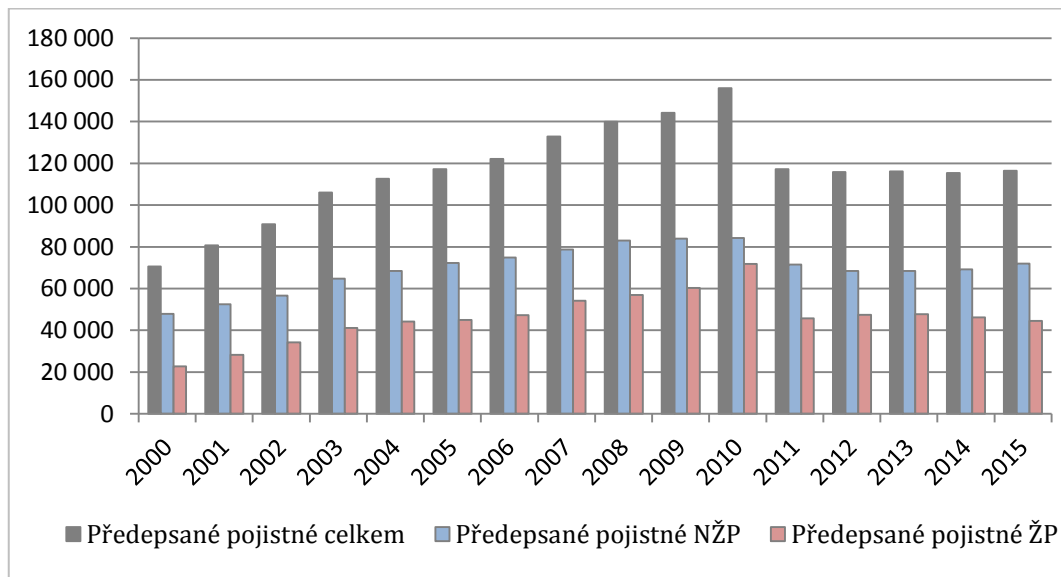
5.5 Analýza vývoje předepsaného smluvního pojistného

Jedním z nejdůležitějších ukazatelů pojistného trhu je předepsané pojistné. Předepsané pojistné je pojistné, které je stanovené na dohodnuté pojistné období. Neuhrazením ve stanovené nebo dohodnuté lhůtě zaniká a pojišťovna má nárok na dlužné pojistné. Jedná se o ukazatel úrovně, obsahu a rozsahu pojistného trhu. Je jedním z ukazatelů výkonnosti komerční pojišťovny.

Vývoj předepsaného celkového pojistného, předepsaného pojistného životních pojišťoven a předepsaného pojistného neživotních pojišťoven za sledované období od roku

2000 do roku 2015 je zachycen v grafu 11 a podkladové údaje jsou k nalezení v příloze č. 8.

Graf 11: Vývoj předepsaného smluvního pojistného v ČR v letech 2000 až 2015 (v tis. Kč)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Z grafu 11 je patrné, že od začátku sledovaného období až do roku 2010 docházelo každoročně k růstu celkového předepsaného pojistného. V tomto období došlo k více než dvojnásobnému nárůstu předepsaného celkového pojistného a to ze 70,6 mld. Kč v roce 2000 na hodnotu 156 mld. Kč v roce 2010. Hodnota předepsaného pojistného v roce 2010 byla v celém sledovaném období zaznamenána jako nejvyšší. Od roku 2011, kdy došlo k největšímu meziročnímu poklesu předepsaného pojistného o 24 %, se český pojistný trh ustálil a předepsané pojistné se od té doby pohybovalo celkově v průměru okolo 116 mld. Kč. Celkové předepsané pojistné se oproti roku 2014 navýšilo v posledním sledovaném roce jen mírně o 0,9 % a zakončilo bez výraznější změny na hodnotě téměř 116,5 mld. Kč. Co se týče předepsaného pojistného životních a neživotních pojišťoven, je patrné, že vývoj u obou pojišťoven dle jejich zaměření kopíruje vývoj předepsaného celkového pojistného. Od začátku sledovaného období docházelo k nárůstu předepsaného pojistného až do roku 2010. V roce 2010 došlo k poklesu jak předepsaného pojistného životních, tak neživotních pojišťoven. Většího poklesu zaznamenalo pojistné životních pojišťoven, které pokleslo o 36 % ze 71,8 mld. Kč na 45,8 mld. Kč. U pojistného neživotních pojišťoven došlo k meziročnímu poklesu o 15 % z 84,2 mld. Kč na 71,5 mld. Kč. Stabilní pojistný trh se od roku 2011 projevuje u životních i neživotních pojišťoven. Hodnota předepsaného

pojistného se v posledních pěti letech pohybuje u neživotních pojišťoven okolo 70 mld. Kč a zhruba na úrovni 46 mld. Kč u pojistného životních pojišťoven.

Uvedený graf 11 o vývoji předepsaného smluvního pojistného ve sledovaném období doplňuje tabulka 4, která reprezentuje průměrné tempo růstu vyjadřující nárůst či pokles předepsaného pojistného ve sledovaném období celkem, předepsaného pojistného neživotních pojišťoven a předepsaného pojistného životních pojišťoven.

Tabulka 4: Tempo růstu předepsaného smluvního pojistného v ČR od roku 2000 do roku 2015

Rok	Předepsané pojistné celkem (mil. Kč)	Tempo růstu (%)	Předepsané pojistné NŽP (mil. Kč)	Tempo růstu (%)	Předepsané pojistné ŽP (mil. Kč)	Tempo růstu (%)
2000	70 589	-	47 819	-	22 770	-
2001	80 745	114,39	52 463	109,71	28 282	124,21
2002	90 865	112,53	56 673	108,03	34 192	120,9
2003	105 940	116,59	64 811	114,36	41 129	120,29
2004	112 575	106,26	68 374	105,5	44 201	107,47
2005	117 174	104,09	72 220	105,62	44 954	101,7
2006	122 121	104,22	74 888	103,69	47 233	105,07
2007	132 901	108,83	78 760	105,17	54 141	114,62
2008	139 852	105,23	82 943	105,31	56 909	105,11
2009	144 134	103,06	83 904	101,16	60 230	105,84
2010	155 998	108,23	84 233	100,39	71 765	119,15
2011	117 205	75,13	71 447	84,82	45 758	63,76
2012	115 848	98,84	68 409	95,75	47 439	103,68
2013	116 082	100,2	68 372	99,95	47 711	100,57
2014	115 399	99,41	69 198	101,21	46 201	96,84
2015	116 462	100,92	71 908	103,92	44 553	96,43
Průměr	115 868	103,86	69 776	102,97	46 092	105,71

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Tempo růstu celkového předepsaného pojistného téměř v celém sledovaném období rostlo. Nejvyšší tempo růstu zaznamenal rok 2003, kdy došlo k nárůstu předepsaného pojistného

o více než 16 %, tedy o 15 074 mil. Kč. Tento nárůst byl způsoben velkou zátěží pro pojišťovny v podobě způsobených škod celorepublikovými povodněmi v předcházejícím roce 2002. Nejnížší tempo růstu bylo vykázáno v roce 2011, kdy došlo k poklesu o více než 35 % z hodnoty 155 998 mil. Kč na úroveň 117 205 mil. Kč. Za celé sledované období došlo k nárůstu celkového předepsaného pojistného v průměru o necelá 4 %. Předepsané

pojistné neživotních pojišťoven vykazovalo od roku do roku 2000 do roku 2010 hodnoty vyšší než 1 a tedy docházelo k jeho růstu. Více než 14 % růst nastal v roce 2003, kdy bylo předepsané pojistné neživotního pojištění navýšeno o 8 137 mil. Kč. Po několika letech růstu nastal obrat a předepsané pojistné zaznamenalo pokles. V roce 2011 došlo k poklesu tempa růstu předepsaného pojistného neživotních pojišťoven o 15 % na 71 447 mil. Kč. Situace u životních pojišťoven se vyvíjela obdobně. Od začátku sledovaného období, do roku 2010 narůstala hodnota předepsaného pojistného, nejvíce v roce 2001, kdy narostlo o 24 %, což byla vůbec nejvýraznější změna v tempu růstu předepsaného pojistného. V tomto roce bylo předepsané pojistné životních pojišťoven na úrovni 28 282 mil. Kč. Naopak k poklesu, dokonce o téměř 37 %, došlo u životních pojišťoven v roce 2011, kdy byla hodnota předepsaného pojistného ŽP 45 758 mil. Kč. Na základě výsledků z tabulky lze říci, že průměrné nejvyšší tempo zaznamenalo předepsané pojistné životních pojišťoven, což znamená, že došlo k nárůstu předepsaného pojistného pojišťoven zaměřených na životní pojištění. Předepsané pojistné tak ve sledovaném období rostlo průměrně o 5,71 %. Tempo růstu předepsaného pojistného neživotních pojišťoven bylo také větší než 1 a v průměru narostlo o 3,86 %. Jak již bylo uvedeno, pojistný trh od roku 2011 vykazuje stabilní vývoj, který je patrný také z výsledků tempa růstu předepsaného pojistného.

5.5.1 Trendové funkce a predikce předepsaného smluvního pojistného pro rok 2016 a 2017

V programu STATISTICA byly vymodelovány trendové funkce vystihující nejlépe trend časové řady předepsaného pojistného celkem a předepsaného pojistného ŽP. Jednotlivé výstupy z programu STATISTICA jsou uvedeny v příloze č. 15.

Předepsané pojistné celkem

Trendová funkce: $y' = 51830128 + 16480495 ti - 813328 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,91731$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj počtu smluv ve kmeni. Danou funkcí je vývoj vystižen z více jak 84 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,84146$).

Předepsané pojistné ŽP

Trendová funkce: $y' = 13071842 + 8439722 ti - 414100 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,88924$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj počtu smluv ve kmeni. Danou funkcí je vývoj vystižen z více jak 79 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,79074$).

Predikce budoucího předepsaného pojistného byla provedena na základě výše uvedených trendových funkcí pro dva následující roky, 2016 a 2017 v podobě bodového a intervalového odhadu, které jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5: Bodový a intervalový odhad předepsaného smluvního pojistného v letech 2016 a 2017 (v mil. Kč)

	Předepsané pojistné celkem	Předepsané pojistné ŽP
Rok 2016		
Bodový odhad	138 426	57 991
Intervalový odhad	<117 296; 159 557>	<46 684; 69 299>
Rok 2017		
Bodový odhad	141 080	59 391
Intervalový odhad	<11 8005; 164 156>	<47 043; 71 740>

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Z tabulky 5 je zřejmé, že na základě bodového odhadu pro rok 2016 bude celkové předepsané pojistné s 95 % pravděpodobností růst v intervalu od 117 296 mil. Kč do 159 557 mil. Kč. V roce 2017 bude s 95 % pravděpodobností předepsané pojistné opět růst na 141 080 mil. Kč v daném intervalu. Predikce odpovídá vývoji trendu ve sledovaném období. V roce 2016 by měla celková hodnota předepsaného pojistného vzrůst o více než 18 % a v následujícím roce téměř o 2 %.

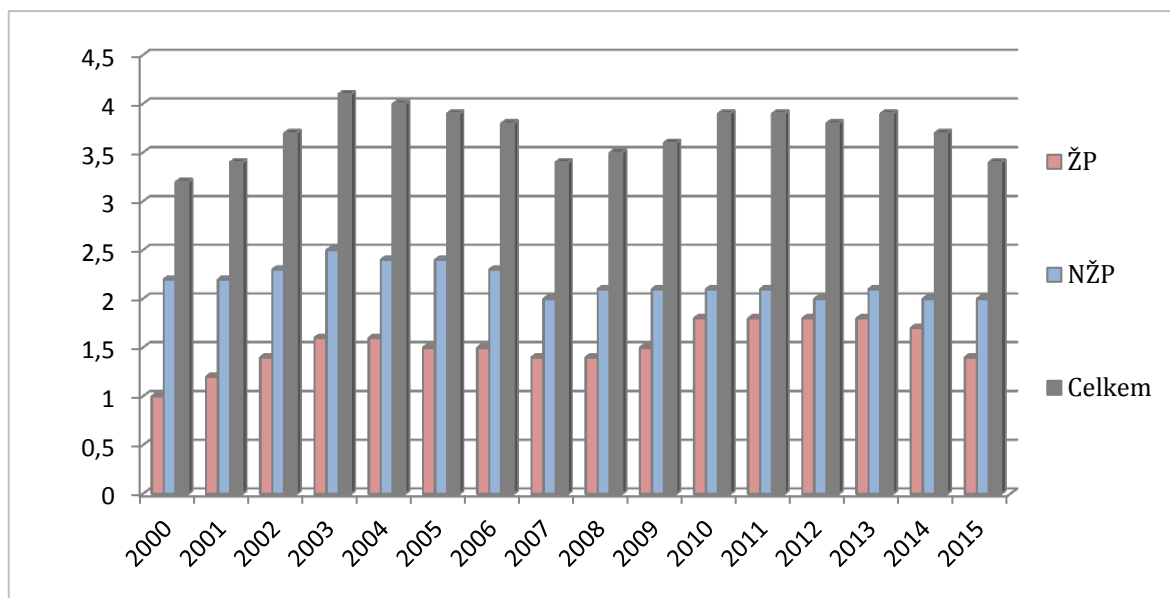
Predikce předepsaného pojistného životního pojištění bude v roce 2016 s 95 % pravděpodobností také růst, a to v intervalu od 46 684 mil. Kč do 69 299 mil. Kč. Pro rok 2017 je predikce se stejnou pravděpodobností na úrovni 59 391 mil. Kč (v intervalu 47 043 mil. Kč; 71 740 mil. Kč). Také predikce předepsaného pojistného ŽP odpovídá trendu. Od roku 2015 do následujícího roku dojde k navýšení pojistného o 13438 tis. Kč a v roce 2017 o dalších 1 400 tis. Kč.

5.6 Analýza vývoje podílu pojistného na HDP (propojištěnost)

Dalším z ukazatelů pojistného trhu je ukazatel propojištěnosti. Propojištěnost neboli podíl pojistného na hrubém domácím produktu je závislá na dvou ukazatelích – předepsaném pojistném a HDP, jak již uvedeno. Vývoj propojištěnosti, tedy podílu

pojistného na hrubém domácím produktu od roku 2000 do roku 2015 vyjadřuje graf 12 a hodnoty sledovaného období jsou k dispozici v příloze č. 10. Z grafu 12 je patrné, že podíl celkového pojistného na HDP kopíruje vývoj podílu pojistného na HDP u jednotlivých kategorií životních a neživotních pojišťoven. Ve sledovaném období docházelo k nárůstu celkové propojištěnosti od úrovně 3,2 % v roce 2000 do 4,1 % v roce 2003. Od roku 2004 byl zaznamenán mírný každoroční pokles o 0,1 % na hodnotu 3,8 % v roce 2006. K ještě výraznějšímu poklesu o 0,4 % došlo v roce následujícím. Od roku 2007 až do roku 2015 se vývojový trend podílu pojistného na HDP v ČR příliš neměnil. V roce 2015 se celková propojištěnost v ČR snížila na úroveň 3,4 % z 3,7 % v roce 2014. V průměru byla hodnota propojištěnosti ve sledovaném období na úrovni 4 %. Podíl pojistného na HDP u neživotního pojištění zaznamenal od roku 2000 do roku 2015 mírný pokles z 2,2 % na 2 %. Naopak situace u životního pojištění byla příznivější. V uvedených letech došlo k růstu z 1 % na 1,4 %. Nejnižší hodnota propojištěnosti neživotních pojišťoven byla v letech 2007, 2012 a 2015, kdy se pohybovala na úrovni celých 2 % a naopak nejvyšší úroveň 2,5 % byla v roce 2003. Podíl pojistného na HDP životních pojišťoven byl s hodnotou 1% nejnižší v roce 2000. Naopak nejvyšších hodnot dosáhla propojištěnost v období 2010 až 2013 s úrovní propojištěnosti 1,8 %. V roce 2015 byla celková propojištěnost českého trhu 3,4 %. Z toho na segment životního pojištění připadalo 1,4 % (1,7 % v roce 2014) a na segment neživotního pojištění 2 % (meziročně beze změny). Ve srovnání s vyspělými státy, kde je úroveň propojištěnosti zhruba na dvojnásobné úrovni, není tedy úroveň propojištěnosti tuzemského trhu příliš vysoká, což ale také souvisí se zapojením komerčních pojišťoven do systému zdravotního nebo penzijního pojištění. To možnost přímého srovnání limituje.

Graf 12: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v letech 2000 – 2015 (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5.7 Analýza vývoje vyplaceného pojistného plnění a počtu vyřízených pojistných událostí pojišťovnou

Pojistné plnění vyplácí pojišťovny na základě jejich povinnosti plnit vůči pojištěným, v případě, že nastane nahodilá (pojistná) událost, která je blíže označena v pojistné smlouvě. Vyplacené pojistné plnění pojišťoven ve sledovaném období posledních pěti let, tedy od roku 2011 do roku 2015 je viditelné v tabulce 6.

Tabulka 6: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR v letech 2011 až 2015 (v tis. Kč)

Rok	Vyplacené pojistné plnění celkem	Tempo růstu celkem	Bazický index celkem	Vyplacené pojistné plnění ŽP	Tempo růstu ŽP	Bazický index ŽP	Vyplacené pojistné plnění NŽP	Tempo růstu NŽP	Bazický index NŽP
2011	81 561 461	-	-	41 428 852	-	-	40 132 609	-	-
2012	83 506 978	102,39	102,39	46 211 685	111,54	111,54	37 295 293	92,93	92,93
2013	95 631 700	114,52	117,25	51 090 397	110,56	123,32	44 541 303	119,43	110,99
2014	98 078 557	102,56	120,25	57 600 989	112,74	139,04	40 477 568	90,88	100,86
2015	92 265 421	94,07	113,12	51 060 428	88,65	123,25	41 204 993	101,8	102,67
Průměr	90 208 823	103,38	-	49 478 470	105,87	-	40 730 353	101,26	-

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Podle vykázaných hodnot v tabulce 6 došlo v uvedeném sledovaném období k vyplacení pojistných plnění v průměru ve výši 90 mld. Kč. Od prvního sledovaného období v roce 2011, kdy bylo vyplacené pojistné plnění v celkové hodnotě téměř 82 mld. Kč do roku 2015, kdy bylo vyplacené pojistné plnění na úrovni přes 92 mld. Kč, došlo

k nárůstu o více než 10 mld. Kč na vyplaceném pojistném plnění celkem. Více než 14 % nárůst byl vykázan v roce 2013, naopak k největšímu poklesu o 6 % došlo v posledním sledovaném roce. Co se týče vyplaceného pojistného plnění životních a neživotních pojišťoven, bylo každoročně vyplaceno vyšší pojistné plnění životních pojišťoven. V průměru bylo vyplaceno o 8,7 mld. Kč více na pojistném plnění životních pojišťoven. Ve sledované pětileté časové řadě došlo k nárůstu vyplaceného pojistného plnění ŽP o více než 9,6 mld. Kč. Největší tempo růstu bylo v roce 2014 s 12 % navýšením a naopak v následujícím roce došlo k největšímu snížení o 11 %. V porovnání s neživotním pojištěním však nedocházelo k tak znatelným rozdílům. Vyplacená pojistná plnění v neživotním pojištění zaznamenala velké tempo nárůstu v roce 2013, a to téměř o 20 %. K radikálnímu snížení o 10 % však došlo hned v následujícím roce. Co se týče tempa růstu pojistných plnění neživotních pojišťoven od roku 2011 do roku 2015, nezaznamenalo příliš velké rozdíly. Došlo k navýšení hodnoty o 1 mld. Kč s průměrnou výší vyplaceného pojistného plnění 41 mld. Kč ve sledovaném období.

Vývoj vyplaceného pojistného plnění doplňuje vývoj počtu vyřízených pojistných událostí v ČR od roku 2011 do roku 2015, uvedený v tabulce 7.

Tabulka 7: Vývoj počtu vyřízených pojistných událostí v ČR v letech 2011 až 2015 (v ks)

Rok	Počet vyřízených pojistných událostí celkem	Tempo růstu celkem	Bazický index celkem	Počet vyřízených pojistných událostí ŽP	Tempo růstu ŽP	Bazický index ŽP	Počet vyřízených pojistných událostí NŽP	Tempo růstu NŽP	Bazický index NŽP
2011	2 499 410	-	-	1 147 199	-	-	1 352 211	-	-
2012	2 352 582	94,13	94,13	1 135 134	98,95	98,95	1 217 448	90,03	90,03
2013	2 794 840	118,8	111,82	1 231 447	108,48	107,34	1 563 393	128,42	115,62
2014	2 952 040	105,62	118,11	1 392 384	113,07	121,37	1 559 656	99,76	115,34
2015	2 753 783	93,28	110,18	1 102 779	79,2	96,13	1 651 004	105,86	122,1
Průměr	2 670 531	102,96	-	1 201 789	99,93	-	1 468 742	106,02	-

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Podle uvedených hodnot v tabulce 7 došlo ve sledovaném období v průměru k vyřízení 2 671 tis. ks pojistných událostí. Od roku 2011 do roku 2015 došlo k navýšení celkového počtu vyřízených pojistných událostí o 254 tis. ks z 2 499 tis. ks v roce 2011 na 2 753 tis. ks v roce 2015. K největšímu tempu růstu došlo v roce 2013, tj. navýšení o necelých 19 %. Oproti roku 2014 bylo tempo růstu klesající v roce 2015, kdy došlo k poklesu počtu vyřízených pojistných událostí o 6 %. V porovnání s vyplaceným pojistným plněním zaznamenal větších rozdílů v počtu vyřízených pojistných událostí naopak trh s neživotním pojištěním, kdy byl každoročně zaznamenán větší počet událostí

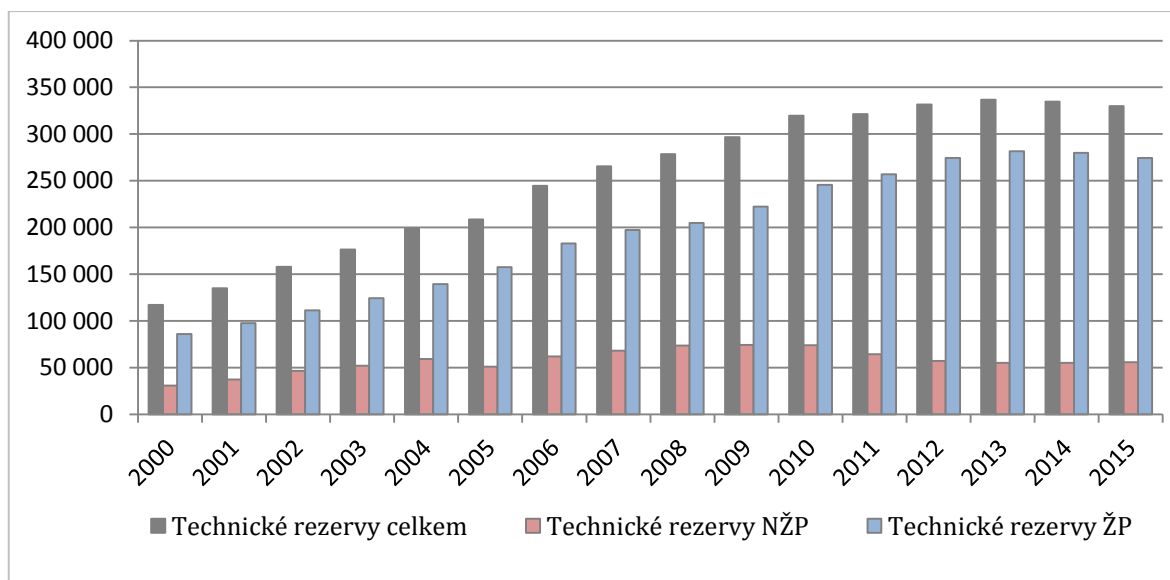
neživotního pojištění. V průměru došlo k 1 468,7 tis. ks vyřízených pojistných událostí neživotního pojištění a k 1 201,8 tis. ks událostí životního pojištění. Ve sledovaném období došlo k poklesu počtu pojistných událostí v životním pojištění z 1 147 tis. ks na 1 103 tis. ks, tedy o necelá 4 %.

5.8 Analýza vývoje pojistně technických rezerv

Jedním z důležitých sledovaných ukazatelů pojistného trhu ČR jsou technické rezervy. Technické rezervy se tvoří v návaznosti na provoz pojistných produktů, na pokrytí budoucích závazků. Tvoří se z přijatého pojistného a užívají se tehdy, když pojišťovací instituci nestačí běžné příjmy na výplaty pojistných plnění v běžném období. Pojistně technické rezervy ve své podstatě zahrnují peněžní prostředky, které pojišťovny budou potřebovat v následujících obdobích na výplatu pojistných plnění.

Vývoj technických rezerv pojistného trhu v ČR v letech 2000 – 2015 je znázorněn v grafu 13. Je patrné, že ve sledovaném období došlo k značnému nárůstu celkových technických rezerv. V roce 2000 pojišťovny vytvořily technické rezervy v celkové výši 117 mld. Kč a na konci období v roce 2015 dokonce v hodnotě 330 mld. Kč. Nejvyšší hodnota technických rezerv byla vytvořena v roce 2013, kdy bylo vytvořeno 337 mld. Kč. V průměru tvořily technické rezervy celkem 253 mld. Kč. Převážnou část rezerv tvoří každoročně technické rezervy životních pojišťoven, v průměru ze 76 %. Průběh vývoje technických rezerv ŽP tím pádem kopíruje vývoj celkových technických rezerv. Od počátku sledovaného období docházelo k jejich nárůstu z hodnoty 86 mld. Kč v roce 2000 na hodnotu 274 mld. Kč v posledním roce 2015. Podíl technických rezerv neživotního pojištění na celkových technických rezervách byl v průměru 24 % a jejich hodnota každým rokem narůstala. Na počátku sledovaného období byla hodnota technických rezerv neživotních pojišťoven 30 953 mil. Kč a na konci 55 654 mil. Kč, což znamená nárůst o 24 701 mil. Kč.

Graf 13: Vývoj technických rezerv pojistného trhu v ČR v letech 2000 - 2015 (v mil. Kč)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Vývoj technických rezerv pojistného trhu v ČR ve sledovaném období uvedeném v grafu 13 výše, doplňuje také tabulka 8, znázorňující výsledky tempa růstu technických rezerv od roku 2000 do roku 2015. Tempo růstu celkových rezerv vykazuje ve všech letech hodnoty větší než 1, kromě dvou let, a to předposledního roku 2014 a posledního roku 2015. V těchto letech došlo k poklesu celkových technických rezerv, nejvíce v roce 2015. Pokles však byl mírný, o pouhé 1,5 % na 330 mld. Kč, a to především vlivem snížení rezerv o 2 % v životním pojištění. Na druhou stranu největší nárůst o 17 % zaznamenal rok 2006. Co se týče situace technických rezerv životního pojištění, prakticky kopíruje vývoj celkových technických rezerv. Je tomu tak díky značnému podílu rezerv životního pojištění na rezervách celkových. Obdobně tedy docházelo k největším výkyvům v letech 2006 a 2015. Rok 2006 znamenal největší nárůst, tj. o 16 % a 2 % pokles rok 2015. V neživotním pojištění se hodnota technické rezervy meziročně zvýšila o 1,2 %. K nejvýraznějšímu tempu růstu, a to z hlediska snížení i zvýšení rezerv, došlo u technických rezerv neživotního pojištění, jak je patrné z tabulky 8. Více než 14 % pokles proběhl v roce 2005, kdy technické rezervy NŽP poklesly o 8,3 mld. Kč. Dokonce více než 25 % zvýšení proběhlo již v roce 2002, kdy byly technické rezervy zvýšeny o 9 541 mil. Kč.

Tabulka 8: Tempo růstu technických rezerv v ČR od roku 2000 do roku 2015

Rok	Technické rezervy celkem (mil. Kč)	Tempo růstu rezerv celkem (%)	Technické rezervy NŽP (mil. Kč)	Tempo růstu rezerv NŽP (%)	Technické rezervy ŽP (mil. Kč)	Tempo růstu rezerv ŽP (%)
2000	117 078	-	30 953	-	86 125	-
2001	134 929	115,25	37 160	120,05	97 769	113,52
2002	157 882	117,01	46 701	125,68	111 180	113,72
2003	176 285	111,66	52 031	111,41	124 254	111,76
2004	198 575	112,64	59 321	114,01	139 253	112,07
2005	208 586	105,04	51 008	85,99	157 578	113,16
2006	244 779	117,35	61 971	121,49	182 808	116,01
2007	265 472	108,45	68 085	109,87	197 387	107,97
2008	278 420	104,88	73 575	108,06	204 845	103,78
2009	296 693	106,56	74 231	100,89	222 462	108,6
2010	319 766	107,78	73 995	99,68	245 771	110,48
2011	321 234	100,46	64 275	86,86	256 959	104,55
2012	331 524	103,2	57 059	88,77	274 465	106,81
2013	336 834	101,6	55 146	96,65	281 688	102,63
2014	334 885	99,42	54 970	99,68	279 916	99,37
2015	329 977	98,53	55 654	101,24	274 323	98
Průměr	253 307	107,32	57 258	104,69	196 049	108,16

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5.8.1 Trendové funkce a predikce pojistně technických rezerv pro rok 2016 a 2017

V programu STATISTICA byly vymodelovány trendové funkce vystihující nejlépe trend časové řady celkových technických rezerv a technických rezerv ŽP. Na základě vymodelování těchto trendových funkcí byl proveden budoucího odhad technických rezerv. Jednotlivé výstupy z programu STATISTICA jsou uvedeny v příloze č. 16.

Technické rezervy celkem

Trendová funkce: $y' = 75682068 + 30247859 ti - 850069 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,99427$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj pojistně technických rezerv. Danou funkcí je vývoj vystižen z téměř 99 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,98857$).

Technické rezervy ŽP

Trendová funkce: $y' = 54865297 + 20613521 ti - 363971 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,99261$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj pojistně technických rezerv. Danou funkcí je vývoj vystižen z více než 98 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,98527$).

Predikce celkových technických rezerv

S 95 % pravděpodobností bude na základě bodového odhadu v roce 2016 výše celkových technických rezerv 387 579 mil. Kč v intervalu 365 994 mil. Kč; 409 164 mil. Kč. Pro rok 2017 byla se stejnou pravděpodobností v intervalu od 379 805 mil. Kč do 426 947 mil. Kč odhadnuta hodnota 403 376 mil. Kč. Predikce odpovídá vývojovému trendu ve sledovaném období. V roce 2016 by mělo dojít k navýšení celkových technických rezerv o 57 602 tis. Kč a v následujícím roce 2017 o dalších 15 797 tis. Kč.

Predikce technických rezerv ŽP

Pro rok 2016 bylo odhadnuto s 95 % pravděpodobností 318 670 mil. Kč technických rezerv ŽP (v intervalu 305 825 mil. Kč; 331 515 mil. Kč). V roce 2017 by měla být výše technických rezerv se stejnou pravděpodobností v daném intervalu hodnot 319 069; 347 123 mil. Kč na úrovni 333 096 mil. Kč. Budoucí výše technických rezerv ŽP také odpovídá vývojovému trendu od roku 2001 do roku 2015. V roce 2016 se rezervy navýší o více než 16 % a v roce 2017 o další 4,5 %.

5.9 Analýza vývoje pojistného trhu s životním pojištěním

5.9.1 Struktura pojistného trhu s životním pojištěním

Strukturu pojistného trhu s životním pojištěním z hlediska procentuálního zastoupení jednotlivých druhů životního pojištění popisuje tabulka 9. V tabulce jsou zastoupeny jednotlivé druhy pojištění, tedy pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití, pojištění s investičním fondem, doplňková pojištění, důchodové pojištění, pojištění svatební, prostředků na výživu dětí, pojištění pro případ smrti a pojištění kapitálových činností.

Tabulka 9: Struktura pojistného trhu ŽP v letech 2004 – 2015 v ČR (v %)

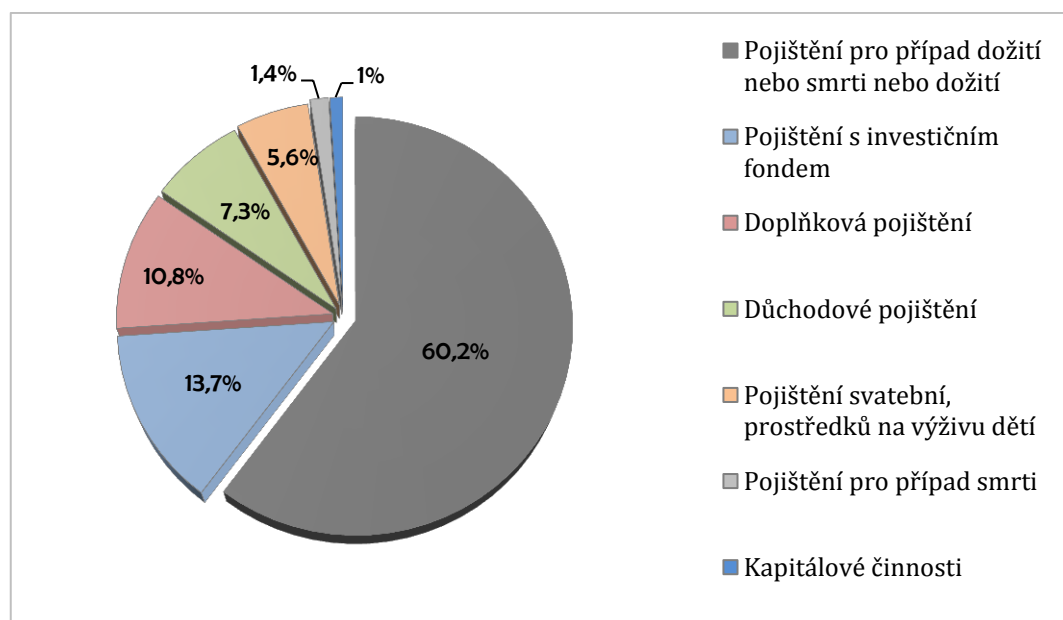
Rok	Pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití	Pojištění s investičním fondem	Doplňková pojištění	Důchodové pojištění	Pojištění svatební, prostředků na výživu dětí	Pojištění pro případ smrti	Kapitálové činnosti
2004	60,2	13,7	10,8	7,3	5,6	1,4	1
2005	57,5	16,8	11,4	6,2	5,5	1,7	0,9
2006	50,8	24	11,5	5,9	5,2	2,1	0,5
2007	43,5	34	10,5	4,8	4,5	2,3	0,4
2008	39,6	37,9	10,8	4,3	4,2	2,8	0,4
2009	37,3	40,1	11,6	3,8	3,7	3,1	0,4
2010	32,6	47,3	11,1	2,9	2,7	3,2	0,3
2011	28,7	50,8	12,2	2,6	2,3	3,2	0,2
2012	26,17	52,6	12,9	2,5	2	3,6	0,2
2013	28,8	48,5	14,2	2,5	1,7	4,1	0,2
2014	24,8	51,9	15,3	2,2	1,4	4,2	0,2
2015	17,7	55,9	17,6	2,3	1,4	5,1	0

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Na začátku období zaujímalo největší podíl na celkovém životním pojištění pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití s více než 60 %. Druhým nejvíce zastoupeným pojištěním bylo v té době pojištění s investičním fondem s téměř 14 % podílem zastoupení. Doplňková pojištění v podobě různých připojištění zaujímala třetí pozici s více než 10 % trhu s životním pojištěním. Zbývajících 15 % příslušelo ostatním druhům pojištění, tj. důchodovému pojištění, pojištění svatebnímu, prostředků na výživu dětí, pojištění pro případ smrti a pojištění kapitálových činností. Vůbec nejnižší podíl zaujímala kapitálová činnost. Ovšem v průběhu dalších let se situace na pojistném trhu s životním pojištěním měnila. A to nejvýrazněji zejména u dvou druhů pojištění. Prvním z nich bylo pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití, které postupně ztrácelo na významu a v roce 2015 se na celkovém ŽP podílelo jen z necelých 18 %. Tento pokles potvrdil dlouhodobý trend, kdy dochází k postupnému přechodu od tradičních smluv tzv. kapitálového životního pojištění s garantovaným výnosem, ke smlouvám, u kterých nese investiční riziko pojistník. Naopak velký boom zaznamenalo pojištění s investičním fondem, jehož atraktivita postupně rostla, až na úroveň 56 % v posledním sledovaném roce. V posledních letech jsou produkty tzv. investičního životního pojištění nejoblíbenější formou životního pojištění, což dokazuje jejich dominantní postavení na celkovém ŽP z posledních let. Mírný vzestup zaznamenalo také doplňkové pojištění o téměř 7 % na

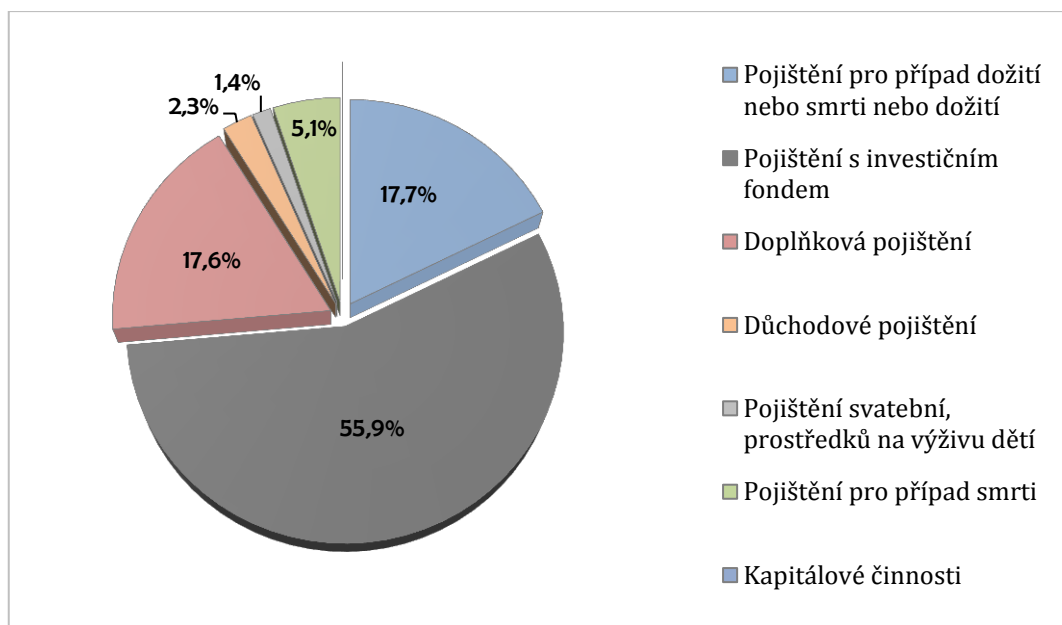
úroveň 17,6 %. Tento nárůst pouze dokazuje oblíbenost doplňkových pojištění v podobě úrazu nebo nemoci, jehož objem v posledních letech stále roste. Jedná se o dlouhodobý trend odklonu samostatného úrazového pojištění v rámci neživotního pojištění ke krytí těchto rizik v rámci připojištění u smluv životního pojištění. Zbývající pojištění činila v roce 2015 celkem necelých 9 % pojistného trhu životního pojištění s převažujícím zastoupením pojištění pro případ smrti s podílem 5,1 %. Nejnižším zastoupeným druhem životního pojištění bylo pojištění kapitálových činností, které nedosahovalo ani 1 % úrovně. Rozdíl struktury pojistného trhu životního pojištění na začátku a na konci sledovaného období dokresluje grafické znázornění v grafech 14 a 15, kde je patrná změna podílu pojistného trhu s ŽP v roce 2004 v porovnání s rokem 2015.

Graf 14: Struktura pojistného trhu ŽP v roce 2004 (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Graf 15: Struktura pojistného trhu ŽP v roce 2015 (%)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

5.9.2 Vývoj předepsaného pojistného životního pojištění

Vývoj předepsaného pojistného životního pojištění na tuzemském trhu ve sledovaném období od roku 2007 do roku 2015 je pomocí základních elementárních charakteristik časových řad, tj. absolutními charakteristikami první a druhou diferencí a relativními charakteristikami koeficientem (tempem) růstu, prostým aritmetickým průměrem a bazickým indexem uveden v tabulce 10.

Na základě vypočtené relativní charakteristiky koeficientu růstu lze zjistit rychlost změn hodnot v časové řadě. Vyjádří-li se koeficient růstu v procentech, vyjadřuje tempo růstu. Od začátku sledovaného období do roku 2010 je na základě uvedených výpočtů koeficientu (tempa) růstu, jehož hodnoty jsou větší než 1, resp. než 100 %, patrný každoroční nárůst předepsaného pojistného ŽP. Nejvyšší meziroční nárůst zaznamenal podle vypočtené charakteristiky koeficientu růstu, resp. tempa růstu rok 2001, kdy došlo k nárůstu o 24 % oproti hodnotě v předchozím roce 2000. Naopak nejnižší hodnoty koeficientu (tempa) růstu vykazovala celkem tři období, první v roce 2011, poté v roce 2014 a nakonec v posledním roce 2015. K největšímu poklesu, téměř o 37 % došlo v roce 2011 a to o 26 mld. Kč jak je patrné z vypočtených hodnot absolutní charakteristiky první absolutní diference. 1. diference charakterizují absolutní přírůstek nebo úbytek zkoumaného ukazatele, tedy předepsaného pojistného životního pojištění v určitém období

proti období bezprostředně předcházejícímu. K méně razantnímu poklesu o necelá 4 % došlo v posledních dvou letech a to o 1 509 mil. Kč z roku 2013 na rok 2014 a o dalších 1 648 mil. Kč v roce 2015. Na základě vypočtených hodnot bazického indexu lze vidět rozdíl ukazatele časové řady mezi srovnávaným a základním obdobím, tedy rokem 2000. Stejně jako u koeficientu (tempa) růstu byl zaznamenán pokles předepsaného pojistného životního pojištění v roce 2011, kdy došlo ke snížení hodnoty bazického indexu z 3,15 na 2,01. Prostým aritmetickým průměrem byla zjištěna průměrná výše předepsaného pojistného ŽP ve sledovaném období od roku 2007 do roku 2015, která se pohybovala okolo 46 092 mil. Kč.

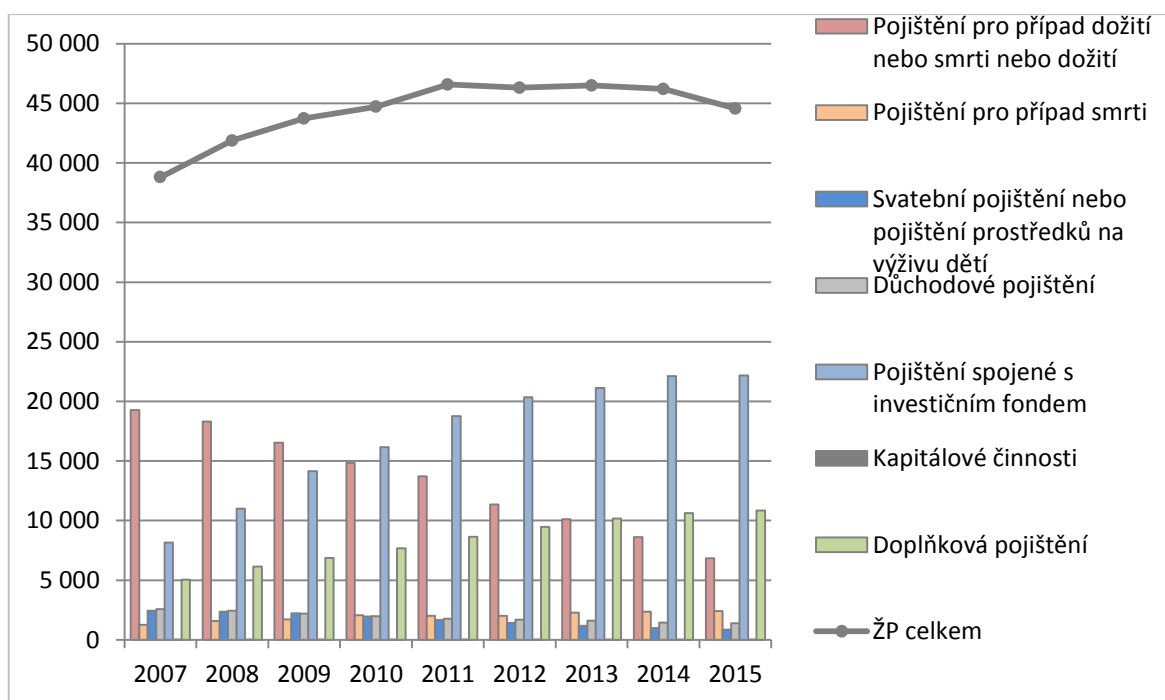
Tabulka 10: Vývoj předepsaného pojistného ŽP v ČR od roku 2007 do roku 2015

Rok	Předepsané pojistné ŽP (mil. Kč)	1. diference (mil. Kč)	2. diference (mil. Kč)	Koeficient růstu	Tempo růstu (%)	Bazický index
2000	22 770	-	-	-	-	-
2001	28 282	5 512	-	1,24	124,21	1,2421
2002	34 192	5 910	398	1,21	120,9	1,5016
2003	41 129	6 937	1 027	1,2	120,29	1,8063
2004	44 201	3 072	-3 865	1,07	107,47	1,9412
2005	44 954	753	-2 319	1,02	101,7	1,9743
2006	47 233	2 279	1 526	1,05	105,07	2,0744
2007	54 141	6 907	4 628	1,15	114,62	2,3777
2008	56 909	2 768	-4 139	1,05	105,11	2,4993
2009	60 230	3 321	553	1,06	105,84	2,6451
2010	71 765	11 535	8 214	1,19	119,15	3,1517
2011	45 758	-26 007	-37 542	0,64	63,76	2,0095
2012	47 439	1 682	27 689	1,04	103,68	2,0834
2013	47 711	271	-1 410	1,01	100,57	2,0953
2014	46 201	-1 509	-1 780	0,97	96,84	2,029
2015	44 553	-1 648	-139	0,96	96,43	1,9567
Průměr	46 092	-	-	1,06	105,71	-

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Vývoj předepsaného pojistného životního pojištění podle jednotlivých kategorií životních pojištění za sledované období 2007 – 2015 v ČR reprezentuje také graf 16 a výchozí data jsou uvedena v příloze č. 9.

Graf 16: Vývoj předepsaného pojistného ŽP v ČR od roku 2007 do roku 2015 (v tis. Kč)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

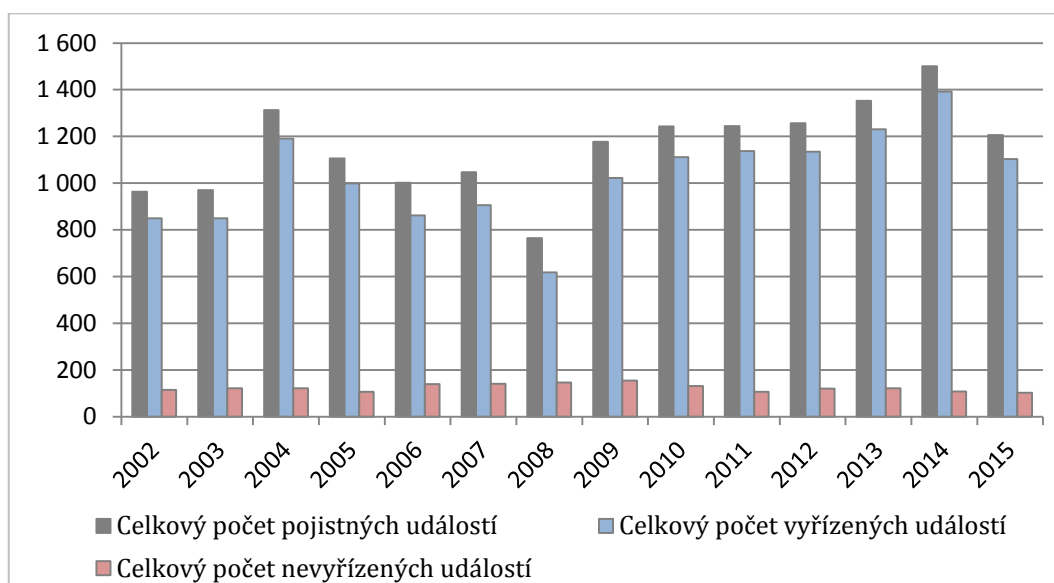
Z výše uvedeného grafu 16 je patrné nejvyšší zastoupení dvou pojištění a to pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití a pojištění spojeného s investičním fondem. Toto převládající zastoupení kopíruje hlavní význam životního pojištění. Nejčastěji je totiž životní pojištění uzavíráno z důvodu krytí dvou událostí – smrti a dožití. Ve sledovaném devítiletém období dochází k postupnému snižování předepsaného pojistného u pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití (tzv. kapitálové životní pojištění). Na začátku sledovaného období bylo předepsané pojistné pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití ve výši 19 mld. Kč a v posledním roce 2015 byla hodnota předepsaného pojistného pouze necelých 7 mld. Kč. Došlo k poklesu dokonce až o 64 %. K tomuto poklesu dochází z důvodu vzrůstajícího zájmu o pojištění spojené s investičním fondem (tzv. investiční životní pojištění), kdy dochází k postupnému přechodu od smluv kapitálového životního pojištění ke smlouvám, u nichž nese investiční riziko pojistník. V minulosti byl hlavní význam životního pojištění přikládán krytí pojistného nebezpečí úmrtí v návaznosti na krytí potřeb finančně závislých osob při úmrtí pojištěného, který byl živatelem rodiny. Toto krytí pojistného nebezpečí úmrtí je stále nezbytnou součástí životního pojištění, ovšem v posledních letech je význam přisuzován životnímu pojištění zejména jako spořicímu nástroji. Životní pojištění tedy dnes bývá chápáno jako spořicí a investiční instrument. Tento současný význam životního pojištění je patrný z uvedeného

vývoje v grafu. Pojištění spojené s investičním fondem se ve sledovaném období vyvíjelo vzrůstající tendencí. U tohoto druhu pojištění došlo k více než dvojnásobnému nárůstu předepsaného pojistného z hodnoty 8 169,5 mil. Kč v roce 2007 na hodnotu 22 185,6 mil. Kč v roce 2015. Co se týče ostatních druhů životních pojištění ve sledovaném období, značnou část zaujímal také doplňková pojištění. Těmito doplňkovými pojištěními jsou zejména pojistná nebezpečí neživotního charakteru, například invalidita, úraz, vážné nemoci apod. Tato další pojistná nebezpečí bývají často zahrnována do produktů životních pojištění. Od roku 2007 do roku 2015 docházelo ke každoročnímu růstu doplňkových pojištění z hodnoty předepsaného pojistného 5 052,8 mil. Kč na hodnotu 10 839,8 mil. Kč. Jedná se o dlouhodobý trend odklonu od samostatného úrazového pojištění v rámci neživotního pojištění ke krytí těchto rizik v rámci připojištění u smluv životního pojištění. Struktura vývoje předepsaného pojistného u zbývajících druhů pojištění nevykazuje takové rozdíly jako výše vývoje u kategorií pojištění popsanych výše. Tato zbývajících pojištění zahrnují pojištění pro případ smrti, svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí, důchodové pojištění a pojištění kapitálové činnosti. Ve sledovaném období se jejich hodnoty takřka neměnily a tvořily menší podíl celkových hodnot na předepsaném pojistném ŽP. Nejnižších hodnot za sledované devítileté období dosahuje každý rok pojištění kapitálových činností. Kapitálové životní pojištění v sobě zahrnuje pojištění pro případ smrti nebo dožití. Toto pojištění má svou největší slávu již za sebou, jak dokládají výsledky z grafu. V roce 2015 tvořilo nejmenší část předepsaného pojistného hodnotou 19 tis. Kč. Pojištění kapitálové činnosti má přesto své pevné místo na trhu pojistných produktů a nemělo by být opomíjeno.

5.9.3 Vývoj počtu pojistných událostí životního pojištění

Vývoj počtu pojistných událostí v životním pojištění na českém trhu ve sledovaném období je zachycen v grafu 17 a hodnoty jednotlivých sledovaných let jsou k nalezení v příloze č. 11. Za sledované období byla zvolena časová řada čtrnáctiletého období od roku 2002 do roku 2015.

Graf 17: Vývoj počtu pojistných událostí v životním pojištění v ČR ve sledovaném období 2002 – 2015 (v ks)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Výše uvedený graf 17 zachycuje vývoj celkového počtu pojistných událostí, který zahrnuje jednak celkový počet vyřízených pojistných událostí a jednak celkový počet nevyřízených událostí. Je patrné, že v průběhu let docházelo k mírnému kolísání celkového počtu pojistných událostí. Z grafu 17 je možné zjistit, že od začátku do konce sledovaného období došlo k mírnému nárůstu pojistných událostí, kdy v roce 2002 byl nahlášen celkový počet 963,5 tis. ks a v posledním roce 1 205,8 tis. ks pojistných událostí. Za vybrané sledované období došlo k nárůstu o 25 %, tedy o 242,3 tis. ks událostí. Nejnižší počet nahlášených událostí byl zaznamenán uprostřed časové řady sledovaného období, v roce 2008, kdy došlo pouze k 764,7 tis. ks událostem. Naopak k nejvyššímu počtu nahlášených událostí došlo v předposledním roce 2014, tj. k 1 500,5 tis. ks. V případě sledování vývoje vyřízených a nevyřízených událostí je zřejmé, že ve sledovaném období nedocházelo k výraznějším změnám v počtu nevyřízených pojistných událostí. V průměru došlo každoročně k nevyřízení 103 tis. ks událostí. Také je patrné, že vývoj počtu vyřízených událostí tím pádem kopíruje průběh vývoje celkového počtu pojistných událostí. V sledovaném období bylo průměrně vyřízeno 1 029 tis. ks těchto událostí a v posledních sedmi letech se jejich vývoj v porovnání s průběhem na začátku období nepatrně zvýšil. Výjimkou je poslední rok 2015, kdy došlo ke snížení celkového počtu pojistných událostí. Celkový počet vyřízených pojistných událostí byl v roce 2015 nižší o 4,7 %. Tento výsledek je způsoben především vývojem v životním pojištění, kde meziročně

nastalo o 19,6 % méně pojistných událostí. Počet pojistných událostí klesá i díky absenci významných přírodních katastrof.

Přehled o vývoji jednotlivých typů pojištění životního pojištění z hlediska předepsaného pojistného, vyplaceného pojistného plnění, počtu vyřízených pojistných událostí a počtu nevyřízených pojistných událostí je uveden v příloze č. 12.

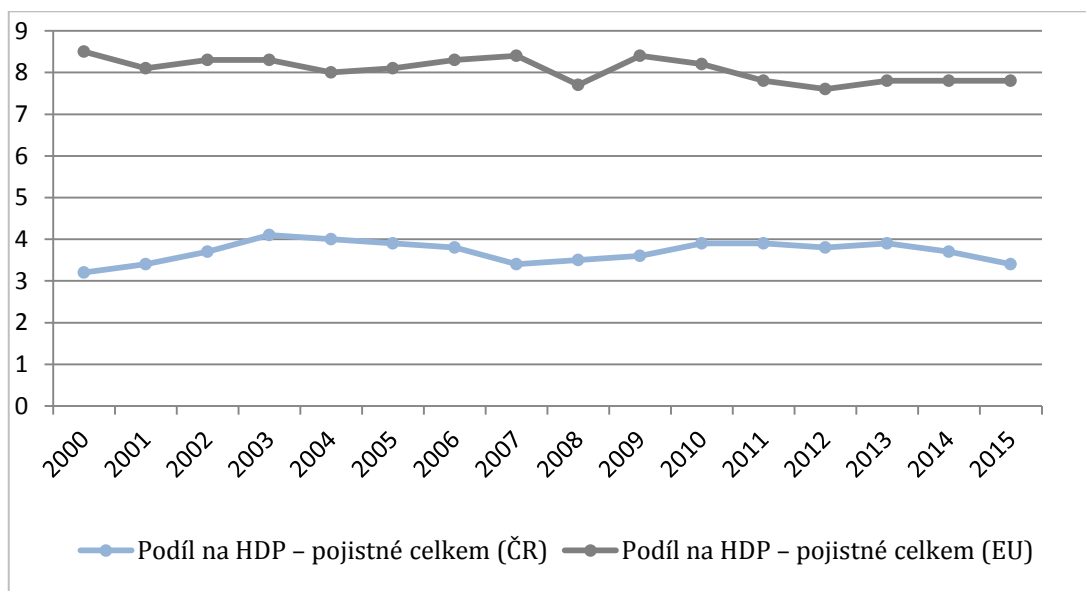
5.10 Analýza vývoje pojistného trhu ČR ve srovnání s EU

5.10.1 Podíl předepsaného pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU

Význam pojišťovnictví lze posuzovat a porovnávat i z hlediska jeho váhy v ekonomice země či skupiny zemí poměřované podílem pojistného na hrubém domácím produktu (propojištěností). Změny tohoto ukazatele silně závisí i na vývoji HDP země.

Porovnání podílu pojistného na HDP v ČR a EU v období 2000 – 2015 je zachyceno v grafu 18 níže.

Graf 18: Porovnání podílu pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU v období 2000 – 2015 (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Na první pohled je patrné, že proti celkové propojištěnosti v ČR dosahuje průměr zemí EU více než dvojnásobného podílu. Úroveň propojištěnosti ve vyspělých státech na dvojnásobné úrovni souvisí zejména se zapojením komerčních pojišťoven do systému zdravotního nebo penzijního pojištění. To možnost přímého srovnání limituje.

Hodnota podílu pojistného na HDP v zemích EU ve výši 7,8 % v roce 2015 je více než dvojnásobkem úrovně propojištěnosti dosažené v témže roce v ČR, kdy propojištěnost dosáhla úrovně 3,4 %.

Porovnání propojištěnosti v ČR a EU v letech 2000 až 2015 doplňuje porovnání tempa růstu a bazických indexů podílu celkového pojistného na HDP v ČR a EU v shodném sledovaném období, uvedeném v tabulce 11.

Tabulka 11: Tempo růstu a bazických indexů podílu celkového pojistného na HDP v ČR a EU ve sledovaném období 2000 – 2015 (v %)

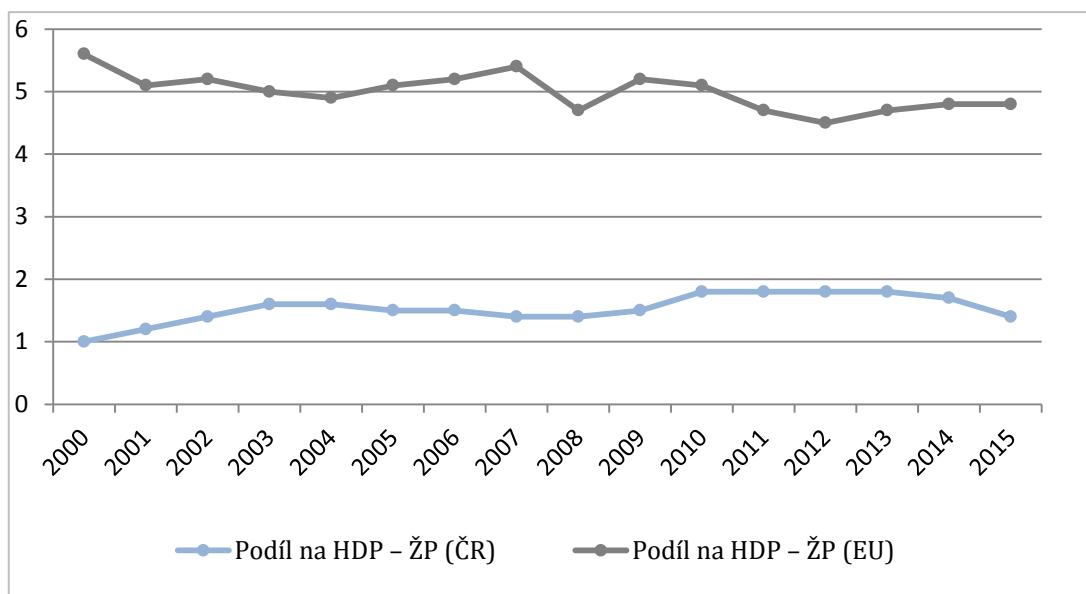
Rok	Podíl poj. na HDP v ČR	Tempo růstu podílu poj. na HDP v ČR	Bazický index podílu poj. na HDP v ČR	Podíl poj. na HDP v EU	Tempo růstu podílu poj. na HDP v EU	Bazický index podílu poj. na HDP v EU
2000	3,2	-	-	8,5	-	-
2001	3,4	106,25	106,25	8,1	95,29	95,29
2002	3,7	108,82	115,63	8,3	102,47	97,65
2003	4,1	110,81	128,13	8,3	100	97,65
2004	4	97,56	125,00	8	101,2	94,12
2005	3,9	97,5	121,88	8,1	103,57	95,29
2006	3,8	97,44	118,75	8,3	103,45	97,65
2007	3,4	92,11	106,25	8,4	101,11	98,82
2008	3,5	100	109,38	7,7	87,91	90,59
2009	3,6	102,86	112,50	8,4	106,25	98,82
2010	3,9	108,33	121,88	8,2	98,82	96,47
2011	3,9	100	121,88	7,8	95,24	91,76
2012	3,8	97,44	118,75	7,6	98,75	89,41
2013	3,9	102,63	121,88	7,8	100	91,76
2014	3,7	94,87	115,63	7,8	101,27	91,76
2015	3,4	91,89	106,25	7,8	100	91,76
Průměr	3,70	100,57	116,67	8,07	99,69	94,59

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Tempo růstu propojištěnosti v ČR a v EU je značně proměnlivé. K poklesu růstu podílu celkového pojistného na HDP docházelo v ČR v letech 2004 až 2007, kdy došlo k největšímu snížení o 8 %, a to v roce 2007. V letech 2012, 2014 a 2015 došlo k dalšímu snížení propojištěnosti, v posledním sledovaném roce o více než 8 %. Situace v zemích EU byla obdobná. K poklesu tempa růstu podílu pojistného na hrubém domácím produktu došlo v roce 2001, poté v roce 2008, v období od roku 2010 do roku 2012 a taktéž v roce 2015. Pokles nebyl tak citelný, v roce 2015 došlo k poklesu o pouhé 0,5 %.

V grafu 19 je zachyceno porovnání vývoje podílu předepsaného životního pojistného na HDP v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015. Vývoj je obdobný sledovanému porovnání vývoje celkového pojistného na HDP, takže ho kopíruje. Je opět zjevné, že rozdíly mezi vývojem v ČR a zemích EU jsou značné, dokonce více než dvojnásobné.

Graf 19: Porovnání podílu předepsaného životního pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (%)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Graf 19 je opět doplněn porovnáním tempa růstu a bazických indexů podílu životního pojistného na HDP v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 v tabulce 12.

Tempo růstu podílu životního pojistného na HDP vykazuje proměnlivé hodnoty. Zatímco v ČR bylo tempo růstu v letech 2000, 2002, 2008, 2011 a 2012 větší než 1, tedy docházelo k růstu podílu ŽP na HDP, v zemích EU byla situace opačná a v uvedených letech bylo tempo růstu menší než 1 a docházelo k poklesu podílu ŽP na hrubém domácím produktu. Největší nárůst o rovných 20 % byl zaznamenán v České republice v roce 2001. Podíl ŽP na HDP tehdy tvořil 1,2 %. V zemích EU vzrostl podíl ŽP na HDP nejvíce roku 2005 (na 5,1 %). Na druhé straně k poklesu hodnot v ČR došlo ve čtyřech letech, a to v roce 2005, 2007, 2014 a 2015. K největšímu poklesu došlo v posledním roce a to o téměř 8 % ze 1,7 % na úroveň 1,4 % (v EU tempo růstu neměnné – 4,8 %). Za celé sledované období bylo průměrné tempo růstu podílu ŽP na HDP v ČR rostoucí o 2,8 % (v EU klesající o 0,8 %).

Tabulka 12: Tempo růstu a bazických indexů podílu životního pojistného na HDP v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (v %)

Rok	Podíl ŽP na HDP v ČR	Tempo růstu podílu ŽP na HDP v ČR	Bazický index podílu ŽP na HDP v ČR	Podíl ŽP na HDP v EU	Tempo růstu podílu ŽP na HDP v EU	Bazický index podílu ŽP na HDP v EU
2000	1	-	-	5,6	-	-
2001	1,2	120	120	5,1	91,07	91,07
2002	1,4	116,67	140	5,2	101,96	92,86
2003	1,6	114,29	160	5	96,15	89,29
2004	1,6	100	160	4,9	102	87,50
2005	1,5	93,75	150	5,1	107,84	91,07
2006	1,5	100	150	5,2	103,64	92,86
2007	1,4	93,33	140	5,4	103,51	96,43
2008	1,4	100	140	4,7	83,05	83,93
2009	1,5	107,14	150	5,2	106,12	92,86
2010	1,8	120	180	5,1	100	91,07
2011	1,8	100	180	4,7	92,31	83,93
2012	1,8	100	180	4,5	97,92	80,36
2013	1,8	100	180	4,7	100	83,93
2014	1,7	94,44	170	4,8	102,13	85,71
2015	1,4	82,35	140	4,8	100	85,71
Průměr	1,53	102,80	156	5,00	99,18	88,57

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

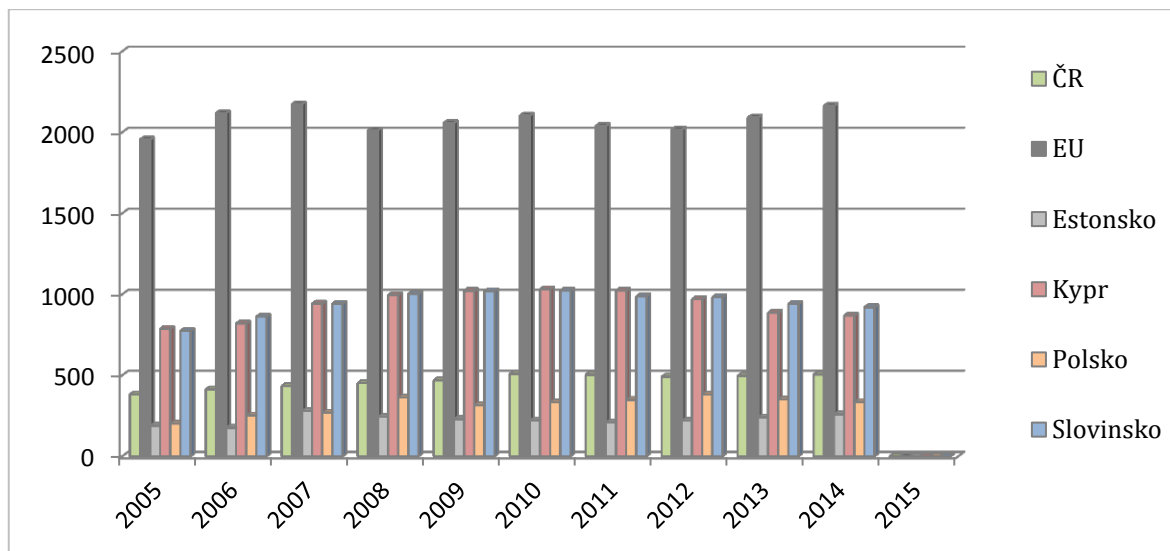
5.10.2 Průměrné roční pojistné na jednoho obyvatele za rok

Posledním srovnávacím ukazatelem pojištěnosti v ČR a EU je průměrné pojistné na jednoho obyvatele.

V grafu 20 bylo porovnáváno celkem pět vybraných zemí Evropské unie, mezi nimiž byly kromě České republiky také Estonsko, Kypr, Polsko a Slovinsko. Nejvyšší průměrné roční pojistné na jednoho obyvatele bylo každoročně ve Slovinsku a na Kypru s průměrnou hodnotou 945,4 EUR ve Slovinsku a 934,5 EUR pro Kypr. V porovnání s těmito dvěma zeměmi dosahovaly průměrné hodnoty v ČR pouze poloviny, tj. 465,5 EUR. Nejvíce podobnými hodnotami ČR disponovalo blízké Polsko s průměrnou výší pojistného na jednoho obyvatele 314,9 EUR. Nejnižší výše pojistného za sledované období byla vykázána v Estonsku (pouze 226,9 EUR). Z grafu 20 je viditelné, že se hodnoty meziročně příliš nemění a ve sledovaném období docházelo k postupnému nárůstu pojistného ve většině zemí do roku 2010. Od tohoto roku docházelo k mírnému poklesu. Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v zemích EU v roce 2014 oproti roku 2013

mírně vzrostla a tento ukazatel podle údajů IE v roce 2014 dosáhl hodnoty 2 163 EUR, zatímco v ČR v posledních letech stále jen osciluje kolem hodnoty 500 EUR.

Graf 20: Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v letech 2005 až 2014 (EUR)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Hodnoty průměrné výše pojistného na jednoho obyvatele za rok všech porovnávaných zemí jsou k dispozici v příloze č. 13.

Trendové funkce a predikce průměrného ročního pojistného na jednoho obyvatele za rok pro rok 2015 a 2016

V programu STATISTICA byly vymodelovány trendové funkce vystihující nejlépe trend časové řady výše pojistného na jednoho obyvatele ve dvou zemích EU, tedy v České republice a Polsku, které se svými hodnotami nejvíce podobá výši pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR. Jednotlivé výstupy z programu STATISTICA jsou uvedeny v příloze č. 17.

Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR

Trendová funkce: $y' = 346,4167 + 36,4735 ti - 2,1174 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,97957$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj výše pojistného na jednoho obyvatele za rok. Danou funkcí je vývoj vystižen z téměř 96 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,95956$).

Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v Polsku

Trendová funkce: $y' = 155,2167 + 54,1432 ti - 3,5871 ti^2$

Vzhledem k hodnotě indexu korelace $I = 0,92678$ lze říci, že zvolená funkce velmi dobře vystihuje vývoj výše pojistného na jednoho obyvatele. Danou funkcí je vývoj vystižen z více jak 85 % (hodnota indexu determinace $I^2 = 0,85892$).

Predikce budoucího vývoje výše ročního pojistného na jednoho obyvatele v roce 2015 a 2016 byla provedena na základě výše uvedených trendových funkcí v podobě bodového a intervalového odhadu, které jsou uvedeny v tabulce 13.

Tabulka 13: Bodový a intervalový odhad předepsaného smluvního pojistného v letech 2016 a 2017 (v EUR)

	Výše ročního pojistného/1 obyv./rok v ČR	Výše ročního pojistného/1 obyv./rok v PL
Rok 2015		
Bodový odhad	538	396
Intervalový odhad	<507; 569>	<338; 454>
Rok 2016		
Bodový odhad	551	410
Intervalový odhad	<516; 587>	<344; 477>

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky 13 je patrné, že v následujících dvou letech, tedy v roce 2015 a 2016 se bude výše pojistného na jednoho obyvatele za rok navyšovat, a to jak v České republice, tak v Polsku. Pro rok 2015 byla s 95 % pravděpodobností odhadnuta výše ročního pojistného na úrovni 538 EUR v ČR a ve výši 396 EUR v Polsku. Predikce odpovídá vývoji trendu ve sledovaném období, podle něhož by se mělo roční pojistné na jednoho obyvatele i nadále zvyšovat. Se stejnou pravděpodobností byla provedena predikce pro rok 2016, kdy byly na základě bodového odhadu odhadnuty hodnoty 551 EUR v České republice a 410 EUR v sousedním Polsku, což potvrzuje vývojový trend nárůstu pojistného na jednoho obyvatele za rok.

5.11 Perspektivy pojistného trhu s životním pojištěním

Perspektivy vývoje pojistného trhu s životním pojištěním na území České republiky jsou poměrně příznivé. Na základě provedených analýz je možné předpokládat pozitivní vývoj počtu pojišťoven odvětví životního pojištění. I přes státem podporované daňové úlevy produktů životního pojištění bohužel situace vývoje počtu smluv ve kmeni není pro

životní pojištění natolik pozitivní. Podle provedené analýzy by měl počet smluv ve kmeni ŽP i nadále klesat a to v jednotkách procent. Obdobný vývoj se dá očekávat také v hodnotách předepsaného smluvního pojistného, k jehož stagnaci, dokonce až k mírnému poklesu docházelo již v posledních dvou letech. V porovnání propojištěnosti českého trhu s životním pojištěním s trhem evropským, lze spatřovat značné zaostávání České republiky. Propojištěnost, tedy podíl pojistného na hrubém domácím produktu dosahuje na tuzemském trhu polovičních hodnot vyspělých (západních) států Evropské unie. Dvojnásobná úroveň propojištěnosti v západních zemích EU ale souvisí se zapojením komerčních pojišťoven do systému zdravotního nebo penzijního pojištění. Ke zlepšení budoucí situace životního pojištění na tuzemském trhu by mohly dopomoci výraznější daňové úlevy ze strany státu. V porovnání ČR a EU byl na základě provedené analýzy zjištěn také budoucí vývoj výše průměrného ročního pojistného na jednoho obyvatele. Z vybraných pěti členských zemí si Česká republika vedla lépe pouze v porovnání s Polskem a Estonskem. Oproti průměru všech zemí EU (28) se výše průměrného pojistného na jednoho obyvatele za rok na tuzemském trhu pohybuje na úrovni necelých 25 %. Lze však spatřovat pozitivum v zjištění každoročního nárůstu pojistného. Z hlediska struktury jednotlivých druhů životních pojištění se do budoucna předpokládá zvyšující se zájem o produkt životního pojištění spojeného s investičním fondem, tzv. investiční životní pojištění, u kterého výše pojistného plnění závisí na výnosech z investování rezerv pojistného. Nabídka vyššího výnosového potenciálu při zhodnocování rezerv je pro většinu klientů pojišťoven stále přitažlivá, i za cenu vyššího rizika. Na druhou stranu se podle provedených analýz předpokládá propad zájmu o pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití. Perspektivy ukazují, že bude docházet k postupnému přechodu od tradičních smluv kapitálového životního pojištění, tedy u smluv s garantovaným výnosem, ke smlouvám, u kterých nese investiční riziko pojistník. V minulosti byl hlavní význam životního pojištění přikládán krytí pojistného nebezpečí úmrtí v návaznosti na krytí potřeb finančně závislých osob při úmrtí pojištěného, který byl živitelem rodiny. Toto krytí pojistného nebezpečí úmrtí je sice stále nezbytnou součástí životního pojištění, ovšem v posledních letech je význam přisuzován životnímu pojištění zejména jako spořicímu nástroji. Životní pojištění je tedy dnes již chápáno jako spořicí a zároveň investiční instrument.

6 Závěr

Diplomová práce analyzuje pomocí statistických metod vývoj pojistného trhu s životním pojištěním v České republice a odhaduje jeho budoucí vývoj. Analýza se týkala vývojových tendencí základních ukazatelů, kterými bylo předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, škodovost, propojištěnost, ziskovost a také hospodaření pojišťoven z hlediska technických rezerv. Dalšími pomocnými ukazateli byl počet smluv ve kmeni a průměrné roční pojistné na jednoho obyvatele za rok. Pro jednotlivé analýzy byly použity elementární charakteristiky časových řad a trendové funkce. Pomocné výpočty byly provedeny za pomoci statistického softwaru STATISTICA verze 12.

Bylo zjištěno, že na tuzemském trhu působilo v roce 2015 celkem 55 pojišťovacích subjektů, z toho 32 pojišťoven tuzemských. Z hlediska podílu pojišťoven podle kapitálu byl celkový podíl tuzemských pojišťoven ve prospěch tuzemských pojišťoven s rozhodující zahraniční účastí oproti rozhodující české účasti v poměru 57:43. Počet poboček zahraničních pojišťoven se navýšil na 23. Na českém trhu jsou životní pojišťovny zastoupeny ve značně menší míře než pojišťovny neživotní a pojišťovny se smíšenou činností. V roce 2015 byl podíl pojišťoven na českém trhu podle zaměření z 62 % zastoupen smíšenou činností, z 25 % neživotními pojišťovnami a pouze ze 13 % pojišťovnami životními. Důležitý ukazatel celkové propojištěnosti se v roce 2015 snížil na úroveň 3,4 %, z toho na segment životního pojištění připadalo 1,4 % a na segment neživotního pojištění 2 %. Hospodaření pojišťoven na tuzemském trhu ilustroval vývoj technických rezerv, jehož převážnou část tvořily v roce 2015 technické rezervy životního pojištění. Technické rezervy životního pojištění tvořily 83 % celkových rezerv ve výši 274 mld. Kč. Analýzou vývoje kapitalizace a ziskovosti pojistného trhu byl zjištěn nárůst vlastního kapitálu pojišťoven ve sledovaném období. Růst vlastního kapitálu pojišťoven znamená dobrou zprávu pro případ možné opakující se recese. Co se týče výsledku hospodaření, byl každoročně generován vysoký zisk. V posledním sledovaném období došlo k jeho nárůstu na hodnotu 13798,5 mil. Kč. Vysoká ziskovost pojišťovacího sektoru otevírá možnosti pro cenovou konkurenci jednotlivých pojišťoven. Pomocí ukazatele rentability vlastního kapitálu neboli ROE (Return on Equity) bylo zjištěno, kolik čistého zisku připadalo na jednu korunu investovaného kapitálu. Je zajímavé, že i přes rostoucí kapitalizaci trhu ROE v celém sledovaném období zásadně neklesalo. Vývoj ROE celého trhu se pohyboval v průměru na úrovni 18 % a to i přesto, že na trhu se pohybovaly

pojišťovací společnosti, které masivně investovaly do svého rozvoje. Dalším z hodnocených ukazatelů byla výše počtu smluv ve kmeni vyjadřující počet platných smluv klientů pojišťoven. Bylo zjištěno, že se vývoj počtu smluv ve kmeni ve sledovaném období příliš nezměnil. Docházelo k postupnému navyšování celkového počtu smluv. Vývoj počtu smluv ve kmeni se lišil u životních a neživotních pojišťoven. Zatímco neživotní pojišťovny zaznamenaly ve sledovaném období rostoucí tendenci, u životních pojišťoven naopak počet smluv ve kmeni postupně klesal. Tento silný trend předčasného ukončování smluv v životním pojištění přetrvával od roku 2009 a byl spojen s výplatou odkupného. Navíc v roce 2014 došlo ke změně legislativy, která významně omezila daňové výhody spojené s uhrazením pojistného. Vývoj jednoho z nejdůležitějších ukazatelů - vyplaceného pojistného plnění, na základě kterého mají pojišťovny povinnost plnit vůči pojištěným, v případě, že nastane nahodilá (pojistná) událost, byl sledován v posledních pěti letech. Co se týče vyplaceného pojistného plnění životních a neživotních pojišťoven, bylo každoročně vyplaceno vyšší pojistné plnění ŽP. V porovnání s NŽP však nedocházelo k znatelným rozdílům.

Vývoj pojistného trhu byl analyzován se zaměřením zejména na životní pojištění, na strukturu pojistného trhu s životním pojištěním podle jednotlivých druhů pojištění, tedy na pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo smrti nebo dožití, pojištění s investičním fondem, doplňková životní pojištění (připojištění životního pojištění), důchodové pojištění, pojištění svatební, prostředků na výživu dětí, pojištění pro případ smrti a na kapitálové životní pojištění. V roce 2015 klesl podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném na 40,7 %. V České republice na rozdíl od zahraničí (především vyspělé západní státy), kde je dlouhodobě ustálen poměr segmentů 60:40 ve prospěch životního pojištění, tím pádem převažoval stejný poměr, ale ve prospěch pojištění neživotního. V životním pojištění pokračoval růst podílu předepsaného pojistného u produktů spojených s investičním fondem (tzv. investiční životní pojištění) na celkovém předpisu životního pojištění. Ten v roce 2015 dosáhl 55,9 % a tím potvrdil dominantní postavení těchto produktů z posledních let. Charakter vývoje struktury životního pojištění se ovšem v roce 2015 změnil. Významně klesla hodnota podílu předepsaného pojistného u pojištění pro případ dožití a smrti nebo dožití (tzv. kapitálové životní pojištění) na 17,7 %. Třetí nejvýznamnější podíl s 17,6 % patřil doplňkovým pojištěním úrazu nebo nemoci, jehož objem stále roste. Jedná se o dlouhodobý trend odklonu od samostatného úrazového

pojištění v rámci neživotního pojištění ke krytí těchto rizik v rámci připojištění u smluv životního pojištění. Podíl samostatného pojištění pro případ smrti v roce 2015 také mírně narostl na 5,1 %. Nepatrný nárůst na 2,3 % v témže roce zaznamenalo důchodové pojištění. Nezměněno zůstalo zastoupení ostatních pojištění, tj. pojištění svatební, prostředků na výživu dětí a kapitálové pojištění, přibližně se 1,5 % zastoupení.

V práci byly provedeny také predikce budoucího vývoje předepsaného pojistného, počtu smluv ve kmeni a technických rezerv pro celkový pojistný trh a trh zaměřený na životní pojištění. Odhad budoucího vývoje průměrného pojistného na jednoho obyvatele za rok byl proveden jednak pro Českou republiku, a pro zástupce z řad členských zemí EU, konkrétně pro Polsko, které se svými vykázanými hodnotami z jednotlivých porovnávaných zemí nejvíce podobá vývoji pojistného na jednoho obyvatele na českém trhu. Predikce byly provedeny v softwaru STATISTICA na základě lineárních a kvadratických trendových funkcí. Volba vhodného modelu trendu byla ověřena pomocí indexu korelace a indexu determinace (determinačního koeficientu), přičemž čím byly hodnoty obou indexů bližší jedné, tím lépe tento model vystihl zákonitosti vývoje příslušné řady. Hodnota indexu determinace dále prozradila, z kolika procent byl vývoj vystižen danou funkcí. Predikce celkového počtu smluv ve kmeni pro rok 2016 je 28 268 tis. ks smluv a 5 663 tis. ks smluv ve kmeni ŽP. Pro rok 2017 byl odhadnut celkový počet smluv ve kmeni 28 776 tis. ks smluv a 5 428 tis. ks smluv v životním pojištění. Podle odhadu budoucích hodnot celkového předepsaného smluvního pojistného a předepsaného pojistného ŽP, bude v roce 2016 předepsané pojistné plnění v celkové výši 138 mld. Kč, resp. v životním pojištění 58 mld. Kč a v roce 2017 dojde k navýšení na celkovou hodnotu 141 mld. Kč, resp. 59 mld. Kč v ŽP. Na základě predikce pojistně technických rezerv by v roce 2016 měla být celková výše technických rezerv na úrovni 388 mld. Kč a výše rezerv životního pojištění 319 mld. Kč. K navýšení rezerv by mělo dojít také v následujícím roce, kdy by se celková výše měla dostat za hranici 403 mld. Kč a na úroveň rezerv ŽP na 333 mld. Kč. V práci byl proveden také budoucí odhad průměrného ročního pojistného na jednoho obyvatele za rok v roce 2015 a 2016. Z výsledků byla zjištěna hodnota 538 EUR pro Českou republiku a 396 EUR pro Polsko v roce 2016 a navýšení na 551 EUR v ČR a na 410 EUR v Polsku v roce 2017. V závěru práce byly výsledky analýz použity k formulaci návrhů a doporučení pro další rozvoj pojistného trhu s životním pojištěním a jeho struktury v České republice. Na základě analýz bylo i přes pokles životního pojištění na tuzemském pojistném trhu

prokázáno stále jeho důležité postavení. Životní pojištění mělo, má a určitě ještě dlouho bude mít v životě lidí zásadní roli zabezpečení vůči nahodilým rizikům každodenního lidského života.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné dokumenty:

CIPRA, Tomáš. *Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou*. Vydání III., v Ekopressu II. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-18-7.

CIPRA, Tomáš. *Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou*. Praha: HZ, 1995. ISBN 80-901918-0-0.

ČEJKOVÁ, Viktória. *Pojistný trh*. Praha: Grada, 2002. Finance pro praxi. ISBN 80-247-0137-5.

DAŇHEL, Jaroslav. *Kapitoly z pojistné teorie*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0306-9.

DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-84-3.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-67-X.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojišťovnictví a pojištění*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0023-X.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, c2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2005. ISBN 80-86119-92-0.

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 4., rozš. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0200-4.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

HINDLS, Richard, Ilja NOVÁK a Stanislava HRONOVÁ. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Management Press, 2000. ISBN 80-7261-013-9.

HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. ISBN 80-86754-48-0.

JANDA, Josef. *Spořit nebo investovat?*. Praha: Grada, 2011. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-3670-9.

JÍLEK, Josef. *Finanční trhy*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-453-3.

MAJTÁNOVÁ, Anna. *Poišťovníctvo: teória a prax = Pojišťovníctví: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, c2006. ISBN 80-86929-19-1.

SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.

SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004. ISBN 80-213-1189-4.

ŠÍDLO, Dušan. *Život jako riziko, aneb, Zásady pojišťování životních rizik*. Praha: Aladin agency, 2010. ISBN 978-80-904345-1-6.

Elektronické dokumenty:

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2000* [online]. 2001 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2000.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2001* [online]. 2002 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2001.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2002* [online]. 2003 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2002.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2003* [online]. 2004 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2003.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2004* [online]. 2005 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2004.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2005* [online]. 2006 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2005.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2006* [online]. 2007 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2006.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2007* [online]. 2008 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2007.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2008* [online]. 2009 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2008.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2009* [online]. 2010 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2009.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2010* [online]. 2011 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2010.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2011* [online]. 2012 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2011.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2012* [online]. 2013 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2012.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2013* [online]. 2014 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2013.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2014* [online]. 2015 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2014.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2015* [online]. 2016 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z: <<http://cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2015.pdf>>.

Česká asociace pojišťoven [online]. 2016 [cit. 2016-11-19]. Česká asociace pojišťoven.

Dostupné z WWW: <http://cap.cz/>

Členové [online]. 2016 [cit. 2016-11-19]. Česká asociace pojišťoven. Dostupné z WWW:

<http://www.cap.cz/o-nas/clenove>

Pojistná smlouva [online]. 2016 [cit. 2016-11-19]. Česká asociace pojišťoven. Dostupné z

WWW: <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-v-praxi/pojistna-smlouva>

Oficiální dokumenty:

Česko. Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Česko. Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

Česko. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů.

8 Seznam příloh, tabulek a grafů

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Technické rezervy pojišťovny

Příloha č. 2: Seznam současných členů ČAP

Příloha č. 3: Kodex etiky v pojišťovnictví

Příloha č. 4: Vývoj počtu pojišťoven podle kapitálu v ČR v období 2000 – 2015 (v ks)

Příloha č. 5: Vývoj počtu pojišťoven podle zaměření 2000 – 2015 (v ks)

Příloha č. 6: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v roce 2000 – 2015 (v %)

Příloha č. 7: Vývoj technických rezerv v ČR v roce 2000 – 2015 (v tis. Kč)

Příloha č. 8: Vývoj předepsaného smluvního pojistného v ČR v letech 2000 až 2015 (v tis. Kč)

Příloha č. 9: Struktura vývoje předepsaného pojistného ŽP dle jednotlivých druhů pojištění ŽP v ČR v letech 2007 – 2015 (v tis. Kč)

Příloha č. 10: Podíl pojistného podle zaměření na HDP (propojištěnost) v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (v %)

Příloha č. 11: Vývoj počtu pojistných událostí ŽP v ČR ve sledovaném období 2002 – 2015 (v ks)

Příloha č. 12: Přehled o vývoji vybraných typů pojištění ŽP v letech 2011 – 2015

Příloha č. 13: Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele za rok (v EUR)

Příloha č. 14: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 počtu smluv ve kmeni v ČR

Příloha č. 15: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 předepsaného smluvního pojistného v ČR

Příloha č. 16: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 technických rezerv v ČR

Příloha č. 17: Trendové funkce a predikce pro rok 2015 a 2016 výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR a v Polsku

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Ziskovost pojišťoven na českém pojistném trhu od roku 2001 do roku 2015.....	46
Tabulka 2: Koeficient růstu (tempo růstu) odvětví pojištění podle zaměření v období 2000 – 2015 (v %).....	48
Tabulka 3: Tempo růstu počtu smluv ve kmeni v ČR od roku 2005 do roku 2015	50
Tabulka 4: Tempo růstu předepsaného smluvního pojistného v ČR od roku 2000 do roku 2015.....	53
Tabulka 5: Bodový a intervalový odhad předepsaného smluvního pojistného v letech 2016 a 2017 (v mil. Kč).....	55
Tabulka 6: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR v letech 2011 až 2015 (v tis. Kč).....	57
Tabulka 7: Vývoj počtu vyřízených pojistných událostí v ČR v letech 2011 až 2015 (v ks).....	58
Tabulka 8: Tempo růstu technických rezerv v ČR od roku 2000 do roku 2015.....	61
Tabulka 9: Struktura pojistného trhu ŽP v letech 2004 – 2015 v ČR (v %).....	63
Tabulka 10: Vývoj předepsaného pojistného ŽP v ČR od roku 2007 do roku 2015.....	66
Tabulka 11: Tempo růstu a bazických indexů podílu celkového pojistného na HDP v ČR a EU ve sledovaném období 2000 – 2015 (v %).....	71
Tabulka 12: Tempo růstu a bazických indexů podílu životního pojistného na HDP v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (v %).....	73
Tabulka 13: Bodový a intervalový odhad předepsaného smluvního pojistného v letech 2016 a 2017 (v EUR)	75

Seznam grafů:

Graf 1: Podíl pojišťoven podle kapitálu na českém trhu v roce 2015 (v %)	37
Graf 2: Podíl pojišťoven podle zaměření v ČR v roce 2015 (v %)	38
Graf 3: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v roce 2015 (v %)	39
Graf 4: Technické rezervy životního a neživotního pojištění v roce 2015 (v %)	39
Graf 5: Předepsané smluvní pojistné životního a neživotního pojištění v roce 2015 (v %)	40
Graf 6: Struktura pojistného trhu – životní pojištění (v %)	42
Graf 7: Struktura pojistného trhu – životní pojištění (v %)	43
Graf 8: Vývoj počtu tuzemských a zahraničních pojišťoven v ČR v letech 2000 až 2015 (v ks)	45
Graf 9: Vývoj počtu pojišťoven podle zaměření v období 2000 – 2015 (v ks)	47
Graf 10: Počet smluv ve kmeni v ČR od roku 2005 do roku 2015 (v tis. ks)	49
Graf 11: Vývoj předepsaného smluvního pojistného v ČR v letech 2000 až 2015 (v tis. Kč)	52
Graf 12: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v letech 2000 – 2015 (v %)	57
Graf 13: Vývoj technických rezerv pojistného trhu v ČR v letech 2000 – 2015 (v mil. Kč)	60
Graf 14: Struktura pojistného trhu ŽP v roce 2004 (v %)	64
Graf 15: Struktura pojistného trhu ŽP v roce 2015 (v %)	65
Graf 16: Vývoj předepsaného pojistného ŽP v ČR od roku 2007 do roku 2015 (v tis. Kč)	67
Graf 17: Vývoj počtu pojistných událostí v životním pojištění v ČR ve sledovaném období 2002 – 2015 (v ks)	69
Graf 18: Porovnání podílu pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU v období 2000 – 2015 (v %)	70
Graf 19: Porovnání podílu předepsaného životního pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (%)	72
Graf 20: Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v letech 2005 až 2014 (EUR)	74

Příloha č. 1: Technické rezervy pojišťovny

Podle novelizovaného zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví jsou:

Technické rezervy životních pojištění:

- Rezerva na nezasloužené pojistné;
- Rezerva na pojistná plnění;
- Rezerva pojistného životních pojištění;
- Rezerva na prémie a slevy;
- Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník;
- Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry;
- Rezerva pojistného neživotních pojištění;
- Jiné rezervy (lze je vytvářet jen se souhlasem státního dozoru v rámci ČNB).

Technické rezervy neživotních pojištění:

- Rezerva na nezasloužené pojistné;
 - Rezerva na pojistná plnění;
 - Rezerva na prémie a slevy;
 - Vyrovnávací rezerva;
 - Rezerva pojistného neživotních pojištění;
 - Rezervu na splnění závazků vůči Kanceláři pojistitelů v povinném ručení;
 - Jiné rezervy (lze je vytvářet jen se souhlasem státního dozoru v rámci ČNB).
- (Cipra, Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou, 2015, str. 211)

Příloha č. 2: Seznam členů ČAP k 1. 1. 2017

Řádní členové

AEGON Pojišťovna, a.s.

Na Pankráci 26/322
Praha 4, 140 00
tel: +420 844 100 200
e-mail: vasedotazy@aegon.cz
www.aegon.cz

Ing. Jiří Schneller - generální ředitel a předseda představenstva

Allianz pojišťovna, a.s.

Ke Štvanici 656/3
Praha 8, 186 00
tel: +420 224 405 111
e-mail: klient@allianz.cz
www.allianz.cz

RNDr. Jakub Strnad, Ph.D. - předseda představenstva

AXA pojišťovna a.s.

Lazarská 13/8
Praha 2, 142 00
tel: +420 225 021 111
e-mail: info@axa.cz
www.axa.cz

Robert Gauci - generální ředitel a předseda představenstva

AXA životní pojišťovna a.s.

Lazarská 13/8
Praha 2, 120 00
tel: +420 225 021 111
e-mail: info@axa.cz
www.axa.cz

Robert Gauci - generální ředitel a předseda představenstva

BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s.

Plzeňská 3217/16
Praha 5, 150 00
tel: +420 234 240 234
e-mail: czinfo@cardif.com
www.cardif.cz

Mgr. Tomáš Kadlec, Ph.D. - generální ředitel a předseda představenstva

Pokračování přílohy č. 2

Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group

Pobřežní 665/23
Praha 8, 186 00
tel: +420 957 444 555
e-mail: info@cpp.cz

www.cpp.cz

Ing. Jaroslav Besperát - generální ředitel a předseda představenstva

Česká pojišťovna a.s.

Spálená 75/16
Praha 1, 113 04
tel: +420 224 550 444
e-mail: ceskapojistovna@ceskapojistovna.cz

www.ceskapojistovna.cz

Ing. Marek Jankovič - generální ředitel a předseda představenstva

Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.

Na Pankráci 123/1720
Praha 4, 140 00
tel: +420 267 222 515
e-mail: info@zdravi.cz

www.zdravi.cz

Ing. Miroslav Chlumský - generální ředitel a předseda představenstva

ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB

Masarykovo nám. 1458 - Zelené náměstí
Pardubice, 532 18
tel: +420 467 007 111
e-mail: info@csobpoj.cz

www.csobpoj.cz

Ing. Vladimír Bezděk, M. A. - předseda představenstva

D.A.S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR

BB Centrum Beta, Vyskočilova 1481/4
Praha 4, 140 00
tel: +420 267 990 711
e-mail: das@das.cz

www.das.cz

Mgr. Jitka Chizzola - vedoucí pobočky

Pokračování přílohy č. 2

DIRECT pojišťovna, a.s.

Nové sady 996/25
Brno, 602 00
tel: +420 221 221 221
e-mail: info@direct.cz
www.direct.cz

Ing. Pavel Řehák, MBA - předseda představenstva

ERGO pojišťovna, a.s.

BB Centrum Beta, Vyskočilova 1481/4
Praha 4, 140 00
tel: +420 221 585 555
e-mail: info@ergo.cz
www.ergo.cz

Mag. Harald Londer - předseda představenstva

ERV Evropská pojišťovna, a.s.

Křižíkova 237/36a
Praha 8, 186 00
tel: +420 221 860 111
e-mail: ecp@evropska.cz
www.ervpojistovna.cz

JUDr. Vladimír Krajiček - generální ředitel a předseda představenstva

Generali Pojišťovna a.s.

Sídlo: Bělehradská 132
Praha 2, 120 84
tel: +420 221 091 111
e-mail: servis.cz@generali.cz
www.generali.cz

Ing. Pavel Mencl, MBA - generální ředitel a předseda představenstva

Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.

Římská 2135/45
Praha 2, 120 00
tel: +420 222 119 111
e-mail: info@hvp.cz
www.hvp.cz

Ing. Josef Kubeš - generální ředitel a člen představenstva

Pokračování přílohy č. 2

HDI Versicherung AG, organizační složka

Jugoslávská 29/620
Praha 2, 120 00
tel: +420 220 190 210
e-mail: info@hdiczech.cz
www.hdiczech.cz

Otokar Cudlman - vedoucí organizační složky

Komerční pojišťovna, a.s.

Karolinská 650/1
Praha 8, 186 00
tel: +420 222 095 111
e-mail: servis@komercpoj.cz
www.kb-pojistovna.cz

Stéphane Corbet - generální ředitel a předseda představenstva

Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group

Pobřežní 665/21
Praha 8, 186 00
tel: +420 957 105 105
e-mail: info@koop.cz
www.koop.cz

Ing. Martin Diviš, MBA - generální ředitel a předseda představenstva

MAXIMA pojišťovna, a.s.

Italská 1583/24
Praha 2, 120 00
tel: +420 273 190 400
e-mail: info@maxima-as.cz
www.maxima-as.cz

Ing. Milan Točina - ředitel pro strategický rozvoj

MetLife Europe d.a.c. , pobočka pro Českou republiku

Purkyňova 2121/3
Praha 1, 110 00
tel: +420 810 888 000
e-mail: metlife@metlife.cz
www.metlife.cz

Daniel Martínek - generální ředitel

Pokračování přílohy č. 2

NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku

Nádražní 344/25
Praha 5, 150 00
tel: +420 257 471 111
e-mail: klient@nn.cz

pojistovna.nn.cz

Jiří Čapek, MBA - vedoucí organizační složky a předseda představenstva

Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group

náměstí Republiky 115
Pardubice, 530 02
tel: +420 956 777 222
e-mail: info@pojistovnacs.cz

www.pojistovnacs.cz

RNDr. Petr Zapletal, MBA - generální ředitel a předseda představenstva

Pojišťovna VZP, a.s.

Diamont Point, Ke Štvanici 656/3
Praha 8, 186 00
tel: +420 233 006 310
e-mail: info@pvzp.cz

www.pvzp.cz

Robert Kareš, Ph.D., MBA - předseda představenstva

Slavia pojišťovna a.s.

Revoluční 1/655
Praha 1, 110 00
tel: +420 255 790 111
e-mail: info@slavia-pojistovna.cz

www.slavia-pojistovna.cz

Mgr. Karel Waisser - generální ředitel

UNIQA pojišťovna, a.s.

Evropská 136
Praha 6, 160 12
tel: +420 225 393 111
e-mail: info@uniqa.cz

www.uniqa.cz

Ing. Martin Žáček, CSc. - generální ředitel a předseda představenstva

Členové se zvláštním statutem

Česká kancelář pojistitelů

Na Pankráci 1724/129

Praha 4, 140 00

tel: +420 221 413 111

e-mail: info@ckp.cz

www.ckp.cz

JUDr. Ing. Jakub Hradec - výkonný ředitel

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Vodičkova 34/701

Praha 1, 111 21

tel: +420 222 841 111

e-mail: info@egap.cz

www.egap.cz

Ing. Jan Procházka - generální ředitel a předseda představenstva

Příloha č. 3: Kodex etiky v pojišťovnictví

KODEX ETIKY V POJIŠŤOVNICTVÍ

(ve znění platném od 7. 4. 2016)

Posláním Kodexu etiky v pojišťovnictví České asociace pojišťoven (dále jen „Kodex“) je napomáhat prosazování korektních vztahů na českém pojistném trhu a přispět k jeho zdravému vývoji.

I. Úvodní ustanovení

1.1 Kodex stanoví etické normy a zásady jednání a chování v pojišťovnictví (dále také „etické normy“), které budou ve své praxi uplatňovat členské pojišťovny a členové České asociace pojišťoven (dále také „ČAP“), jejich zaměstnanci a pojišťovací zprostředkovatelé, kteří vykonávají zprostředkovatelskou činnost pro členské pojišťovny.

1.2 Dodržování etických norem zakotvených v Kodexu napomáhá: a) chránit dobré jméno pojišťovnictví jako celku, b) zajišťovat, aby klienti byli řádným způsobem a v potřebném rozsahu informováni o službách pojišťoven, c) zajišťovat korektní fungování vztahů klientů a pojišťovny d) posilovat důvěru klientů vůči pojišťovnám i e) zajišťovat respektování dobrých mravů a pravidel hospodářské soutěže při provozování pojišťovací činnosti a činnosti zprostředkování pojištění

1.3 Česká asociace pojišťoven v rámci své činnosti přispívá k uplatňování Kodexu v praxi.

1.4 Jednotliví členové ČAP mohou uplatňovat vyšší etické nároky na chování i jednání svých zaměstnanců a pojišťovacích zprostředkovatelů, než jsou nároky vyplývající z tohoto Kodexu.

II. Obecné zásady chování pojišťoven

2.1 Pojišťovny respektují dobré mravy, pravidla hospodářské soutěže a obchodní zvyklosti. Soutěž mezi pojišťovnami smí být vedena jedině pomocí čestných a poctivých prostředků. Pojišťovny musí respektovat pravidla pro tvorbu pojistného. Při účasti ve výběrových řízeních pojišťovny dodržují pravidla poctivého obchodního styku a neposkytují

Pokračování přílohy č. 3

neodůvodněné výhody. Pojišťovny se vyvarují všeho, co by mohlo porušit důvěru klientů a vyvolat zkreslený dojem o jejich službách. Zvláště se pak vyvarují nepravdivých, pomlouvačných a opovržlivých výroků o jiných pojišťovnách, jejich zaměstnancích a pojišťovacích zprostředkovatelích.

2.2 Šíření informací o jiných pojišťovnách je nepřípustné, pokud by jim mohlo přivodit újmu nebo poškození jejich dobrého jména.

2.3 Veškerá reklama je vedena pravdivě, v souladu s pravidly hospodářské soutěže a především bez prvků klamavé reklamy. To platí i pro srovnávání vlastní služby se službami jiných pojišťoven.

2.4 V personálních záležitostech pojišťovny postupují obezřetně. Při uzavírání pracovně právních vztahů či obchodně závazkových vztahů pojišťovna přihlíží k tomu, zda dotčené osoby při svém předchozím působení neporušily své právní povinnosti a etické normy chování.

2.5 Pojišťovny při provozování pojišťovací činnosti vycházejí z toho, že zájem klienta a jeho spokojenost jsou prvořadé. Při sjednávání pojištění nelze narušovat právo na soukromí a nadměrně obtěžovat klienta. Údaje o možných i stávajících klientech nelze získávat tak, aby bylo narušeno klientovo právo na ochranu osobnosti a osobních údajů.

III. Vztahy mezi pojišťovnou, jejími zaměstnanci a pojišťovacími Zprostředkovateli

Zaměstnanci pojišťoven a pojišťovací zprostředkovatelé se při své činnosti řídí následujícími etickými a právními normami a pojišťovny dbají na jejich dodržování:

3.1 Řádně a svědomitě reprezentují pojišťovnu, pro kterou jsou činní, a pojišťovnictví jako celek.

3.2 Vyvarují se všech činností, které vytvářejí konflikt jejich vlastních zájmů se zájmy pojišťovny, pro kterou jsou činní, či pojišťovnictví vůbec. Nejsou činní pro takové subjekty, jejichž činnost je nebo může být v rozporu se zájmy pojišťovnictví.

3.3 Zachovávají mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dověděli při své činnosti v pojišťovnictví, dodržují mlčenlivost o osobních údajích klientů, obchodním tajemství

Pokračování přílohy č. 3

a jsou povinni zachovávat zákonem stanovenou mlčenlivost o činnosti pojišťovny a o věcech s ní souvisejících, a to i po skončení své činnosti v pojišťovně nebo pro pojišťovnu.

3.4 Svého postavení v příslušné pojišťovně nesmí zneužít k přijímání nebo vyžadování finančních či věcných výhod pro sebe, a stejně tak nesmí svého postavení využít k nabízení či poskytování obdobných výhod.

3.5 Nezneužívají ve svůj osobní prospěch ani ve prospěch jiných osob informace a materiální prostředky pojišťovny, pro kterou jsou činní.

3.6 Postupují vždy tak, aby nepoškodili zájmy pojišťovny a její dobré jméno.

3.7 Neučiní nic, čím by pojišťovně, pro kterou jsou činní, ztížili nebo znemožnili plnění jejich povinností vyplývajících z právního řádu nebo z tohoto Kodexu.

3.8 V osobním životě dbají, aby nejednali v rozporu s platným právním řádem, dobrými mravy, obecně platnými zásadami slušného chování a tímto Kodexem.

3.9 V zájmu zvyšování svých profesních znalostí a dovedností soustavně pečují o své vzdělávání.

IV. Vztahy zaměstnanců pojišťovny a pojišťovacích zprostředkovatelů ke klientovi

Zaměstnanci pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé ve vztahu ke klientům respektují zejména následující zásady:

4.1 Uplatňují zdvořilý a korektní přístup ke všem klientům.

4.2 Obchodní jednání vedou v souladu s obchodními zájmy účastníků bez jakékoli předpojatosti či zvýhodňování. Nedávají přednost svým zájmům před zájmy klienta.

4.3 Jsou povinni svoji činnost vykonávat s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, zejména nesmí klientům uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné nebo dvojsmyslné údaje a informace nebo zamlčet údaje o charakteru a vlastnostech poskytovaných služeb. Nesmí klientovi poskytovat neoprávněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.

4.4 Nesjednávají pojištění s klienty, kteří projevují spekulativní záměry.

Pokračování přílohy č. 3

4.5 Zachovávají mlčenlivost o všech skutečnostech, týkajících se pojištění právnických i fyzických osob, které se dozvěděli v rámci své činnosti. Mlčenlivost zachovávají i po skončení své činnosti v pojišťovně nebo pro pojišťovnu.

V. Uplatňování Kodexu a sankce za jeho porušení

5.1 Členové ČAP se při své činnosti řídí zásadami a etickými normami uvedenými v Kodexu a v Etickém kodexu finančního trhu.

5.2 Podněty, týkající se porušení etických norem, projednává etický výbor ČAP v souladu s pravidly zakotvenými v jednacím řádu etického výboru schváleném shromážděním členů ČAP.

5.3 K formám prezentace a prosazování zásad uvedených v Kodexu patří i výchovná a publikační činnost ČAP.

5.4 Při porušení Kodexu může etický výbor rozhodnout o zveřejnění stanoviska etické komise na webových stránkách ČAP. Při zvlášť závažném porušení Kodexu může etický výbor také navrhnout shromáždění členů postup dle čl. II odst. 3 Stanov ČAP (pozastavení členství), či dle čl. II odst. 4.4.3. Stanov (vyloučení člena).

Příloha č. 4: Vývoj počtu pojišťoven podle kapitálu v ČR v období 2000 – 2015 (v ks)

Rok	Tuzemské pojišťovny celkem	TP s převažujícím zahr. kapitálem	TP s převažujícím tuzems. kapitálem	Pobočky pojišťoven z EU a třetích států	Celkem pojišťoven
2000	35	16	19	6	41
2001	35	19	16	8	43
2002	35	18	17	7	42
2003	34	19	15	8	42
2004	33	19	14	7	40
2005	33	20	13	12	45
2006	33	20	13	16	49
2007	34	21	13	18	52
2008	35	24	11	18	53
2009	36	24	12	17	53
2010	36	24	12	17	53
2011	36	24	12	18	54
2012	35	22	13	18	53
2013	34	22	12	18	52
2014	33	21	12	20	53
2015	32	18	14	23	55

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 5: Vývoj počtu pojišťoven podle zaměření 2000 – 2015 (v ks)

Rok	Celkem	ŽP	NŽP	Smíšená činnost
2000	41	3	20	18
2001	43	3	23	17
2002	42	3	22	17
2003	42	3	23	16
2004	40	3	21	16
2005	45	5	23	17
2006	49	6	27	16
2007	52	6	29	17
2008	43	7	29	17
2009	52	7	29	16
2010	52	7	30	15
2011	53	7	31	15
2012	52	6	31	15
2013	51	5	31	15
2014	53	6	32	15
2015	55	7	34	14

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 6: Podíl pojistného na HDP (propojištěnost) v ČR v roce 2000 – 2015 (v %)

Rok	ŽP	NŽP	Celkem
2000	1	2,2	3,2
2001	1,2	2,2	3,4
2002	1,4	2,3	3,7
2003	1,6	2,5	4,1
2004	1,6	2,4	4
2005	1,5	2,4	3,9
2006	1,5	2,3	3,8
2007	1,4	2	3,4
2008	1,4	2,1	3,5
2009	1,5	2,1	3,6
2010	1,8	2,1	3,9
2011	1,8	2,1	3,9
2012	1,8	2	3,8
2013	1,8	2,1	3,9
2014	1,7	2	3,7
2015	1,4	2	3,4
Průměr	2	2	4

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 7: Vývoj technických rezerv v ČR v roce 2000 – 2015 (v mil. Kč)

Rok	Technické rezervy celkem	Technické rezervy NŽP	Technické rezervy ŽP
2000	117 078	30 953	86 125
2001	134 929	37 160	97 769
2002	157 882	46 701	111 180
2003	176 285	52 031	124 254
2004	198 575	59 321	139 253
2005	208 586	51 008	157 578
2006	244 779	61 971	182 808
2007	265 472	68 085	197 387
2008	278 420	73 575	204 845
2009	296 693	74 231	222 462
2010	319 766	73 995	245 771
2011	321 234	64 275	256 959
2012	331 524	57 059	274 465
2013	336 834	55 146	281 688
2014	334 885	54 970	279 916
2015	329 977	55 654	274 323
Průměr	253 307	57 258	196 049

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 8: Vývoj předepsaného smluvního pojistného v ČR v letech 2000 až 2015 (v mil. Kč)

Rok	Předepsané pojistné celkem	Předepsané pojistné NŽP	Předepsané pojistné ŽP
2000	70 589	47 819	22 770
2001	80 745	52 463	28 282
2002	90 865	56 673	34 192
2003	105 940	64 811	41 129
2004	112 575	68 374	44 201
2005	117 174	72 220	44 954
2006	122 121	74 888	47 233
2007	132 901	78 760	54 141
2008	139 852	82 943	56 909
2009	144 134	83 904	60 230
2010	155 998	84 233	71 765
2011	117 205	71 447	45 758
2012	115 848	68 409	47 439
2013	116 082	68 372	47 711
2014	115 399	69 198	46 201
2015	116 462	71 908	44 553

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 9: Struktura vývoje předepsaného pojistného ŽP dle jednotlivých druhů pojištění ŽP v ČR v letech 2007 – 2015 (v mil. Kč)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pojištění pro případ dožití nebo smrti nebo dožití	19 270	18 310	16 545	14 843	13 716	11 367	10 119	8 624	6 855
Pojištění pro případ smrti	1 270	1 577	1 717	2 074	2 003	2 009	2 276	2 364	2 426
Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí	2 440	2 371	2 223	1 959	1 666	1 411	1 180	992	858
Důchodové pojištění	2 577	2 439	2 189	1 978	1 767	1 686	1 608	1 457	1 388
Pojištění spojené s investičním fondem	8 169	11 018	14 149	16 161	18 759	20 338	21 132	22 129	22 186
Kapitálové činnosti	21	21	24	18	13	12	12	13	0
Doplňková pojištění	5 053	6 137	6 880	7 671	8 651	9 481	10 164	10 621	10 840
ŽP celkem	38 800	41 875	43 729	44 703	46 576	46 303	46 490	46 201	44 553

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 10: Podíl pojistného podle zaměření na HDP (propojištěnost) v ČR a EU od roku 2000 do roku 2015 (v %)

Rok	Podíl na HDP - pojistné celkem (ČR)	Podíl na HDP - NŽP (ČR)	Podíl na HDP - ŽP (ČR)	Podíl na HDP - pojistné celkem (EU)	Podíl na HDP - NŽP (EU)	Podíl na HDP - ŽP (EU)
2000	3,2	2,2	1	8,5	2,9	5,6
2001	3,4	2,2	1,2	8,1	3	5,1
2002	3,7	2,3	1,4	8,3	3,1	5,2
2003	4,1	2,5	1,6	8,3	3,3	5
2004	4	2,4	1,6	8	3,1	4,9
2005	3,9	2,4	1,5	8,1	3	5,1
2006	3,8	2,3	1,5	8,3	3,1	5,2
2007	3,4	2	1,4	8,4	2,9	5,4
2008	3,5	2,1	1,4	7,7	3	4,7
2009	3,6	2,1	1,5	8,4	3,2	5,2
2010	3,9	2,1	1,8	8,2	3,1	5,1
2011	3,9	2,1	1,8	7,8	3,1	4,7
2012	3,8	2	1,8	7,6	3,1	4,5
2013	3,9	2,1	1,8	7,8	3,1	4,7
2014	3,7	2	1,7	7,8	3	4,8
2015	3,4	2	1,4	7,8	3	4,8

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 11: Vývoj počtu pojistných událostí ŽP v ČR ve sledovaném období 2002 – 2015 (v tis. ks)

Rok	Celkový počet pojistných událostí	Celkový počet vyřízených událostí	Celkový počet nevyřízených událostí
2002	963	849	115
2003	970	849	122
2004	1 313	1 191	122
2005	1 106	999	107
2006	1 002	862	139
2007	1 047	906	141
2008	765	618	147
2009	1 177	1 022	155
2010	1 243	1 112	132
2011	1 245	1 138	107
2012	1 256	1 135	121
2013	1 353	1 231	122
2014	1 501	1 392	108
2015	1 206	1 103	103
Průměr	1 153	1 029	124

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 12: Přehled o vývoji vybraných typů pojištění ŽP v letech 2011 – 2015

Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití					Pojištění pro případ smrti				
Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)
2011	12 965 295	19 627 919	384 468	11 564	2011	2 002 541	731 051	8 155	3 523
2012	11 451 318	19 331 083	316 172	10 405	2012	2 168 944	801 832	8 232	2 372
2013	10 287 096	20 448 727	289 455	11 010	2013	2 401 913	760 657	10 552	2 499
2014	8 702 231	23 422 372	304 090	11 180	2014	2 286 228	993 249	17 939	10 614
2015	6 855 441	19 045 948	217 761	9 783	2015	2 425 593	973 449	13 687	2 585
Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí					Důchodové pojištění				
Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)
2011	1 666 341	3 006 055	99 017	4 789	2011	1 767 011	1 978 123	50 888	1 991
2012	1 410 603	2 702 789	78 554	3 861	2012	1 685 663	2 232 165	35 664	1 709
2013	1 180 130	2 485 525	62 836	2 264	2013	1 607 690	1 985 606	29 967	1 410
2014	992 146	1 869 009	41 931	1 452	2014	1 457 256	1 840 841	23 966	1 628
2015	858 367	1 735 476	33 120	1 513	2015	1 388 488	1 861 370	24 160	1 588
Pojištění spojené s investičním fondem					Kapitálové činnosti				
Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)
2011	18 802 696	12 869 397	230 293	5 787	2011	13 304	186 870	14 231	2 151
2012	21 485 696	17 582 115	296 435	8 438	2012	11 639	185 223	15 623	1 783
2013	22 307 655	21 299 049	405 297	11 288	2013	11 537	147 033	13 895	1 236
2014	22 129 083	24 988 357	555 196	14 985	2014	13 129	109 337	13 534	1 347
2015	22 185 550	22 797 713	376 663	14 442	2015	19	98 887	9 478	1 250
Doplňková pojištění k životnímu pojištění					Životní pojištění celkem				
Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	Rok	Předepsané pojistné (tis. Kč)	Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)
2011	8 651 955	3 029 437	360 147	77 468	2011	45 869 143	41 428 852	1 147 199	107 273
2012	9 263 236	3 376 478	384 454	92 536	2012	47 477 099	46 211 685	1 135 134	121 104
2013	10 163 579	3 963 800	419 445	91 841	2013	47 959 600	51 090 397	1 231 447	121 548
2014	10 621 326	4 377 824	435 728	66 955	2014	46 201 399	57 600 989	1 392 384	108 161
2015	10 839 782	4 547 585	427 910	71 878	2015	44 553 240	51 060 428	1 102 779	103 039

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 13: Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele za rok (v EUR)

Rok	Země					
	ČR	EU	Estonsko	Kypr	Polsko	Slovinsko
2005	382	1 955	189	787	202	774
2006	413	2 118	176	820	252	862
2007	434	2 173	280	943	269	942
2008	452	2 012	244	995	363	1004
2009	469	2 058	230	1022	315	1019
2010	508	2 103	222	1031	333	1023
2011	504	2 040	209	1023	348	987
2012	491	2 017	220	970	381	982
2013	497	2 091	240	886	351	941
2014	505	2 163	259	868	335	920
2015	-	-	-	-	-	-
Průměr	465,5	2 073	226,9	934,5	314,9	945,4

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Příloha č. 14: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 počtu smluv ve kmeni v ČR

Počet smluv ve kmeni celkem

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Počet smluv ve vícenás.	R = ,99982981	F = 11748,40	
	R2= ,99965964	sv = 2,8	
Poč. případů: 11	upravené R2= ,99957456	p = ,000000	
	Směrodatná chyba odhadu :37693,037964		
Abs.člen: 11618545,849	Sm. chyba: 178579,7	t(8) = 65,061	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Počet smluv ve kmeni celkem (Tabulka R= ,99982981 R2= ,99965964 Upravené R2= ,99957456 F(2,8)=11748, p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 37693,						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			11618546	178579,7	65,06086	0,000000
n	-0,057763	0,017643	-31827	9721,4	-3,27390	0,011290
V3**2	1,053273	0,017643	0	0,0	59,69749	0,000000

Zdroj: vlastní zpracování

Počet smluv ve kmeni ŽP

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Počet smluv ve vícenás.	R = ,99946857	F = 3760,403	
	R2= ,99893741	sv = 2,8	
Poč. případů: 11	upravené R2= ,99867177	p = ,000000	
	Směrodatná chyba odhadu :33679,990143		
Abs.člen: 3976060,4484	Sm. chyba: 99203,52	t(8) = 40,080	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Počet smluv ve kmeni ŽP (Tabulka R= ,99946857 R2= ,99893741 Upravené R2= ,99867177 F(2,8)=3760,4 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 33680,						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			3976060	99203,53	40,07983	0,000000
n	-0,084408	0,019962	-23519	5562,03	-4,22853	0,002882
V5**2	0,929361	0,019962	0	0,00	46,55753	0,000000

Zdroj: vlastní zpracování

Pokračování přílohy č. 14

Predikce počtu smluv ve kmeni celkem pro rok 2016 a 2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Počet smluv ve kmeni celk		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	507401,0	12,00000	6088812
Abs. člen			22179530
Předpověď			28268342
-95,0%LS			27169872
+95,0%LS			29366812

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Počet smluv ve kmeni celk		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	507401,0	13,00000	6596213
Abs. člen			22179530
Předpověď			28775743
-95,0%LS			27531700
+95,0%LS			30019786

Zdroj: vlastní zpracování

Predikce počtu smluv ve kmeni ŽP pro rok 2016 a 2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Počet smluv ve kmeni ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	-234954	12,00000	-2819446
Abs. člen			8482045
Předpověď			5662599
-95,0%LS			4896569
+95,0%LS			6428629

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Počet smluv ve kmeni ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	-234954	13,00000	-3054400
Abs. člen			8482045
Předpověď			5427645
-95,0%LS			4560098
+95,0%LS			6295192

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 15: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 předeepsaného smluvního pojistného v ČR

Předeepsané pojistné celkem

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Předeepsané poj	vícenás. R = ,57133187	F = 6,784468	
	R2= ,32642010	sv = 1,14	
Poč. případů: 16	upravené R2= ,27830725	p = ,020786	
	Směrodatná chyba odhadu :18787510,096		
Abs.člen: 93309857,275	Sm. chyba: 9852253,	t(14) = 9,4709	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Předeepsané pojistné NŽP Předeepsané pojistné celkem (Tabulka1) R= ,57133187 R2= ,32642010 Upravené R2= ,27830725 F(1,14)=6,7845 p<,02079 Směrod. chyba odhadu : 1879E4						
N=16	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)	p-hodn.
Abs.člen			93309857	9852253	9,470915	0,000000
n	0,571332	0,219346	2653919	1018896	2,604701	0,020786

Zdroj: vlastní zpracování

Předeepsané pojistné ŽP

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Předeepsané poj	vícenás. R = ,56583496	F = 6,593359	
	R2= ,32016920	sv = 1,14	
Poč. případů: 16	upravené R2= ,27160986	p = ,022334	
	Směrodatná chyba odhadu :10053597,676		
Abs.člen: 34190937,650	Sm. chyba: 5272151,	t(14) = 6,4852	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Předeepsané pojistné ŽP (Tabulka1) R= ,56583496 R2= ,32016920 Upravené R2= ,27160986 F(1,14)=6,5934 p<,02233 Směrod. chyba odhadu : 1005E4						
N=16	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)	p-hodn.
Abs.člen			34190938	5272151	6,485197	0,000014
n	0,565835	0,220362	1400024	545233	2,567754	0,022334

Zdroj: vlastní zpracování

Pokračování přílohy č. 15

Predikce předepsaného pojistného celkem pro rok 2016 a 2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Předepsané pojistné NŽP Předepsané pojistné celkem		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	2653919	17,00000	45116624
Abs. člen			93309857
Předpověď			138426482
-95,0%LS			117295500
+95,0%LS			159557464

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Předepsané pojistné NŽP Předepsané pojistné celkem		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	2653919	18,00000	47770543
Abs. člen			93309857
Předpověď			141080401
-95,0%LS			118004891
+95,0%LS			164155911

Zdroj: vlastní zpracování

Predikce předepsaného pojistného ŽP pro rok 2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Předepsané pojistné ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	1400024	17,00000	23800405
Abs. člen			34190938
Předpověď			57991342
-95,0%LS			46683703
+95,0%LS			69298982

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Předepsané pojistné ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	1400024	18,00000	25200429
Abs. člen			34190938
Předpověď			59391366
-95,0%LS			47043168
+95,0%LS			71739564

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 16: Trendové funkce a predikce pro rok 2016 a 2017 technických rezerv v ČR

Technické rezervy celkem

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Technické reze	vícenás. R = ,99426907	F = 562,2275	
	R2= ,98857098	sv = 2,13	
Poč. případů: 16	upravené R2= ,98681267	p = ,000000	
	Směrodatná chyba odhadu :8895078,5017		
Abs.člen: 75682068,304	Sm. chyba: 7601818,	t(13) = 9,9558	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Technické rezervy celkem (Tabulka)						
R= ,99426907 R2= ,98857098 Upravené R2= ,98681267						
F(2,13)=562,23 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 8895E3						
N=16	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(13)	p-hodn.
Abs.člen			75682068	7601817	9,95579	0,000000
n	1,859162	0,126502	30247859	2058138	14,69671	0,000000
V10**2	-0,913683	0,126502	-850069	117694	-7,22268	0,000007

Zdroj: vlastní zpracování

Technické rezervy ŽP

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Technické reze	vícenás. R = ,99260728	F = 434,7530	
	R2= ,98526922	sv = 2,13	
Poč. případů: 16	upravené R2= ,98300295	p = ,000000	
	Směrodatná chyba odhadu :9069003,4868		
Abs.člen: 54865296,691	Sm. chyba: 7750455,	t(13) = 7,0790	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Technické rezervy ŽP (Tabulka1)						
R= ,99260728 R2= ,98526922 Upravené R2= ,98300295						
F(2,13)=434,75 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 9069E3						
N=16	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(13)	p-hodn.
Abs.člen			54865297	7750455	7,07898	0,000008
n	1,410825	0,143617	20613521	2098380	9,82354	0,000000
V10**2	-0,435618	0,143617	-363971	119996	-3,03320	0,009605

Zdroj: vlastní zpracování

Pokračování přílohy č. 16

Predikce celkových technických rezerv pro rok 2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Technické rezervy celkem		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	15796688	17,00000	268543697
Abs. člen			119035581
Předpověď			387579278
-95,0%LS			365994356
+95,0%LS			409164200

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Technické rezervy celkem		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	15796688	18,00000	284340385
Abs. člen			119035581
Předpověď			403375966
-95,0%LS			379804743
+95,0%LS			426947189

Zdroj: vlastní zpracování

Predikce technických rezerv ŽP pro rok 2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Technické rezervy ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	14426019	17,00000	245242316
Abs. člen			73427805
Předpověď			318670121
-95,0%LS			305825378
+95,0%LS			331514865

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Technické rezervy ŽP		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	14426019	18,00000	259668335
Abs. člen			73427805
Předpověď			333096140
-95,0%LS			319069389
+95,0%LS			347122890

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 17: Trendové funkce a predikce pro rok 2015 a 2016 výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR a v Polsku

Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Výše pojistnéh	vícenás. R = ,97956918	F = 83,03893	
	R2= ,95955577	sv = 2,7	
Poč. případů: 10	upravené R2= ,94800028	p = ,000013	
	Směrodatná chyba odhadu :10,028476770		
Abs.člen: 346,4166667	Sm. chyba: 11,79501	t(7) = 29,370	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Výše pojistného na 1 obyv. ČR (Tabulka1)						
R= ,97956918 R2= ,95955577 Upravené R2= ,94800028						
F(2,7)=83,039 p<,00001 Směrod. chyba odhadu : 10,028						
N=10	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(7)	p-hodn.
Abs.člen			346,4167	11,79501	29,36976	0,000000
n	2,51101	0,339136	36,4735	4,92609	7,40414	0,000149
V21**2	-1,64537	0,339136	-2,1174	0,43643	-4,85165	0,001853

Zdroj: vlastní zpracování

Výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v Polsku

Výsledky- vícerozm. regrese			
Záv.prom. :Polsko pojistn	vícenás. R = ,78838731	F = 13,13911	
	R2= ,62155456	sv = 1,8	
Poč. případů: 10	upravené R2= ,57424888	p = ,006736	
	Směrodatná chyba odhadu :36,797088982		
Abs.člen: 234,13333333	Sm. chyba: 25,13720	t(8) = 9,3142	p = ,0000

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Polsko pojistné na 1 obyv. (Tabulka1)						
Polsko pojistné na 1 obyv. (Tabulka1)						
R= ,78838731 R2= ,62155456 Upravené R2= ,57424888						
F(1,8)=13,139 p<,00674 Směrod. chyba odhadu : 36,797						
N=10	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			234,1333	25,13720	9,314218	0,000014
n	0,788387	0,217499	14,6848	4,05123	3,624791	0,006736

Zdroj: vlastní zpracování

Pokračování přílohy č. 17

Predikce výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v ČR v roce 2015

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: ČR pojistné na 1 obyv.		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	13,18182	11,00000	145,0000
Abs. člen			393,0000
Předpověď			538,0000
-95,0%LS			507,1342
+95,0%LS			568,8658

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: ČR pojistné na 1 obyv.		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	13,18182	12,00000	158,1818
Abs. člen			393,0000
Předpověď			551,1818
-95,0%LS			515,8315
+95,0%LS			586,5321

Zdroj: vlastní zpracování

Predikce výše pojistného na jednoho obyvatele za rok v Polsku v roce 2015

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Polsko pojistné na 1 obyv. Polsko pojistné na 1 obyv.		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	14,68485	11,00000	161,5333
Abs. člen			234,1333
Předpověď			395,6667
-95,0%LS			337,7002
+95,0%LS			453,6331

Zdroj: vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka1) proměnné: Polsko pojistné na 1 obyv. Polsko pojistné na 1 obyv.		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
n	14,68485	12,00000	176,2182
Abs. člen			234,1333
Předpověď			410,3515
-95,0%LS			343,9631
+95,0%LS			476,7399

Zdroj: vlastní zpracování